

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

KONYA'DA HAYVANCILIĞA DAYALI SANAYİNİN COĞRAFİ
TEMELLERİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Adnan Doğan BULDUR

HAZIRLAYAN
Mehmet ADIGÜZEL

KONYA-2008

ÖNSÖZ

Bilindiği gibi nüfusumuzun önemli bir kısmı geçimini tarım sektöründen sağlamaktadır. Tarımın bir kolu olan hayvancılık da sektör içerisinde önemli bir yere sahiptir. “Türkiye’nin Tahıl Ambarı” olarak bilinen Konya, İç Anadolu Bölgesi’nin güneyindeki alanın hemen hemen merkezinde yer alan büyük bir ilimizdir. Bu büyüklüğünü 38.257 km²’lik yüzölçümüne ve 2 milyona yaklaşan nüfusuna borçludur. Dolayısıyla il hammadde, pazar ve diğer ekonomik şartlar açısından büyük bir tarımsal potansiyele sahiptir.

Bu potansiyel içerisinde hayvancılık önemli bir yer tutmaktadır. Hayvan ürünleri bir bakıma adı geçen potansiyelin kendisidir. Et, süt, yün ve deri bu ürünlerin başta gelenleridir. Dünyada gelişen bilim ve teknoloji ile birlikte sanayi ve hizmet sektörlerinde önemli değişimler yaşanmasına rağmen, hayvancılık sektörü; hayvansal ürünlerin özellikleri nedeniyle, insan yaşamı ve ülke ekonomilerindeki önemini korumaktadır.

Bu çalışmada Konya ilinde hayvancılığa dayalı sanayinin coğrafi temelleri ele alınmıştır. Hayvancılığa dayalı sanayi ürünleri günlük yaşantımızda önemli bir yer tutmaktadır. Gelecekte ise, bugünkünden daha fazla yer tutacağı açıktır. Böylece hayvancılığa dayalı sanayinin önemli merkezlerinden biri olan Konya, gelişme yolunda hızına hız katacaktır.

Çalışmanın başından sonuna kadar büyük bir sabır ve özveri ile bana ışık tutan saygıdeğer danışmanım Yrd. Doç. Dr. Adnan Doğan BULDUR’a, büyük yardımlarını gördüğüm değerli öğretim üyesi hocalarım Yrd. Doç. Dr. Adnan PINAR’a, Yrd. Doç. Dr. Nuri İNAN’a, Yrd. Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT’e, Yrd. Doç. Dr. Ayhan AKIŞ’a, her zaman ve şartta yardımını benden esirgemeyen sevgili kardeşim Şirin’e, Konya İl Tarım Müdürlüğü personeline, Konya Ticaret Odası, Konya Sanayi Odası, Konya Ticaret Borsası çalışanlarına ve samimi ilgilerinden dolayı ilimizde konu ile ilgili faaliyet gösteren firma yetkililerine teşekkürü bir borç bilirim.

Mehmet ADIGÜZEL

Konya - 2008

ÖZET

Konya ili, İç Anadolu Bölgesi'nin güneyinde Toros dağlarının kuzeyinde yer almaktadır. İdari yönden; kuzeyden Ankara ve Eskişehir, doğudan Aksaray ve Niğde, güneyden Mersin, Karaman, Antalya, batıdan Isparta ve Afyonkarahisar illeri ile çevrilidir.

Konya ili arazisinin büyük çoğunluğunun Hersinien orojenezinden etkilendiği ve Alp orojenezi ile de esas şeklini aldığı görülür. Jeolojik geçmişi incelendiğinde, değişik zamanlara ait oluşumların ilde yer tuttuğu görülür. Jeomorfolojik yapı olarak ilin büyük çoğunluğu sade bir yapı arz etmektedir. Fakat güney kesimleri Toros dağlarıyla kaplı olduğundan yüksek ve engebelidir. Bu durum ziraat alanlarını sınırlandırırken buralarda yaşayan halkı hayvancılık faaliyetlerine yöneltmiştir.

Hidrografik açıdan bakıldığında ilin akarsular bakımından zengin olmadığı fakat; birçok göle sahip olduğu görülür. İlde akarsuların azlığı sulu tarımın yapılmasını engellemiş, özellikle yem bitkilerinin yetiştirilmesi zorlaştırmıştır. Çözüm olarak yer altı suları aşırı derecede kullanılmaya başlamıştır. Suları tatlı olan göllerde balıkçılık faaliyeti yapılmaktadır.

Konya'da karasal iklim şartları hüküm sürmektedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır. İlde görülen bu iklim özelliği bitki örtüsünün gelişimini engellemek, su kaynaklarının debilerini düşürmek, eksterm değerler oluşturmak, ulaşımı zorlaştırmak gibi değişik yönlerden hayvancılığı etkilemektedir.

Bitki örtüsü olarak ova ve platolarda step örtüsü ve antropojen bozkır görülürken, dağlık alanlara doğru çıkıldıkça sırasıyla çalı, bozulmuş orman ve orman görülmektedir. İlin bitki örtüsünün farklılığı hayvancılık faaliyetlerinin de şekil değiştirmesine neden olmuştur. Mesela ot topluluklarının görüldüğü alanlarda yaygın olarak koyun yetiştirilirken çeşitli ağaç topluluklarının görüldüğü alanlarda yaygın olarak keçi yetiştirilmektedir.

İlde, İç Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde görülen değişik toprak tiplerine rastlanır. Verimli toprakların bulunduğu alanlarda tarım faaliyetleri yoğun olarak yapılırken verimsiz toprakların bulunduğu alanlarda daha çok hayvancılık faaliyetleri yapılmaktadır.

2007 yılı sonunda kesinleşen resmi rakamlara göre Konya'nın nüfusu 1.959.082 kişidir. Nüfusun büyük çoğunluğu şehirlerde (% 72,1) yaşamaktadır.

Konya ekonomisinde tarım önemlidir. Tarımın bir kolu olan hayvancılık açısından il, büyük bir potansiyele sahiptir. Gerçekten il; sahip olduğu hayvan varlığı, yüksek kapasiteli

hayvancılık işletmeleri ve hayvansal ürün potansiyeli açısından büyük bir yer tutar. İlde sanayi gelişmiştir. Bu gelişme içerisinde hayvancılığa dayalı sanayi (et, süt, yem, yün ve deri sanayi) önemli bir yer tutar.

Hayvancılığa dayalı sanayinin coğrafi temelleri ele alındığında; doğal faktörler bakımından şartların yeterli olmadığı, bu durumun da birtakım olumsuzlukları beraberinde getirerek il hayvancılığının gelişimini yavaşlattığı görülür. Beşeri faktörler bakımından ise, mevcut durumun geliştirilmesi halinde sektörün rahatlayacağı söylenebilir.

Türkiye hayvancılığının yaşadığı çeşitli sorunları Konya hayvancılığı da yaşamaktadır. İlde hayvancılık ve hayvancılığa dayalı sanayi sosyo-ekonomik sorunlar ve üretim sorunları olmak üzere birtakım problemlerle karşı karşıyadır. Bu sorunların ortaya çıkmasında ve artarak devam etmesinde hayvancılık faaliyetlerinde bulunan kimselerin eğitim seviyelerinin düşük oluşu en büyük etkidir. Hal böyle olunca sorunların çözülmesi zorlaşmaktadır. Fakat devlet, sivil toplum kuruluşları işbirliği ve halkın desteğiyle gereken önlemler alınarak sorunların çözülebileceği gerçektir.

ABSTRACT

Konya city is located in the South of Middle Anatolia Region and North of Taurus Mountains. It is administratively surrounded by Ankara and Eskişehir in the North, Aksaray and Niğde in the East, Mersin, Karaman and Antalya in the South and Isparta and Afyonkarahisar cities in the East.

It's seen that a large part of the lands of Konya city had been influenced by Hercynian orogenesis and took its real shape with the Alp orogenesis. When its geological history is examined, it is seen that formation of various times takes place in city. A large part of city constitutes a plain structure in terms of geomorphological structure, but as the South part of city is surrounded by Taurus Mountains, it's high and rough. This situation limits the agricultural fields and oriented people living here to animal breeding.

When looking it hydrographically, it's seen that city is not rich in respect of rivers, but it has many lakes. Scarcity of rivers in city prevented irrigating farming and especially obstructed growing feed crops. For solution, it's extremely been started to use underground waters. Fishing activities are performed in fresh water lakes.

Conditions of continental climate are dominant in Konya. Summers are hot and dry and winters are cold and snowy. This climatic feature seen in city influences animal breeding in different aspects, such as preventing growth of vegetation cover, decreasing flow rate of water resources, constituting extreme values, making transportation difficult etc.

While steppe and atropogen steppe is seen on plains and platous, bushes, degenerated forest and forest are seen in turn, as it's ascended to mountainous areas. Distinction in vegetation cover caused modification of animal breeding activities. For example, sheeps are bred in areas widespreadly having herbage, while goats are widely bred in areas having various tree communities.

In city, different soil types are encountered that are seen in Middle Anatolia Region and Mediterranean Region. Agricultural activities are intensively made in fertile lands, while animal breeding is mainly made in infertile lands.

At the and of year 2007, population of Konya was 1.959.082, according to the defined official numbers. A large part of population lives in urban areas (% 72,1).

Agriculture is important in Konya economy. City has a great potential in respect of animal breeding that's a section of agriculture. City really takes an important place due to animal stock, high-capacity animal breeding enterprises and potential of animal products it has. Industry has developed in city. Within the scope of this development, industry based on animal breeding (meat, milk, feed, wool and leather industries) takes an important place.

While geographical basis of industry based on animal breeding is examined, it's seen that conditions are inadequate in respect of natural factors and this situation brings some troubles along it, thus slows down development of animal breeding in city. For the human factors, it can be said that sector shall ease, in case existing situation is developed.

Konya's animal breeding has several problems that is also experienced in animal breeding of Turkey. City faces with some problems such as socio-economical problems of animal breeding and industry based on animal breeding, production problems etc. Educational background of those performing animal breeding activities is the biggest factor in emerging these problems and their increasing continuity. Under these circumstances, solution to problem gets difficult, but it's fact that these problems could be solved by taking required measures with the cooperation and support of state and nongovernmental organizations.

Tablo Listesi**Sayfa No**

Tablo I. 1- İlde Bulunan Başlıca Akarsular ve Bunlara Ait Bazı Özellikler.....	17
Tablo I. 2- İlde Bulunan Başlıca Barajlar ve Bunlara Ait Bazı Özellikler.....	18
Tablo I. 3- İlde Bulunan Küçük Doğal Göller ve Bunlara Ait Bazı Özellikler.....	19
Tablo I. 4- İstasyonlara Ait Sıcaklık Değerlerinin Aylık Ortalamaları	24
Tablo I. 5- Konya İli'nde Bulunan Bazı İstasyonların Yağış Miktarları (mm)	25
Tablo I. 6- İstasyonların Güneşlenme Süresi Değerleri (saat ve dakika olarak)	28
Tablo I. 7- Yıllar İtibariyle Nüfusun Gelişimi.....	40
Tablo I. 8- Konya'nın İlçelerine Ait Önemli Fiziki ve Beşeri Özellikler	41
Tablo I. 9- Devlet, İl ve Köy Yollarının Durumu.....	55
Tablo II. 1- Konya İli'nin Son Beş Yıllık Hayvan Varlığı.....	61
Tablo II. 2- Konya'da Ağ Kafeslerde Alabalık Üretimi Yapan İşletmeler ve Kapasiteleri.....	62
Tablo II. 3- Konya'daki Bazı Kaynak Sularında Alabalık Üreten İşletmeler ve Kapasiteleri .	63
Tablo II. 4- Konya İli Süt ve Sığır Besi İşletmelerinin Kapasitelerine Göre Dağılımı	64
Tablo II. 5- Konya'da Bulunan Süt ve Besi Sığırcılığı İşletme Sayısı.....	66
Tablo II. 6- Konya'da Bulunan Besi Sığırcılığı İşletme Sayısı.....	66
Tablo II. 7- Konya'da Bulunan Süt Sığırcılığı İşletme Sayısı.....	66
Tablo III. 1- Konya İli'nde Et Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletmeler ve Adresleri.....	73
Tablo III. 2- Konya İli'nde Süt Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletmeler ve Adresleri.....	74
Tablo III. 3- Konya İli'nde Yem Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletmeler ve Adresleri	79
Tablo III. 4- Konya İli'nde Yem Katkı Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletme Adresleri	80
Tablo IV. 1- Konya İli'nin Bazı İlçelerine Ait Meteorolojik Veriler.....	91
Tablo IV. 2- Konya İli'nin İlçelere Göre Belediye ve Köy Sayısı.....	96

Şekil Listesi

Şekil I. 1- Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.....	6
Şekil I. 2- Araştırma Sahasının Topoğrafya Haritası.....	13

Fotoğraf Listesi

Foto I. 1- Taşkent ilçesindeki (Feslikan Yaylası'nın kuzeyinde) bozulmuş orman alanları ..	119
Foto I. 2- Akşehir ilçesinde bulunan Akyem'e ait sanayi tesisleri	119
Foto I. 3- Beyşehir-Seydişehir karayolu üzerinde bulunan Beyşehir Yem Fabrikası	120
Foto I. 4- Bozkır ilçesi sınırları dahilinde bulunan Ova Süt'e ait süt toplama merkezi	120
Foto I. 5- Cihanbeyli organize sanayi bölgesinde bulunan Cihan Yem Tesisleri	121
Foto I. 6- Ereğli Organize Sanayi Bölgesinin genel görünümü	121
Foto I. 7- Ilgın Yem Tesisleri	122
Foto I. 8- Karapınar Organize Sanayi Bölgesinde bulunan Karyem Tesisleri	122
Foto I. 9- İl merkezinde (Karatay) bulunan Hilal Deri Tesisleri	123
Foto I. 10- İl merkezinde (Karatay) Ereğli çevre yolu üzerinde bulunan yem fabrikaları	123
Foto I. 11- İlde (Karatay) bulunan en büyük entegre et tesisi	124
Foto I. 12- İl merkezinde (Karatay) bulunan Özbey Yem Fabrikası	124
Foto I. 13- İl merkezinde (Karatay) bulunan Enka Süt Entegre Tesisleri	125
Foto I. 14- İl merkezinde (Karatay) bulunan Tarpas Yem Fabrikası	125
Foto I. 15- Kulu ilçesinde bulunan Kulusan Yem Fabrikası	126
Foto I. 16- Meram Et Kombinası	126
Foto I. 17- Konya Şeker Fabrikası bünyesinde bulunan Konya Şeker Yem Fabrikası	127
Foto I. 18- Sarayönü Yem Fabrikası	127
Foto I. 19- Konya-Ankara karayolu'nda bulunan Matlı Yem Fabrikası	128
Foto I. 20- Seydişehir ilçesinde bulunan Sey-Ka Yem Tesisleri	128
Foto III. 1- İl merkezinde (Karatay) bulunan Komderi Entegre Tesisleri	129

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Önsöz	i
Özet	ii
Abstract	iv
Tablo Listesi	vi
Şekil Listesi	vi
Fotoğraf Listesi	vii
GİRİŞ	1
A- Konya'nın Tarihçesi	3
B- Konya'nın Yeri ve Sınırları	5
C- Konuyla İlgili Önceki Çalışmalar	7
D- Araştırmada Kullanılan Malzeme ve Metot	9
BÖLÜM I: KONYA İLİ'NİN GENEL COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ	10
A- Fiziki Coğrafya Özellikleri	10
1. Jeolojisi ve Tektonik Yapısı.....	10
2. Jeomorfolojisi	12
a) Dağlar	14
b) Platolar	14
c) Ovalar	14
3. Hidrografyası	15
a) Akarsular	15
b) Göller	18
c) Yer Altı Suları	20
4. İklimi	21
4.1. İklim Elemanları	23
a) Sıcaklık	23
b) Yağış	25
4.2. Planetar Faktörler	28
a) Güneşlenme Süresi	28
b) Genel Hava Dolaşımı ve Hava Kütleleri	28
5. Bitki Örtüsü	29

6. Toprak Özellikleri	32
B- Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri	37
1. Nüfus	37
2. Yerleşme	40
3. Ekonomi	49
a) Zirai Faaliyetler	50
b) Hayvancılık	51
c) Yer Altı Kaynakları	52
d) Turizm	53
4. Ulaşım ve Haberleşme	54
a) Karayolu Ulaşımı	55
b) Demiryolu Ulaşımı	56
c) Havayolu Ulaşımı	57
d) Haberleşme	57
BÖLÜM II: KONYA'DA HAYVANCILIK	58
A- Konya'nın Hayvan Varlığı	60
1. Büyükbaş Hayvan Varlığı	60
2. Küçükbaş Hayvan Varlığı	60
3. Tek Tırnaklı Hayvan Varlığı	60
4. Kümes Hayvanı Varlığı	62
5. Su Ürünleri Varlığı	62
6. Konya'da Arıcılık Faaliyetleri	63
B- Konya'da Hayvancılık İşletmeleri	64
C- Konya İli Hayvancılığında Pazarlama ve Örgütlenme	65
D- İlin Hayvansal Ürün Potansiyeli	66
E- Konya İli Hayvansal Ürün Üretimi	68
F- Yayılcılık Faaliyetleri	69
BÖLÜM III: KONYA'DA HAYVANCILIĞA DAYALI SANAYİ	72
A- Et Sanayi	72
B- Süt Sanayi	74
C- Yem ve Yem Katkıları Sanayi	78

D- Yün Sanayi	81
E- Deri Sanayi	81
BÖLÜM IV: KONYA’DA HAYVANCILIĞA DAYALI SANAYİNİN COĞRAFİ	
TEMELLERİ	83
A- Doğal Faktörler	83
1. Jeoloji ve Toprak Yapısının Hayvancılığa Etkisi	83
2. Yüzey Şekillerinin Hayvancılığa Etkisi	87
3. İklimin Hayvancılığa Etkisi	90
4. Bitki Örtüsünün Hayvancılığa Etkisi	93
B- Beşeri ve Ekonomik Faktörler	94
1. Hayvancılıkla Uğraşan Nüfus	94
2. Hayvancılıkla İlgili Kuruluşlar	97
3. Ulaşım ve Pazarlama	101
BÖLÜM V: SEKTÖRDEKİ BAŞLICA SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	103
A- Sosyo-Ekonomik Sorunlar	103
B- Üretim Sorunları	107
C- Çözüm Önerileri	110
SONUÇ	113
KAYNAKÇA	116

GİRİŞ

Tarım ve hayvancılık, Türkiye ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak tarımda makineleşmenin artmasıyla, bu sektörlerde çalışan insan sayısı azalmıştır. Fakat günümüzde nüfusumuzun önemli bir kesimi, hala geçimini bu iki sektörden sağlamaktadır.

Ayrıca, tarım ve hayvancılık; beslenmede, sanayiye hammadde temininde, istihdam oluşturarak kırsal kesimden kente göçün önlenmesinde ve bölgesel gelişmişlik farklılığının ortadan kaldırılmasında da önemli bir potansiyele sahiptir. Tarım ve hayvancılık sektörü istihdamdaki, GSYİH'daki, ihracattaki ve ithalattaki payı ve her şeyden önemlisi hızla artan nüfusun beslenmesindeki önemiyle hala Türkiye ekonomisindeki yerini korumaya devam etmekte, uzun yıllar devam ettirecek bir görüntü çizmektedir. Özellikle Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde, kırsal alandaki sorunların tespiti ve bu sorunlara kalıcı çözümler bulunması öncelikli bir konudur. Çiftçilerimizin iç ve dış pazarlar için üretim yapar hale gelmeleri, daha iyi gelir düzeyine kavuşabilmeleri için üretim kaynaklarını daha etkin kullanmaları gerekmektedir. Ülkemiz için sahip olduğu tarımsal kaynakların tespiti, geliştirilmesi, amacına uygun kullanılması ve bu çalışmaların, kaynakları kullananlarla beraber planlanması önem arz eden bir husustur.

Konya, tarihi çok eskilere dayanan bir yerleşim yeridir. Köklü tarihi geçmişi yanında, bulunduğu konum da ilin gelişmesini desteklemiştir. Gerçekten Konya, geniş alanı, potansiyeli yüksek yeraltı kaynakları, büyük ova ve platoları, çeşitli büyüklükte tatlı su gölleri, zengin yer altı suyu potansiyeli, özellikle küçükbaş hayvancılığa elverişli iklimi, bitki örtüsü ve 2 milyona yaklaşan nüfusu ile önemi her geçen gün artan bir ilimizdir.

Konya ve civarı (Çatalhöyük) yaklaşık dokuz bin yıllık tarihinde birçok alanda öncülük yapmıştır. Bu bağlamda dünyada ilk tarımsal faaliyetin ve hayvan evcilleştirmesinin Konya ve civarında yapıldığını söylemek yerinde olacaktır. Konya, tarihi ticaret yollarının imkânları üzerinde gelişen önemli bir Anadolu şehridir. Çağına göre daima önemli bir nüfus kitlesini barındırmıştır. Gerek şehrin ihtiyaçları gerekse çevreyle güçlü bağlantıları dolayısıyla tüm Osmanlı asırlarında şehirde ticaret ve sanayi gelişmişti.

Köklü bir tarihe sahip oluşuna fiziki, beşeri ve ekonomik özelliklerinin elverişliliği de eklenince il; sürekli gelişmiş ve ülkemizdeki büyük şehirler arasındaki yerini almıştır. Şehrin

gelişmesi devam etmektedir, öyle görülüyor ki bu gelişme gelecekte de artarak devam edecektir.

Bu gelişmeye paralel olarak şehirde, çeşitli sanayi kolları ortaya çıkmıştır. Bunlardan bir kısmını da hayvancılığa dayalı sanayi oluşturur. Hayvancılığa dayalı sanayinin ortaya çıkmasının iki önemli nedeni vardır. Bunlar, alanda sektör için gerekli hammadde potansiyelinin varlığı ve pazarlama olanaklarının yeterliliğidir. Bunlara ek olarak, sanayinin kurulması için gerekli diğer şartlar da ilde mevcuttur.

Bütün bunların doğal sonucu olarak ilde, hayvancılığa dayalı sanayi gelişmektedir. Yerinde yapılan gözlemler de sektörün gelişmeye devam edeceği kanaatini güçlendirmektedir. Sonuç olarak Konya; ilim, kültür ve medeniyetteki öncülüğünü ekonomide de sürdürmektedir.

Konunun başında söz edilen tarihteki önemini 21. yüzyıla taşıyarak çeşitli alanlarda dünya ile rekabet edebilecek ölçüleri yakalayan il; coğrafi konumu ve yeniliklere açık düşünce sistemi ile bu öncülüğünü devam ettirme çabası içerisinde. Konya, küreselleşme sürecinde dünya ticaretini ve teknolojisini yakından takip ederek, düzgün altyapısı ile modern sanayileşmeyi yakalayarak organize sanayi bölgelerini kurmuş; teknolojisini geliştirme yolunda önemli adımlar atarak, dünyada hızla gelişen acımasız rekabet ortamı ile mücadele edebilecek altyapısını oluşturmuştur.

Çalışmada Konya İli'nin genel coğrafi özellikleri, Konya'da hayvancılık, Konya'da hayvancılığa dayalı sanayi, Konya'da hayvancılığa dayalı sanayi'nin coğrafi temelleri, sektördeki başlıca sorunlar ve çözüm önerileri hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

A- Konya'nın Tarihçesi

İlin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Konya adı, batılı kaynaklara göre, tasvir anlamına gelen “ikon” kelimesine dayanır. Frigler “Kavania”, Romalılar “İkonium” demişlerdir. Daha sonra Hz. Ömer zamanında, İslam orduları şehri fethederek “Kuuniye” ismini vermişlerdir. Malazgirt zaferinden sonra Türkler Anadolu'ya yerleşince, bu şehre Kuuniye kelimesinden "Konya" demişlerdir.

M.Ö. 6000 yıllarında kurulan bu şehrin yerindeki kasabaya; Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Kimmerler ve Persler hakim olmuşlardır. Konya; İskender'den sonra Asya Selevkoslar devletinin, Kapadokya krallığının, Bergama krallığının, M.Ö. 133 yılında Romalıların ve M.S. 395 yılından itibaren de Bizans İmparatorluğunun hakimiyetinde kalmıştır. 1069 yılında Konya'ya hakim olan Selçuklular, burayı büyütürken mamur ve güzel bir şehir haline getirmişlerdir. Bir zamanlar Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkenti olan Konya'nın yerleşim tarihi; Can Hasan, Çatalhöyük ve Er Baba kazılarının sonuçlarına göre Neolitik Çağ'a (M.Ö. 8000-5500) kadar uzanır. İnsanlar Çumra, Karaman, Seydişehir, Beyşehir dolaylarındaki alanlarda yerleşik hayata geçerek tarım ve avcılığı benimsemiş, kendini savunabilmek için taştan çeşitli savaş aletleri yapmıştır. Konya büyük kentleşme evrimine maden devriyle başlamıştır. Konya, M.Ö. 3000'de Alaaddin Tepesine yerleşip güvenliğini sağlayarak kendisini dış etkilere korumuş ve yüzyıllar boyunca bağımsız yaşamıştır. Anadolu'da Hitit egemenliğine son veren Frigler, Trakya'dan Anadolu'ya göç etmiş kavimlerdir. Alaaddin Tepesi, Karapınar, Gıcıkışla ve Sızma'dan elde edilen buluntular M.Ö. VII. yüzyıla aittir. Frigyalılar'dan sonra Konya (KAVANİA), Lidyalılar ve İskender'in istilasına uğramıştır. Daha sonraları Anadolu'da Roma hakimiyeti sağlanınca Konya, İkonium olarak varlığını korumuştur (M.Ö. 25). Antalya'dan Anadolu'ya çıkan Hristiyan azizlerden St. Paul, önce Antiochia (Yalvaç'a) sonra İkonium (Konya'ya) gelmiştir. Bu devirde Hatunsaray Lystra-Derbe, Laodika (Ladik Halıcı) ve Silke önemli Bizans yerleşim yerleri olarak öne çıkmaktadır. İslamiyet'in Anadolu'da yayılması ile Bizans'a (İstanbul'a) Arap akınları başlamış, Emeviler ve Abbasiler Konya üzerinden akınlar yapmışlardır (Cumhuriyetin 75. Yılında Konya, 1998).

Klasik çağlarda Konya, Roma İmparatorluğu'nun sömürgesi olarak, Romalı valiler tarafından yönetilmiştir. Yerli halk Roma egemenliği altında yüzyıllar boyunca Diyar-ı Rum olarak yaşamıştır. Siyasal hakimiyet kurulduktan sonra kent biraz büyümüş, ek işlev

kazanmaya başlamıştır. Roma İmparatorluğu'nun parçalanması ve Doğu Roma'nın Bizans ismiyle siyasal alanda boy göstermesiyle Konya, uzun bir süre garnizon aracılığı ile idare edilmiştir. Hristiyan azizlerinden Saint Paul'un Konya'yı iki defa ziyaret etmesiyle kutsallık kazanan şehir, Hristiyanlarca da ayrı bir önem kazanmıştır.

M.S. 1077 yılında, Kutalmışoğlu Süleyman Bey tarafından Bizans'ın elinden alınan Konya şehrinin fethi kolay olmuş, Gevele Kalesi (Takkeli Dağ) kumandanı, kalenin anahtarını ve yöneticiler de yönetimini Selçuklulara bırakmıştır. Daha sonra Haçlı Seferlerinin geçit yolu olan Konya'nın, 1096 yılında başkent olmasıyla "İslam-Türk Medeniyeti Tarihi" süreci için de başlangıç olmuş ve aralıksız bu unvanını 1277 yılına kadar sürdürmüştür (<http://www.konev.org.tr-01.04.2007>).

Bu tarihten sonra Konya şehrinde büyük bayındırlık etkinlikleri başlamış; medreseler, camiler, kütüphaneler, şifahaneler ve ilim yuvaları yapılmıştır. Konya'nın fethi esnasında şehir, Alaaddin Tepesi ve civarında dar bir alanda bulunuyordu. Pazar yerleri, hanlar, hammadde satan dükkanlar ile bunları işleyen sanatkarlar işlevlerini bu dar alanda yerine getirmişlerdir. Yerel pazarların yanında, uluslararası pazarların da yolu Konya'dan geçtiğinden Cenevizliler, Venedikliler, Lehler gerek iç alımlardan gerekse dış alımlardan elde ettikleri malları, Konya üzerinden Akdeniz limanlarına sevk etmişlerdir. Konya şehrinin kısa zamanda gelişmesi, oturma alanlarının batıya doğru uzaması şehrin savunmasını zorlaştırmıştır.

1097 yılından 1308 yılına kadar 211 yıl boyunca, Anadolu Selçuklu Devletinin egemenliği altında kalan Konya, Selçuklu Devletinin yıkılışını takiben Karamanoğulları Beyliğinin hakimiyeti altına girmiştir. Daha sonra Konya, 1442 yılında II. Murat tarafından Karamanoğulları Beyliği'nden alınarak, Osmanlı kenti haline getirilmiştir (<http://www.42tr.net-03.04.2007>). Fatih Sultan Mehmet, 1470 yılında 4'üncü eyalet olarak Karaman eyaletini kurmuş, merkezini de Konya şehri yapmıştır. 17'nci yüzyılda Karaman eyaletinin sınırları genişlemiş, Tanzimat döneminde de ismi değişerek Konya Eyaleti adını almıştır.

Konya şehrinin kaba çizgileriyle anlatılan bu tarihi gelişimi, 20. asrın ilk çeyreğinde de devam etmiştir. Bu gelişme Anadolu-Bağdat demiryolunun 1895-1896'da Konya'ya ulaşması ve 1901 yılında Avlonyalı Ferit Paşa'nın Konya'ya vali olarak tayin edilmesiyle hızlanmıştır. Bu tarihten sonra şehrin fiziki dokusu değişmiş, 1912 yılından itibaren modern mimari tarzında çatılı ve kargir binalar inşa edilmiştir. Ulaşım atlı tramvay dahil edilmiş, 1924 yılında ilk elektrik fabrikası açılmıştır. 1950 yılından itibaren şehirde yenilik hareketleri

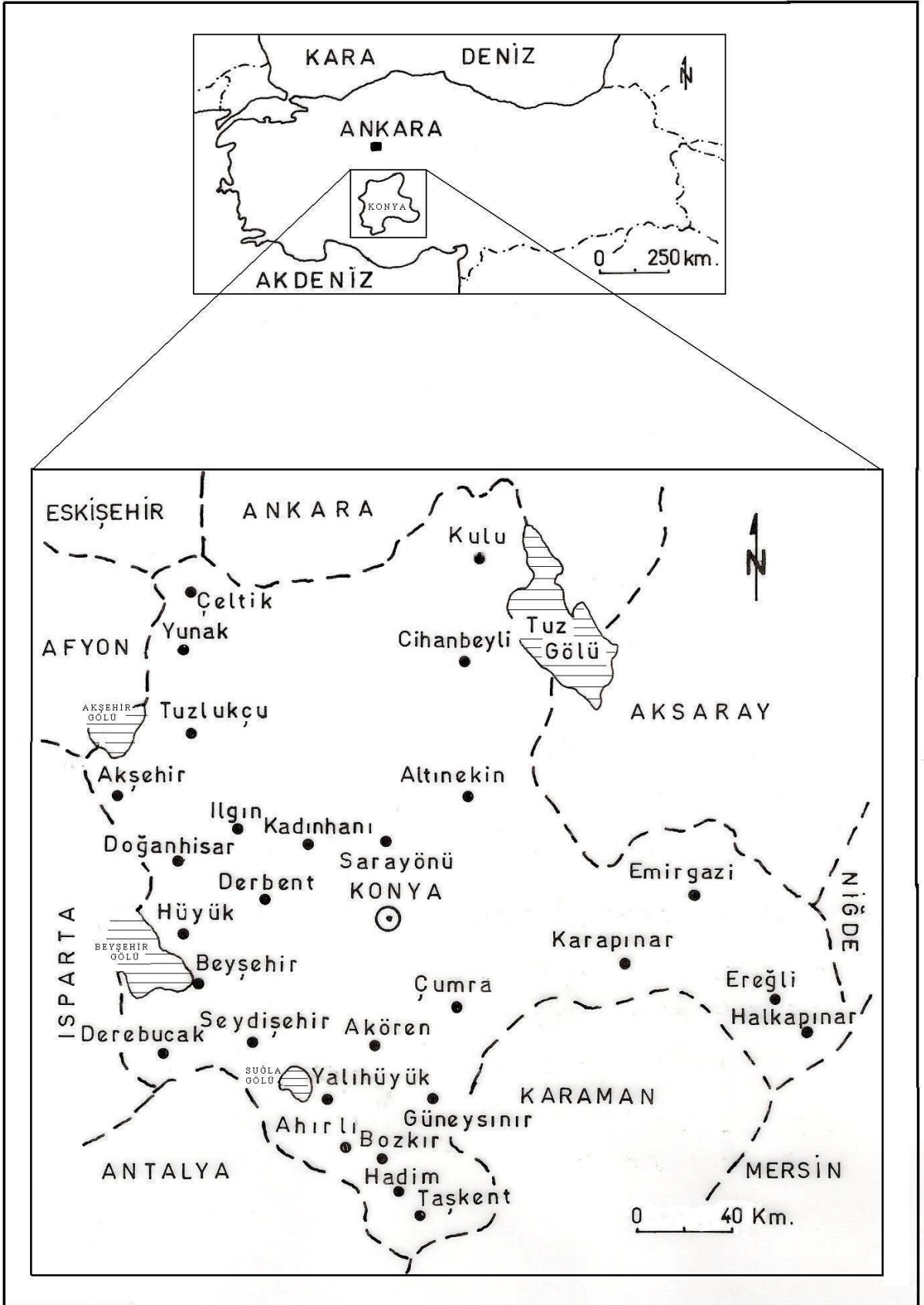
başlamış, şehrin sanayileşmesi ise bugünkü modern Konya'nın hazırlanmasına yardımcı olmuştur. Bugün Türkiye'nin sayılı büyük şehirlerinden olan Konya; milyonluk nüfusu, fabrikaları, köprüleri ve yolları ile modern bir şehirdir.

B- Konya'nın Yeri ve Sınırları

Araştırmanın konusunu oluşturan Konya İli; Anadolu Yarımadası'nın ortasında bulunan İç Anadolu Bölgesi'nin güneyinde, şehrin kendi adıyla anılan Konya bölümünde yer almaktadır. İl topraklarının büyük bir bölümü, İç Anadolu'nun yüksek düzlükleri üzerine rastlar. Güney ve güneybatı kesimleri Akdeniz bölgesine dahildir.

Konya, coğrafi olarak 36° 22' ve 39° 08' kuzey enlemleri ile 31° 14' ve 34° 27' doğu boylamları arasında yer alır. Yüzölçümü 38.257 km² (göller hariç)'dir. Bu alanı ile Türkiye'nin en büyük yüzölçümüne sahip olan ilidir ve Hollanda, Belçika gibi Avrupa ülkelerinden bile büyük bir alana sahiptir. Ülkemizin % 5,1'ini oluşturur. Ortalama yükseltisi 1016 m.'dir. İdari yönden; kuzeyden Ankara, doğudan Aksaray ve Niğde, güneyden Mersin, Karaman, Antalya, batıdan Isparta, Afyonkarahisar ve Eskişehir illeri ile çevrilidir (Şekil I. 1). Konya İli; doğal açıdan kuzeyinde Haymana Platosuna, kuzeydoğuda Cihanbeyli Platosuna ve Tuz Gölü'ne, batısında Beyşehir Gölü'ne ve Akşehir Gölü'ne, güneyinde Sultan Dağları'ndan başlayan ve Karaman İli'nin güneyine kadar devam eden Toros yayının iç yamaçları önünde bir fay hattı boyunca oluşmuş volkanik dağlara, doğusunda ise Obruk Platosuna kadar uzanır.

İlin uç noktalarını; kuzeyinde Kulu'nun Köşkler Köyü, batısında Akşehir'in Değirmen Köyü, güneyinde Hadim'in Beyreli Köyü, doğusunda ise Halkapınar'ın Delimahmutlu Köyü oluşturmaktadır.

Şekil I. 1- Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası

C- Konuyla İlgili Önceki Çalışmalar

Araştırmaya konu olan Konya ile ilgili ilk çalışmalar, jeoloji konusunda olmuştur. Bu konuda çalışma yapan araştırmacılardan biri olan BLUMENTHALL (1944), ilin güneyini kaplayan Toros dağlarını incelemiş, Bozkır ve güneyindeki Toroslar üzerinde bindirmeli yapının varlığından ilk kez söz etmiştir. Aynı zamanda buradaki yatay yer değiştirmenin 80 km. kadar olduğundan bahsetmiştir.

KETİN (1959), Hersinien hareketlerinin, hafif de olsa, Toroslar bölgesinde de meydana gelmiş olduğuna dair bazı izlerin mevcudiyetini, Türkiye’deki Alpin orojenezin ilk şiddetli safhasının Laramien’de olduğunu ortaya koymuştur. Üst Kretase ile Eosen arasında meydana gelen bu hareketlerin tesirlerine, İç Anadolu’da ve Toroslar’da rastlanıldığını, Toroslar’da Eosen’in genellikle bir kaide konglomerası ile başladığını, bu konglomeraların Kretase çakıllarından oluştuğunu ifade etmiştir.

YALÇINLAR (1964), “Anadolu’da Jeomorfolojik Müşahedeler” adlı makalesinde bölgenin morfolojisinden yüzeysel olarak bahsetmiştir.

ÖZGÜL (1976), Toroslar’ın Kambrien-Tersier aralığında çökelmiş kaya birimlerini değişik havza koşullarını yansıtmalarına göre, Bolkar Dağı Birliği, Aladağ Birliği, Geyik Dağı Birliği, Alanya Birliği, Antalya Birliği ve Bozkır Birliği olmak üzere altı gruba ayırmıştır. Çalışma alanı içerisinde bulunan Geyik Dağı Birliği’nin şelf türü karbonat ve kırıntılı kayalar, Bozkır Birliği’nin ise daha çok derin deniz çökellerini, ofiolitleri ve bazik denizaltı volkanitlerini kapsadığını ifade etmektedir.

BİRİCİK (1982), tektonik ve iklimik nedenlerle Çarşamba Çayı’nın kaide seviyesinde önemli değişiklikler olduğunu ifade etmektedir. Biricik, Çarşamba Çayı Boğazı’nın Miosen sonlarında görülen epirojenik hareketlerin başlamasıyla, muhtemelen Kuvaterner’den önce teşekkül ettiğini ve antedant bir boğaz olduğunu vurgulamaktadır. Yine adı geçen araştırmacıya göre Beyşehir ve Suğla Gölü’nün suları, Suğla Gölü’nün doğu kesimindeki Sarayköy yakınında nispeten yumuşak ve aşınımı kolay olan Üst Pliosen oluşumları içinde, Çarşamba Çayı tarafından kaptüre edilmiştir.

ARDOS (1984), “Türkiye Ovaları’nın Jeomorfolojisi” adlı kitabında, saha ile ilgili genel bilgiler vermiştir.

ÇETİK (1985), İç Anadolu’nun kurak iklimi etkisinde bulunan bu sahada karakteristik bitkilerin ve bitki birliklerinin mevcut olduğunu söylemiştir.

BİRİCİK (1987), Konya'nın İklim Özellikleri adlı makalesinde sıcaklık (ortalama sıcaklıklar ve sıcaklık rejimi, ortalama yüksek ve düşük sıcaklıklar, don olayı) ve yağış (ortalama yağış miktarları ve yağış rejimi, kar yağışları, yağış etkinliği) konularında genel bilgiler vermiştir.

İNAN (1988), "Konya Ovası'nın İklimi" adlı çalışmasında ilin iklimini ayrıntılı bir şekilde ele almıştır.

ARAL (1995), Konya ilinin hayvancılık potansiyeli ve il kalkınmasındaki rolü üzerinde araştırmalar yapmıştır.

BULDUR (1998), Yukarı Göksu Havzası'nın hidrojeomorfolojik karakterinin ortaya çıkmasında önemli rol oynayan hidrografik özellikler üzerinde durmuştur.

TAPUR (1998), Eski Konya Gölü ve Çevresi'nin Fiziki Coğrafya Özellikleri adlı çalışmasında eski Konya gölü, eski Konya gölüne ait kıyı izleri, eski Konya gölüne ait ova tabanındaki izler ve eski Konya gölü'nün ilk insan yerleşmelerine etkileri konularında bilgiler vermiştir.

AKKUŞ ve BOZYİĞİT (2000), Çarşamba Çayı Havzası'nın Fiziki Coğrafyası adlı çalışmalarında arazi çalışmaları başta olmak üzere değişik yöntemlerle adı geçen alanın fiziki özellikleri üzerinde durmuşlardır.

EREN (2000), Konya ve çevresi'nin depremsellik özelliklerini araştırmış, aynı zamanda geoteknik incelemelerin mühendislikteki önemi üzerinde durmuştur.

AKNAZ ve GÜNLÜ (2003), Konya hayvancılığının mevcut durumu, ilin hayvan varlığı, hayvancılığın Konya ekonomisine ve istihdama katkısı, hayvancılık sektörünün üretim ve istihdama katkısı, Konya ili hayvansal ürün üretimi, Konya ili hayvancılık işletmelerinin ekonomik yapısı, Konya ili hayvancılığında üretim-sanayi entegrasyonu ve pazarlama, hayvansal üretimde örgütlenme, Konya ili hayvancılığının sorunları ve çözüm önerileri konularında ayrıntılı bilgiler vermişlerdir.

ESEN (2003), Yaptığı çalışmada merkez ilçeler başta olmak üzere Konya'nın tüm ilçelerinin ekonomik özellikleri ve bu özelliklerin adı geçen yerlerin kalkınmışlıklarına etkisi hakkında bilgiler vermiştir.

TORUK (2003), 30 yıllık dönemde (1970-2000) Konya'daki iktisadi ortam hakkında ayrıntılı bilgiler vermiştir. Bu süre zarfında Konya ekonomisinin hızlı bir büyüme gösterdiğini kullandığı istatistiki verilerle ispatlamıştır.

BOZYİĞİT ve KARAASLAN (2005), Konya İli'nin Coğrafi Özellikleri adlı makalelerinde ilin, fiziki coğrafya özellikleri (jeolojisi, jeomorfolojisi, iklimi, hidrografyası, toprak özellikleri ve arazi kullanımı, doğal bitki örtüsü) ve beşeri coğrafya özellikleri (nüfusu, ekonomisi, ilçeleri) hakkında genel bilgiler vermişlerdir.

İNAN, ŞEN ve BAŞARAN (2007), Konya merkez başta olmak üzere Ereğli, Karapınar, Hadim, Çumra, Seydişehir, Beyşehir, Akşehir, Ilgın, Yunak, Cihanbeyli ve Kulu meteoroloji istasyonlarından alınan (uzun yıllara ait) iklimsel verileri kullanarak Konya'nın iklimi hakkında sıcaklık ve yağış özellikleri başta olmak üzere ayrıntılı bilgiler vermişlerdir.

D- Araştırmada Kullanılan Malzeme ve Metot

Bu araştırma bir yüksek lisans tezi çalışmasıdır. Araştırma bölgesel coğrafya metodu ile etüt edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma birkaç aşamada gerçekleşmiştir. Öncelikle Konya ile ilgili bugüne kadar yapılmış olan çalışmalar taranarak literatür çalışması yapılmıştır. Başta ile ait çeşitli topografya haritaları ile M.T.A. 1 / 500 000 ölçekli jeoloji haritası olmak üzere Konya ili toprak kaynağı envanter raporu, DMİ genel müdürlüğünden alınan iklimle ilgili dökümanlar, DİE bültenleri, Tarım Master Planı, Tarım İl Müdürlüğü verileri, kamu kurum ve kuruluşlarından alınan beşeri ve ekonomik özellikler ile ilgili raporlar, özel ve tüzel kişiliği bulunan kuruluşlardan toplanan dökümanlar araştırmayla ilgili verileri oluşturmuştur. Ayrıca beşeri ve ekonomik coğrafya konularında başka bölgeler ile ilgili yapılan çalışmalar da gözden geçirilmiş, çeşitli yönleri itibariyle bu kaynaklardan faydalanılmıştır.

Daha sonra 2007 yılı Mart, Nisan ve Mayıs aylarında işletme ziyaretleri yapılmıştır. Bu ziyaretler sırasında büyük işletmelere öncelik verilmiş olup, işletmelerin büyük çoğunluğu yerinde incelenmiştir. Bu incelemelerde işletme sahipleri ya da müdürleriyle görüşülmüştür. Görüşmeler sırasında hammaddelerin alımından ürünlerin tüketiciye ulaşmasına kadar geçen tüm aşamalar hakkında yetkililerden bilgi alınmıştır. Böylece işletmeler yerinde müşahede edilmiş, gerekli görülenlerin resimleri çekilmiş ve notlar tutulmuştur.

Dökümanter veri toplama aşamasından sonra, yazım aşamasına geçilmiştir. Bu safhada coğrafya ilminin temel ilkeleri olan korelatif ilişkiler, dağılım, nedensellik gibi ilkelere bağlı kalınarak elde edilen veriler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bunların yanı sıra çizilen tablolar, şekiller ve çekilen fotoğraflar doğal, beşeri ve ekonomik coğrafya özelliklerinin ortaya konmasında yardımcı teknikler olarak ihtiyaç görülen yer ve ölçüde kullanılmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM I: KONYA İLİ'NİN GENEL COĞRAFI ÖZELLİKLERİ

Konya İli'nin genel coğrafi özellikleri, fiziki coğrafya özellikleri ve beşeri-ekonomik coğrafya özellikleri olmak üzere iki alt başlıkta ele alınmıştır.

A- Fiziki Coğrafya Özellikleri

Konya'nın fiziki coğrafya özellikleri; sırasıyla jeoloji, jeomorfoloji (dağlar, platolar, ovalar), hidrografya (akarsular, göller, yer altı suları), iklim (sıcaklık, yağış), bitki örtüsü ve toprak özellikleri başlıkları altında değerlendirilmiştir.

1. Jeolojisi ve Tektonik Yapısı

Konya ilinin büyük çoğunluğunun Hersinien orojenezinden etkilendiği ve Alp orojenezi ile de esas şeklini aldığı görülür. Havza genel olarak Tersiyer'de esas şeklini kazanmıştır. Miosen'de su yüzüne çıkan Toroslar, İç Anadolu'nun Akdeniz ile irtibatını kesmiştir. Konya ve çevresinin, Pliosen'de denizlerle irtibatı tamamen kesilmiş ve alan evaporit bir havza durumunda kalmıştır. Dolayısıyla jips oluşumu söz konusudur. Pliosen oluşumları ovanın bütün çukurluklarını doldurmuş, çoğu yerde 300 m.'yi bulan kalın tabakalar meydana getirmiştir. Konya Ovası'nda Karacadağ, Karadağ ve bunların çevreleri ile ovanın batı kısımlarında andezit, bazalt ve bunların tüfleri görülmektedir (Sür, 1972). Bunlar Hatunsaray batısındaki Erenler dağına ait Neojen kalkerleri üzerinde tabakalanmıştır. Pleistosen'de nemli ve plüvial bir iklim özelliği, ovanın ortalama 25 m. derinliğinde bir gölle kaplanmasına sebep olmuştur. Bu konuda birçok yerde delta dolguları, kıyı okları, kıyı taraçaları, eski falezler ve kıyı çizgileri tespit edilmiştir. Nemli devrelerden bu yana, üç safha halinde kuraklaşan iklim şartlarına bağlı olarak, gölün tamamen ortadan kalkmasıyla yerinde kum ve kil depoları meydana gelmiştir.

Yukarıdaki genel değerlendirmenin ardından ayrıntılara geçildiğinde; Konya il sınırları içerisinde kalan alanın, Türkiye'nin Ana Tektonik Ünitelerinden Orta Anadolu Birliği'nin güney kesimi ile Toros Birliği'nin orta kesiminde kaldığı anlaşılmaktadır. Toros Birliği, farklı çökelme ortamlarını yansıtan ve geç Kretase-Paleosen (ikinci zaman sonu dördüncü zaman başlangıcı) döneminde gelişen sıkışma kuvvetleri ile üst üste bindirilmiş kütlelerden meydana gelmektedir. Konya il sınırları içine giren alanda, bunlardan Bozkır Geyik dağı ve Aladağ kütleleri gözlenmektedir.

Gerek Toros Kuşağı'nda gerekse Orta Anadolu birliğinde, yörede bulunan en yaşlı kayalar olarak Paleozoik (birinci zaman) yaşlı kayaç birimleri Bozkır, Hadim, Seydişehir,

Akören, Ahırlı, Beyşehir, Doğanhisar ve Kadınhanı yörelerinde ortaya çıkmaktadır. Genellikle Paleozoik yaşlı birimlerin bir devamı niteliğinde olan Mesozoik (ikinci zaman) yaşlı kayalar ise yaygın olarak Ereğli, Bozkır, Seydişehir, Ahırlı, Akören, Altınekin, Kadınhanı, Beyşehir, Akşehir, Ilgın ve Doğanhisar yörelerinde bulunmaktadır. Mesozoik sonunda kapanan okyanusun sıkışması ile ortaya çıkan dağ oluşumu evresinde, Toroslar'da kütleler meydana gelirken okyanus kabuğu parçaları olan ofiyolitler bu kütlelerin arasında, özellikle Konya-Meram, Ereğli güneyi, Bozkır güneyi, Karapınar ve Cihanbeyli civarında gözlenir konuma gelmiştir. Tersiyer'de (üçüncü zaman) denizin ve gölsel sedimanların yanı sıra, yaygın volkanik faaliyetlerle daha yaşlı birimlerin üzeri örtülmüştür. Denizel sedimanlar Ereğli ve Çumra civarında gözlenmektedir. Konya ve çevresi geç Miyosen (10 milyon yıl) ve Pliyosen döneminde blok faylanmalarla çökmeye başlamış, daha sonra bu ortamda bugün de kalıntılarını gördüğümüz (Akgöl ve Hotamış gölü) büyük bir göl oluşmuştur. Bu gölün karasal ve gölsel sedimanlar ile doldurulmasıyla bugünkü Ereğli, Karapınar, Cihanbeyli, Kulu, Sarayönü, Kadınhanı, Konya ve Çumra Ovaları oluşmuştur. Bu dönemde meydana gelen volkanik faaliyetler ile Karapınar, Çumra, Akören, Selçuklu kesiminde Takkeli dağ, Acıgöl, Meke Gölü gibi volkanik yapılar ve tüfler ortaya çıkmıştır. Aynı zaman aralığında Ilgın civarında meydana gelen bir fay ile bugün kaplıca olarak kullanılan sıcak su çıkışları meydana gelmiştir. Bütün bu birimler Kuvaterner yaşlı genç karasal sedimanlarla örtülmüştür. Özellikle Konya Ovası ve bunun devamı niteliğindeki Ereğli ve Cihanbeyli Ovaları'nda çok kalın alüvyal depolar bulunmaktadır.

Konya civarındaki kayalar Hersiniyen-Alpin ve genç tektonik hareketlerden etkilenmişler; kıvrımlı, kırıklı ve naplı yapı kazanmışlardır. Konya civarındaki birimler, iki fazda kıvrımlanmışlardır. İlkinde kuzeye eğimli kıvrım eksenli, ikinci fazda ise kuzeydoğuya eğimli kıvrım eksenleri oluşturacak şekilde kıvrımlanmışlardır. Genç tektonik döneme ilişkin kıvrımlar, kuzey-güney yönündeki sıkışmalar sonucu oluşmuştur. Bölgedeki önemli bindirmeler, Hatıp Ofiyolit Karmaşığı ile üzerinde yer alan Çayırbağı Ofiyoliti arasında yer alır ve nap mertebesinde. Akşehir Fayı, Tuz Gölü Fayı, Beyşehir Fayı, İnsuyu Fayı, Ilgın Fayı, Altınekin Fayı, Abazdağı Fayı, Konya Fay Zonu, Divanlar Fayı ve Göçü Fayı ilin jeolojik geçmişinde etkili olmuştur (Eren, 2000). Çayırbağ Ofiyoliti ile Midas Tepe Formasyonu arasındaki tektonik dokanak, Loras Fayı olarak adlandırılır. Dikmentepe kuzeyinde, Kadınhanı çevresinde, Gökçeyurt güneyinde kuzeydoğu-güneybatı ile kuzeybatı-

güneydoğu yönlerinde uzanan normal faylar yer almaktadır. Esirağılı yöresinde güneye, Ardıçlı yöresinde güneydoğuya eğimli iki ters fay gözlenir. Neotektonik döneme ait, Meramın güneyinde üst Miyosen-Pliyosen yaşlı Dilekçi Formasyonu içinde yer alan normal fay, Karamağıl mevkiine kadar uzanır. Konya'nın batısında Kuvaterner yaşlı Konya fayı yer alır. Bu fay Konya ovasının batısını oluşturur ve kuzey-güney doğrultuludur. Kızılören fayı kuzeydoğu-güneybatı doğrultuludur. Konya ovası doğusunda, kuzey-güney doğrultusunda, Kuvaterner çökellerini etkileyen en önemli fay, Divanlar Fayıdır. Bir başka genç fay, Pleyistosen yaşlı olan ve Çimento Fabrikası kuzeyinde net izlenen doğrultu atımlı faydır ve hava alanına doğru uzanır. İl sınırlarında, Kütahya-Bolkardağı kuşağına ait çok evreli, yoğun deformasyon geçirmiş bir istif yer almaktadır.

2. Jeomorfolojisi

Konya İli yüzey şekilleri bakımından fazla çeşitlilik göstermez. Konya'nın yaklaşık olarak dörtte üçü, İç Anadolu'nun yüksek düzlüklerinden oluşur. Güney ve güneybatısında Toros Dağları uzanır. Bazı bölgelerde 1100-1200 m. yükseklikte platolar, diğer bölgelerde 900-1000 m. yükseklikte ovalar bulunmaktadır (Şekil I. 2).

Konya ilinde en fazla alana sahip yeryüzü şekli, ova ve platolardır. Ovaların tabanlarında yer alan çukur kısımlarda kapalı havzalar oluşmuştur. Yükseltelerin az yer tuttuğu bu alanlar, genellikle ilin güneyinde toplanmıştır. Ovalar, platolarla birbirinden ayrılmıştır. Platolar akarsular tarafından fazla derin parçalanmamış olup açık havza kısımları da vardır.

Şekil I. 2- Araştırma Sahasının Topoğrafya Haritası.

a) Dağlar

İl sınırları içerisinde sıradağlar olduğu gibi tek dağlar da vardır. İlin kuzey kısmında yer alan yükseltiler, genel olarak doğu-batı doğrultusunda uzanır. Bunların en önemlisi Bozdağlar'dır. Konya'nın batısında yer alan sıradağlar kuzeyden güneye doğru uzanırlar. Bunlar; Sultan Dağları (2228 m.), Loras (2040 m.) ve Eşenler (1951 m.)'dir. Bölgenin güney kısmı Toros Dağları ile sınırlanmıştır. Bu kuşakta ise Geyik (3130 m.) ve Bolkar Dağları (3134 m.) yer almaktadır (Şekil I. 2). Bu alanda volkanik kütlelerin ve arazilerin önemli bir yeri vardır. Karapınar Ovası'nın güneyinde yer alan Karacadağ (2025 m.), Konya'nın güneybatısında Erenler Dağı (2319 m.) ve batısında Takkeli Dağ (1400 m.) yer almaktadır (Cumhuriyetin 75. Yılında Konya, 1998). Belirtilen volkanik dağların dışında Karapınar yakınlarında kül konilerine rastlanır. Bunlar genç volkanik faaliyetler sonucunda oluşturulmuş küçük konilerden ibarettir. İl sınırları içinde yer alan volkanik dağlar, İç Anadolu Bölgesi'nin diğer volkanik dağları ile karşılaştırıldığında yükselti ve alanlarının daha az olduğu görülür. Konya'nın ormanlarının ve su kaynaklarının büyük bölümü, adı geçen yükseltilerde yer alır. Bölgenin güneyinde kireç taşlarından oluşmuş yükseltilerin bulunduğu yerlerde ise karstik mağaralar oluşmuştur.

b) Platolar

Obruk ve Cihanbeyli Platoları, ortalama 1.000 m. yükseltiye sahip geniş düzlüklerden oluşur. Tuz Gölü'nün batısında Cihanbeyli Platosu, güneyinde Obruk Platosu yer alır. Obruk platosunda kireç taşı tabakaları üzerinde gelişmiş, karstik şekillerden olan obruklara rastlandığından bu isim verilmiştir. Obruk Platosu yörenin en çukur yeri olan Tuz Gölü ile Konya ve Ereğli Ovalarını birbirinden ayıran bir eşik görünümündedir. Cihanbeyli Platosu genel olarak kireç taşlarıyla kaplıdır. Bu plato akarsular tarafından az parçalanmış, dalgalı bir yüzeye sahiptir. Zengin bozkırlarla kaplı olan bu platolar, il hayvancılığı ve tarımı açısından önemlidir.

c) Ovalar

İl sınırları içinde ovalar, platolardan sonra en fazla alanı kaplar. Konya ili ovaları, Konya tarımı ve hayvancılığı açısından önemlidir. Ovalar, genel olarak buraya yerleşen bir gölün ortadan kalkması ve göl tabanındaki alüvyonların depolanması ile ortaya çıkmıştır. Obruk Platosu'nun kuzeyinde, en çukur alanda Tuz Gölü yerleşmiş, güneyde ise Hotamış ve İvriz Bataklıkları burada oluşan eski göl kalıntıları olarak yer almıştır. İldeki ovaların

yükseltileri 900 m. ile 1250 m. arasında değişmektedir. Bunun yanında yüzölçümleri de farklılıklar göstermektedir. Mesela Doğanhisar Ovası 100 km² alana sahip iken Çumra Ovası 4000 km² alana sahiptir. Konya ve Ereğli Ovaları yörenin en geniş ovalarıdır. Bu ovalar Konya ve Ereğli arasında geniş düzlükler şeklinde uzanırlar. Konya ili bu ovaların batı ucunda kurulmuştur. Bu dizi içerisinde Çumra Ovası ve Karapınar Ovası bulunmaktadır. Bozdağlar'ın kuzeyinde Altınekin, Sarayönü ve Kadınhanı Ovaları bulunur. Ilgın (Çavuşçu) gölü ve Akşehir gölünün yerleştiği çanak bir çöküntü hendeğidir. Ilgın ve Akşehir Ovaları işte bu çöküntü hendeği içerisinde oluşmuş ovalardır (Sür, 1972). Ayrıca Obruk Platosu'nun kuzeyinde Aksaray Ovasının bir bölümü yer almaktadır. Bu ovalar dışında Beyşehir Ovası, Seydişehir Ovası, Doğanhisar Ovası, Kolukısa Ovası, Ağabeyli Ovası ile Yukarı Sakarya Ovalarının güney ucunu oluşturan Yunak ve Akgöl Ovaları ildeki önemli düzlüklerdir. Bu ovalarda en çok tahıl (buğday, arpa, çavdar, yulaf) yetiştirilir. Şeker pancarı, ayçiçeği, kimyon, mercimek, patates, fasulye, nohut, kavun, havuç, haşhaş ve fiğ ovalarda yetiştirilen diğer ürünlerdir.

3. Hidrografyası

Konya İli hidrografik açıdan fazla zengin sayılmaz. Topraklarının büyük çoğunluğu Tuz gölü kapalı havzası sınırları içerisinde kalmaktadır. Bu havza içerisinde sel rejimli akarsular bulunmaktadır. Bu akarsular belli bir mesafe aldıktan sonra, havza içerisinde buharlaşmanın etkisiyle kaybolup gitmektedir. Konya Havzası'nda küçük debili de olsa çatlaklar boyunca yüzeye çıkan kaynaklar bulunmaktadır. Bu kaynakların başlıcaları; İvriz, Pınarbaşı ve Hatıp'tır. Ayrıca Karapınar, Ereğli ve Karaman civarında küçük akımlı kaynaklar vardır. Bunların büyük bir kısmı havzada yer alan akarsuları beslemektedir.

a) Akarsular

Konya İli sınırları içerisinde daha çok, mevsimlik sel rejimli akarsular bulunduğundan akarsuların boyları kısadır. Konya'daki yağış rejimi düzensiz olduğu için bu akarsuların rejimi de düzensizdir. İlin geniş sahaları kapalı havza olması sebebiyle akarsular, ova tabanındaki bataklıklarda kaybolur. Bölgedeki akarsular kar ve yağmur sularıyla beslenirler. Birçoğu yaz aylarında kurur ancak; bazen ilkbahar ve yaz aylarında kısa süreli sağanak yağışlar ile sel baskınlarına sebep oldukları görülmektedir. Sel baskınları tarım alanlarında büyük zarara neden olur. Bundan dolayı bölgede erozyonla mücadele çalışması yapılmaktadır. Bu

alışmalar en fazla sel gelen dereler üzerine barajlar kurularak sürdürülmektedir. May ve Apa barajları buna örnektir.

Konya'da akarsuların su toplama havzaları farklı yönlere akış gösterir. Mesela Yukarı Sakarya Nehri'ne ulaşan Gökpınar Deresi sularını Karadeniz'e ulaştırırken, ilin güneyinde bulunan Göksu Nehri'nin kuzey kolu olan Hadim ayı ile Manavgat Nehri'nin yukarı havzası çevresindeki dere ve çaylar sularını Akdeniz'e ulaştırırlar. Dolayısıyla bahsedilen çevreler açık havza durumundadır. Bunun yanında Tuz Gölü, Çavuşçu Gölü, Beyşehir Gölü, Ereğli Ovasındaki Akgl ve Hotamış Bataklığı çevresindeki yükseltilerden kaynağını alan dereler ise kapalı havza şeklindeki bu alanlara akış göstermektedirler. Bölgenin güneyindeki kapalı havzanın merkezinde Konya ve Ereğli ovalarında kuraklık nedeniyle gl oluşmaz ve buradaki yükseltilerden kaynağını alan dereler ovada kaybolur. Konya'da yer alan en büyük ve en önemli akarsu arşamba Suyu'dur. Kaynağını Bozkır ilçesindeki yükseltilerden alır ve Beyşehir Gölü'nün ayağı ile birleşerek mra Ovası sulama şebekesini oluşturur (Akkuş ve Bozyiğit, 2000). arşamba Suyu üzerinde bulunan Apa Barajı, selleri önlemek ve Konya Ovasının bir bölümünde sulama yapmak amacıyla kurulmuştur. Şehrin içme ve kullanma suyu olarak kullanılan Hatıp, ayırbağı, Mukbil, Dutlu Suyu ve Hotamış Bataklığı çevresindeki çeşitli kaynaklar da kayda değerdır. Konya genelinde bulunan başlıca akarsular ve bunlara ait bazı zellikler Tablo I. 1'de verilmiştir.

Tablo I. 1- İlde Bulunan Başlıca Akarsular ve Bunlara Ait Bazı Özellikler

Akarsu Adı	Toplam Uzunluğu (Km)	İl Sınırlarını İçindeki Uzunluğu (Km)	Debisi (m ³ /sn)	Faydalanma
Çiğil Deresi	114,5	114,5	3,95	Sulamada kullanılmakta
Gökpınar	118,0	104,0	7,08	-
Göksu	296,0	102,0	25,19	-
İnsuyu	84,5	84,5	0,47	Sulamada kullanılmakta
May Deresi	74,0	74,0	0,53	Sulamada kullanılmakta
Meram Çayı	64,0	64,0	0,99	Sulama ve içme suyu olarak
Karasu	61,6	61,6	1,75	-
Sarı Su	61,0	61,0	3,98	Sulamada kullanılmakta
Çarşamba Çayı	57,5	57,5	5,23	Apa Barajı'nda balık üretimi
Adıyan Suyu	56,0	56,0	2,03	-
Çebişli Deresi	50,0	50,0	0,75	Sulamada kullanılmakta
Uludere	44,5	44,5	4,48	-
Çavuş Deresi	38,00	38,0	1,19	-
Ulurmak-Yeşildağ	37,0	37,0	6,63	-
Ermenek Çayı	112,0	36,0	0,80	-
Değirmenözü Deresi	32,0	32,0	0,20	-
Engilli Deresi	30,0	30,0	0,51	-
Süberte Çayı	29,0	29,0	3,74	-
Zanapa İvriz Kaynakları	30,0	24,0	7,39	Alabalık üretimi yapılmakta
Kireli-Çavuşköy Deresi	23,0	23,0	0,26	-
Üstünler Suyu	19,0	19,0	1,47	-
Kurucaova Deresi	19,0	19,0	Taşkın deresi	-
İrmak Çayı	18,4	15,41	0,40	-
Sille Deresi	18,3	18,3	0,05	Sulamada kullanılmakta
Ozan Deresi	19,5	5,0	0,24	-

Kaynak: <http://www.dsi.gov.tr-06.04.2007>

İlde bulunan değişik akarsular üzerine, 1960 yılından başlamak üzere barajlar kurulmuştur. Bunlar içme-sulama suyu sağlama ve taşkın önleme amaçlı olarak yapılan küçük çaplı barajlardır. İlde bulunan başlıca barajlar ve bunlara ait bazı özellikler Tablo I. 2'de verilmiştir.

Tablo I. 2- İlde Bulunan Başlıca Barajlar ve Bunlara Ait Bazı Özellikler

Baraj Adı	Bulunduğu ilçe	Amacı	Hizmete Giriş Yılı	Üzerine Kurulduğu Akarsu	Yükseklik(m)
Apa	Çumra	Sulama	1962	Çarşamba Çayı	29,8
May	Akören	Sulama Taşkın	1960	May Deresi	19,1
İvriz	Ereğli	Sulama Taşkın	1984	İvriz Deresi	44,0
Altınapa	Meram	Sulama İçme suyu	1967	Dolay Deresi	30,5
Sille	Selçuklu	Sulama Taşkın	1960	Sille Deresi	39,0

Kaynak: <http://www.dsi.gov.tr>-11.04.2007

b) Göller

Konya İli sınırları içerisinde pek çok tabii göl ve bataklık bulunmaktadır. Bunların kimilerinin suları acı ve tuzlu iken kimilerinin suları tatlıdır. Oluşum yönünden ise birbirinden farklı özellikler gösterirler. İlde bulunan göllerin önemlileri, büyükten küçüğe doğru aşağıda ele alınmıştır.

Tuz Gölü: Tuz Gölü kapalı havzasının merkezinde, 905 m. rakımda oluşmuştur. Ankara, Konya ve Aksaray il sınırlarının kesiştiği yerde olup, bir kısmı Konya İli sınırları içerisinde yer almaktadır. Tuz Gölü, Türkiye'nin alan olarak ikinci büyük gölüdür (1500 km²). Derinliği 1-2 m. civarındadır. En derin yeri 3 m.'dir. Yaz mevsiminde buharlaşmanın etkisi ile alanı oldukça küçülür. Kuruyan kesimlerde tuz tortulları meydana gelir. Türkiye'nin tuz ihtiyacının bir kısmı buradan temin edilir. Sulama ve su ürünleri için kullanılamaz.

Beyşehir Gölü: Konya İli'nin batısında, Konya-Isparta il sınırı üzerinde, 1125 m. yükseltide bulunmaktadır. Yurdumuzun 3. büyük gölü olup, en derin yeri 11 m.'dir. Ülkemizin en büyük tatlı su gölüdür (651 km²). Tektonik ve karstik olayların birlikteliği sonucu meydana gelmiştir (Biricik, 1982). Aynı zamanda Türkiye'nin en önemli milli parklarından biridir. Milli park alanı içerisinde su sporları, dağ sporları ve av sporları yapma imkanı vardır. Su ürünleri açısından ekonomik değeri yüksektir. Gölün iki plajı, 22 adası ve pek çok kayalığı bulunmaktadır. Gölde içme ve sulama suyu sağlanmaktadır. Göl ornitolojik bakımdan önemli bir kuş üreme, barınma, beslenme ve konaklama merkezidir. Bu yönü ile de turizm açısından önem taşımaktadır.

Akşehir Gölü: Konya İli'nin kuzeybatısında, Konya-Afyonkarahisar il sınırında, 960 m. rakımda yer alır. 353 km² alana sahip olup en derin yeri 8 m.'dir. Suyu tatlıdır. Tektonik olaylar sonucunda meydana gelmiştir. Su ürünleri açısından ekonomik değer gösterir. Sulama suyu olarak kullanılmakta olup kamış üretimi de yapılmaktadır.

Suğla Gölü: Konya İli'nin güneybatısında, 1095 m. yükseltide bulunur. Oluşumu tektoniktir. Yıl içerisinde alanı 165 km² ile 30 km² arasında değişmektedir. Kurak yıllarda ise göl kurumakta ve alüvyonlu göl tabanı ortaya çıkarak iyi bir tarım alanı oluşturmaktadır. En derin yeri 5 m.'dir. Suları tatlıdır. Su ürünleri ve sulama açısından önemi büyüktür.

Ilgın (Çavuşçu) Gölü: Konya İli'nin kuzeybatısında, 1028 m. rakımda yer alır. Oluşumu tektoniktir. Suları tatlıdır. 50 km² alana sahip olup en derin yeri 8 m.'dir. Su ürünleri açısından önemlidir. Ayrıca bir ayağı ile Atlantı ovası sulanmaktadır (Hoşgören, 1994).

Ereğli Akgöl: Ereğli ilçesinin batısında, 985 m. yükseltide bulunur. Eski göl tabanıdır. Çok sığ olup tatlı sulara sahiptir. İvriz deresinden gelen sularla beslenir. Akgöl sazlıklarında 200'ün üzerinde kuş türü yaşamaktadır. Bu yüzden tabiatı koruma alanı olarak kabul edilmiştir.

Yunak Akgöl: Yunak ilçesi yakınlarında, küçük bir göl olup 885 m. rakımdadır. Suyu tatlıdır. Çoğu yeri bataklık halindedir. Göl suları Gökpınar Deresi ile Sakarya Nehrine boşalmaktadır.

Bunlar dışında ilde bulunan diğer göller ve bunlara ait bazı özellikler Tablo I. 3'te verilmiştir.

Tablo I. 3- İlde Bulunan Küçük Doğal Göller ve Bunlara Ait Bazı Özellikler

Gölün Adı	Bulunduğu İlçe	En Derin Noktası	Denizden Yüksekliği (m)	Özellikleri
Hotamış Gölü	Çumra-Karapınar	4	1000	Göl iki kısımdan oluşmakta olup, 1. Kısımda daima su mevcuttur. 2. kısımda ise yağışlı yıllarda göl oluşmaktadır.
Acıgöl	Karapınar	-	985	Krater göldür. Turistik özelliği vardır.
Meke Gölü	Karapınar	-	985	Krater göldür. Turistik özelliği vardır.
Tımraş Obruğu	Çumra	36	1010	Obruk gölüdür. Sulamada kullanılmıştır.
Kızören Obruğu	Karatay	145	975	Obruk gölüdür, sulamada kullanılmaktadır.
Tersakan Gölü	Cihanbeyli	2	920	Suları sodyum sülfat ihtiva etmekte olup, sodyum sülfat üretimi yapılmaktadır.
Bolluk Gölü	Cihanbeyli	2	920	Suları sodyum sülfat ihtiva etmekte olup, sodyum sülfat üretimi yapılmaktadır.
Çıralı Gölü	Karatay	31	984	Obruk gölü olup turistik özelliği vardır.
Meyil Gölü	Karatay	35	983	Obruk gölü olup turistik özelliği vardır.

Kaynak: Cumhuriyetin 75. Yılında Konya. (1998). sf. 40-42'den faydalanılarak hazırlanmıştır.

c) Yer Altı Suları

Konya İli'nde Çumra, Ereğli, Cihanbeyli, Akşehir, Yunak ovalarında yaklaşık 20 ila 100 m. arasında zengin yer altı suyu bulunmaktadır. Bu su, bazı yerlerde artezyen yapmaktadır.

Büyük Konya Kapalı Havzası'nda yer altı suyu temin etmek amacıyla bugüne kadar başta D.S.İ. olmak üzere, Köy Hizmetleri, özel şahıslar ve şirketler tarafından hazırlanan birçok etüt raporu bulunmaktadır. Lokal olarak hazırlanan raporların birleştirilmesiyle bugüne kadar içme ve sulama suyu temini için, çok sayıda sığ ve derin kuyu ile birçok sondaj kuyusu açılmıştır. Bu kuyuların incelenmesi neticesinde Konya Havzası'nda su taşıyan formasyonların Paleozoik mermerleri, Mesozoik kalkerleri, Neojen kalkerleri ve Kuvaterner alüvyonları olduğu ortaya çıkmıştır.

Çalışma alanında bulunan yer altı suyunun yağış, yüzeysel akış, sulama suyu ve barajlardaki kaçaklardan beslendiği anlaşılmıştır. Konya İli'nde yapılan hidrojeolojik haritalara göre yer altı suyunun akımının, genellikle güneybatıdan kuzeydoğuya doğru olduğu tespit edilmiştir. İlin güney ve batısında bulunan Kretase kalkerler ile Neojen kalker ve marnlar geçirimli oldukları için, yüzeydeki suların yer altına inmesini kolaylaştırmaktadır.

Konya'daki yer altı suyu, güneyden kuzeye doğru Altınekin ve Aksaray Ovaları tabanından Tuz Gölü Havzası tabanına doğru hareket etmektedir.

İlde yer altı suyu seviyesi aylara göre değişmektedir. Kasım, Aralık ve Ocak'tan itibaren yağışların artması ve buharlaşmanın azalması ile yer altı suyu seviyesinde yavaş yavaş bir yükselme görülür. Bundan dolayı Nisan, Mayıs ve Haziran ayları yer altı suyu seviyesinin en yüksek olduğu aylardır. Bu aylardan sonra yağışın azalması ve buharlaşmanın artması nedeni ile yer altı suyu seviyesinde, Eylül ve Ekim aylarında önemli bir alçalma tespit edilmiştir (D.S.İ. 1975).

Konya Ovası'nda açılan sığ kuyuların sayısı 2000 civarındadır. Bunların çoğu ovanın orta ve güney kısımlarında yer almaktadır. Bu kuyuların büyük bir kısmı yarı geçirimsiz zon içinde açılmışlardır. Kuyuların açıldığı zondaki litolojik ünitelerin permeabiliteleri çok düşük olduğundan, iletkenlikleri de sıfıra yakındır. Bu bakımdan birkaç kova su çekmekle, kuyulardaki suyu tüketmek mümkündür. Bu kuyuların statik seviyeleri, ortalama 1 m. civarındadır. Güney ve doğudaki kuyularda statik seviyeler, 1 m.'den daha fazladır. Ancak kuyulardan alınan suyun miktarı gün geçtikçe arttığı için bu seviyeler giderek düşmektedir.

Kuyulardan alınan suların büyük bir kısmı tarım alanlarının sulanmasında kullanılmaktadır. Havza kenarındaki plato sahalarında bulunan kuyuların çoğu Pliyosen yaşlı konglomera, kumtaşı ve kumlu-çakıllı seviyelerde açılmıştır. Fakat buralarda da Neojen kalkerlerinde açılmış kuyular mevcuttur. Bu alanda bulunan kuyuların statik seviyeleri oldukça yüksektir (25-40 m.).

Konya ilinde D.S.İ., Y.S.E. ve özel sondaj firmaları tarafından yer altı suyu durumunu araştırmak, içme ve sulama suyu ihtiyacını temin etmek amacıyla çok sayıda sondaj kuyusu açılmıştır. Bu açılan kuyuların derinlikleri 23 m. ile 450 m. arasında değişmektedir. Bu sondaj kuyularının büyük bir kısmı Neojen kalkerleri içerisinde açılmıştır. Buralardan alınan verimler de değişiktir. Artezyen sahada, artezyen verimleri 0.5-45 lt./sn. arasındayken, işletme sahalarında açılan kuyuların işletme verimleri 15-60 lt./sn. arasında değişmektedir (Tapur, 1998).

Bunlara örnek olarak son yıllarda Hadim, Taşkent ve Bozkır ilçelerinin kirazcılık yapılan yörelerinde içme, kullanma ve sulama suyu ihtiyacını karşılamak maksadıyla, çok sayıda kuyunun açıldığı görülmektedir. Bu kuyular şahısların kendi imkanlarıyla özel şirketlere açtırılmıştır. Fakat; bunlar da ihtiyacı karşılamada yetersiz kalmaktadır. Çünkü yağış miktarının azaldığı, buharlaşmanın arttığı yaz sonlarına doğru birçoğu kurumaktadır.

Tüm dünyada yaşanmakta olan ve son yıllarda şiddeti giderek artan küresel ısınmanın sebep olduğu kuraklık, ilde bulunan yer altı sularının seviyelerini de etkilemiştir. Bunun sonucunda adı geçen suların aşırı kullanımı ile su seviyesinin yılda bir metre kadar düştüğü gözlenmiştir.

4. İklimi

İklim, canlıların yaşamını şekillendiren doğal faktörlerden birisidir. Bitki örtüsünün yayılış alanlarını belirleyen, tür zenginliği veya fakirliğine yol açan çevre şartlarından en önemlisi iklimdir. Aynı şekilde hayvanların ve insanların dağılışında, yaşayışında, birtakım faaliyetlerinde belirleyici fiziki unsur, yine iklimdir.

Tarımı, dolayısıyla hayvancılığı etkileyen iklim faktörleri; sıcaklık, ışık, nem, yağış, don, sis, dolu ve rüzgardır. Sıcaklık, nem, basınç gibi atmosfer özelliklerinin etkisiyle meydana gelen yağış, rüzgar, sis, don; başta tarım ve hayvancılık olmak üzere, savunma, bayındırlık, ulaştırma, turizm, çevre, sağlık gibi birçok sektörü etkiler. Tarım sektöründe meteoroloji önemlidir. Çünkü sulama ve drenaj projelerinin yapılması, sulama metotlarının

seçimi ve uygulanması, don olaylarının tahmini, arazi kullanım planlamasının yapılması, ekim ve hasat zamanlarının programlanması, bitki hastalıkları ile mücadele, hayvan barınakları ve seraların projelendirilmesi, tarımsal yerleşimin düzenlenmesi, erozyon tedbirleri, orman yangınlarının önlenmesi gibi hususlarda meteorolojik bilgi desteğine ihtiyaç vardır.

Konya İli'nde karasal iklim şartları etkilidir. Karasal iklim şartlarının oluşmasında ilin matematik konumu, yeryüzü şekilleri, yükselti ve hava kütleleri ile cephelerin ortaklaşa etkileri söz konusudur. Konya 326 mm. ile Türkiye'nin en az yağış alan bölümüdür. Bu bölüm içerisinde de Tuz Gölü yöresi daha az yağış alır. Yağışlar daha çok ilkbahar mevsiminde konveksiyonel yağışlar şeklindedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır. İlkbaharda kutbi karasal hava kütleleri (kontinental polar hava kütlesi) doğuya çekilir. Böylece batı yönlü depresyonların aktivitesi ile Konya ve çevresine yağmurlar yağar. Şayet havada ısınma ani ve hızlı olursa, konvektif yağışlar oluşur. Bu yağışlara "kırkikindi yağmurları" denir. Yaz mevsiminde kutbi hava kütleleri kuzeye kayar. Buna karşılık tropikal hava kütleleri etkili olur. Bununla birlikte çöl kökenli hava kütleleri etkisini arttırırsa, aşırı kurak iklim şartları ortaya çıkar. Ancak bu dönemde kutbi hava kütleleri etki alanını genişletebilirse yağışlar görülebilir. Sonbaharda ise havalar değişkendir. Balkanlar üzerinden gelen gezici depresyonların etkisi ile yağışlar ve kuzey yönlü rüzgarlar görülür. Kış aylarında kutuplar çevresinde oluşan karasal ve denizel hava kütleleri ile tropikal hava kütleleri, Anadolu üzerinde cephe sistemleri meydana getirir. Bu oluşuma bağlı olarak kar yağışları hakim olur.

Konya İli içerisinde geniş düzlükler olmakla beraber, ovalar ve platolar arasında iklim elemanlarının değerinde farklılıklar görülmektedir. Yüksekliğe bağlı olarak sıcaklık düşmekte ve iklim tamamen farklı olmaktadır. Gece ve gündüz arasındaki sıcaklık farkı diğer bölgelere nazaran daha fazladır. İlin büyük kesimi kapalı havza durumundadır. Buna yağışların azlığı da eklenince dağlardan inen az miktardaki su, bu havzada buharlaşıp kaybolmaktadır. Böyle olmakla birlikte, iklimle ilgili olarak sadece Konya iline ait ölçümler kullanılıncı sonuçların şu şekilde olduğu görülür: Sıcaklık durumuna ait veriler;

Konya'da yıllık ortalama sıcaklık 10,9 °C, Temmuz ayında ortalama sıcaklık 23 °C, Ocak ayında ortalama sıcaklık 0 °C civarındadır. Maksimum sıcaklık 40,0 °C ve minimum sıcaklık 28,2 °C'dir. Sıcaklığın 10 derecenin altına düştüğü gün sayısı ortalama 10 gün, don olaylı gün sayısı ise yaklaşık 100 gündür. Kapalı günlerin sayısı 67,2, ortalama nisbi nem % 60 olmaktadır. Yıllık ortalama sisli gün sayısı 22,9 gün olarak hesaplanmıştır.

Yağış durumuna ait veriler incelendiğinde; yağışların % 35,7'sinin kış, % 22'sinin sonbahar, % 31,5'inin ilkbahar ve % 10,8'inin yaz aylarında düştüğü görülür. Ortalama nem miktarı % 60, yıllık ortalama yağış miktarı 326 mm., yıllık toplam yağışlı gün sayısı 82 gündür. Günlük yağış şiddetinin en yüksek değeri sonbahara, en düşük değeri ise yaz aylarına rastlamaktadır. Yağışlar yaz ve sonbahar mevsimlerinde sağanaklar halindedir. Yıllık ortalama kar yağışlı gün sayısı 11,8'dir (Biricik, 1987). En çok kar yağışı Ocak ayında görülmektedir.

İlin iklimine genel bir giriş yapıldıktan sonra konu, sıcaklık ve yağış alt başlıkları olarak ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

4.1. İklim Elemanları

Sıcaklık, basınç, rüzgar, nem, yağış, bulutluluk gibi atmosfer olaylarına iklim elemanları denir. Bir bölgede etkili olan iklim karakterleri iklim elemanlarının kontrolü altındadır. Herhangi bir yerde etkili olan iklimi tespit etmek için, iklim elemanlarının tam incelenmesi gerekir. Bunun için günlük atmosfer olayların gözlemlenmesi ile elde edilen değerlerin aritmetik ortalamaları alınır. İklim karakterleri belirlenirken, ortalamaların yanı sıra, uzun yıllar içinde görülen maksimum ve minimum değerler de kullanılır. Ayrıca maksimum değerler içindeki uç değerler de tespit edilir. Bu değerler o anki atmosfer olaylarının iklim karakterlerinden ne kadar saptığını gösterir. Konya ili iklimi aşağıda iklim elemanlarından sadece sıcaklık ve yağış açısından değerlendirilmiştir.

a) Sıcaklık

Sıcaklık, insanlar başta olmak üzere hayvanların ve bitkilerin yaşamında önemli etkiye sahip iklim elemanıdır. Bitkiler açısından bakıldığında, sıcaklığın vejetasyon devresinin süresini belirleyen en önemli iklim faktörü olduğu görülür. Yetiştirme devresi için gerekli olan sıcaklık sınırları, bitki türüne göre değişmektedir. Fakat Türkiye için genelde aralıksız olarak devam eden 8 °C ve bunun üzerindeki sıcaklıklar, birçok araştırmacı tarafından geçerli değer olarak kabul edilmektedir. Ayrıca sıcaklığın 45 °C'nin üzerine çıkarak aşırı derece artması da bazı türler için vejetasyon devresini kesintiye uğratabilir. Yine ışık, nem ve yağış bitkilerin gelişimi açısından birinci derecede etkili olan iklim faktörleridir. Don olayı bitkilerin gelişimini olumsuz etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Rüzgarın bitki örtüsü üzerindeki etkisi iki yönden olmaktadır. Nemli rüzgarlar vejetasyon döneminde bitkilerin gelişmesi için olumlu etkiler yaparken, aynı dönemde esen kuru ve sıcak rüzgarlar bitkilerde buharlaşmayı artırarak aşırı su kaybına neden olur. Bu rüzgarlar yağışın düşük olduğu yaz aylarında

meydana geldiği zaman, bazı bitkilerin zarar görmesine yol açabilir. Sis, dolu ve kar gibi faktörler de aşırı olduğu zaman bitkilerin gelişimini olumsuz etkiler. Yukarıda sıcaklığın bitkiler üzerinde meydana getirdiği olumlu ve olumsuz etkiler anlatılmaya çalışılmıştır. Sıcaklığın bu etkileri aynı şekilde hayvanlar ve insanlar için de geçerlidir.

İldeki sıcaklık değerlerinin yıllık ortalamalarına bakıldığında; Merkez 11,5 °C, Çumra 11,3 °C, Karapınar 11,0 °C, Ereğli 11,4 °C (Tablo I. 4), Hadim 9,6 °C, Ilgın 10,8 °C, Akşehir 11,9 °C, Beyşehir 10,9 °C, Seydişehir 10,8 °C, Cihanbeyli 10,9 °C, Yunak 10,8 °C ve Kulu 10,0 °C olduğu görülür.

Tablo I. 4- İstasyonlara Ait Sıcaklık Değerlerinin Aylık Ortalamaları

ORT. SICAKLIK/AY	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Y Ort
KONYA(1931-2004)	-0,2	1,4	5,3	11,0	15,7	19,9	23,3	22,8	18,3	12,4	6,2	1,6	11,5
ÇUMRA (1960-2004)	-0,1	1,3	5,4	11,0	15,7	19,8	22,7	22,0	17,7	12,2	6,1	1,8	11,3
KARAPINAR (1963-2004)	-0,7	0,8	5,1	10,6	15,4	19,6	22,8	22,1	17,5	11,6	5,5	1,5	11,0
EREĞLİ (1964-2004)	-0,2	1,4	5,9	11,5	15,8	19,9	22,9	22,0	17,7	12,0	6,1	1,7	11,4

Kaynak: DMİ Konya Bölge Müdürlüğü

Bu değerlerin ortalaması Konya'nın ortalamasını verir ki, bu da yaklaşık 10,9 °C'dir. Bu değer il merkezleri olarak göz önüne alınan İç Anadolu istasyonlarının genel ortalama sıcaklığı olan 10,9 °C değeriyle eşit olduğu görülür. Konya ilinde yıl içinde en sıcak ay Temmuz ayıdır. İstasyonların Temmuz ayı ortalama sıcaklığı 23,0 °C'dir. Ortalama sıcaklıklar bakımından en soğuk ay ise Ocak ayıdır. Ocak ayı ortalama sıcaklığı -0,2 °C'dir. Sıcaklık amplitüdü (genlik) 23,2 °C olarak belirlenmiştir. Kış sıcaklıkları 2 °C'yi geçmez (İnan ve diğ., 2007). Buna karşılık yaz sıcaklıkları oldukça yüksektir. Buna göre kış ve yaz mevsimi belirgindir. İlkbahar aylarının ortalama sıcaklık değerleri, sonbahar aylarının ortalama sıcaklık değerlerinden daha düşüktür. İlde soğuk geçen ve kar yağışlı bir kış devresi, nispeten serin bir ilkbahar, sıcak ve kurak bir yaz devresi ve nihayet oldukça kurak bir sonbahar yaşanmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalara göre, sadece iki ayın sıcaklığı 20 °C'nin üstünde olmakla Konya ve dolayının sıcaklık rejiminin, orta kuşak termik rejim tipinde olduğu görülür. Demek ki, Konya İli İç Anadolu bölgesi'nin diğer yörelerine göre sıcakça olan bir bölümünü meydana getirmekle beraber, karasal karakterini açıkça belli etmektedir. Konya İli'nde sıcaklıkların çevresine göre yüksek oluşunun nedeni, başta karasallık ve topoğrafik özellikler olmak üzere sıcaklığı düşüren basınç sistemlerinin etkinliğinin az oluşudur.

b) Yağış

Türkiye'nin en az yağış alan yeri, Tuz gölü ve Karapınar çevresidir. Buradan çevreye doğru gidildikçe, yağış miktarı biraz artış gösterse de, yüksek yerler hariç, İç Anadolu genel olarak az yağış alan bir bölgedir. Konya ve çevresine ait yağış haritasına bakıldığında, ova ve çevresinin yağış miktarı yönünden oldukça düşük yağış değerlerine sahip olduğu görülür.

Yıllık ortalama yağış miktarı Konya'da 326 mm.'dir. Konya Ovası'nın kenarlarına doğru ve yükseltiye bağlı olarak yağışta önemli artışlar fark edilir. Ova genelinde yıllık toplam yağış 300-400 mm. arasında değişirken, dağların yüksek kısımlarında yıllık toplam yağış 1000 mm.'yi geçer. Mesela kuzeyde, Tuz gölüne yakın olmakla beraber Hodulbaba dağında (715 m.) yükselti ve bakının etkisiyle yağış miktarı önemli ölçüde artış gösterir. Çukurda kalan yerlerde yağış 300 mm.'nin altına düşer.

Yıl içinde yağışın aylara dağılışı düzensizdir (Tablo I. 5). En yağışlı ay Mayıs, en kurak ay Ağustos ayıdır. Ağustos ayından itibaren yağışlarda bir artma görülür ve maksimum değere Aralık ayında erişilir. Aralık ayından itibaren yağışlarda tedrici bir azalma görülür ve bu durum Nisan sonuna kadar devam eder. Mayıs azamısından sonra en kurak aya doğru yağışlarda hissedilir şekilde bir azalma görülür (Biricik, 1987).

Tablo I. 5- Konya İli'nde Bulunan Bazı İstasyonların Yağış Miktarları (mm)

İstasyon	Aylara Göre Ortalama Toplam Yağış (mm)												Yıllık Toplam Yağış
	Oc.	Şu.	Ma.	Ni.	Ma.	Ha.	Te.	Ağ.	Ey.	Ek.	Ka.	Ar.	
Konya (1929-2004)	36,7	29,3	28,8	32,4	44,2	24,8	6,8	5,0	11,3	28,9	31,6	42,0	321,8
Çumra (1972-2004)	35,1	30,0	33,2	43,0	39,8	19,1	5,7	3,0	6,4	31,3	32,6	43,3	322,5
Karapınar (1956-2004)	30,1	28,0	27,2	35,5	38,9	23,8	4,2	2,2	7,1	21,3	24,9	38,3	281,5
Ereğli (1951-2004)	29,3	29,5	32,3	41,4	37,4	24,9	4,9	4,2	6,6	21,0	26,7	38,4	296,6

Kaynak: DMİ Konya Bölge Müdürlüğü

Yağışın mevsimlere dağılışı gözden geçirildiğinde en kurak mevsimin yaz, en yağışlı mevsimin de kış olduğu ortaya çıkar. Kış mevsiminden sonra en yağışlı mevsim ilkbahardır. Bunu sonbahar ve yaz mevsimleri takip eder. Bu açıklamalara göre yağış azamisi kışa, yağış asgarisi ise yaza rastlamaktadır. Böylece Konya'nın yağış rejimi, yazları kurak, kışları yağışlı geçen Akdeniz yağış rejimi tipine uymaktadır. Ancak burada yağışların yağmur yerine kar şeklinde olması ve yaz kuraklığının Akdeniz kıyılarındakinin daha hafif geçmesi nedeniyle, İç Anadolu'ya özgü bir yağış rejimi tipinin hakim olduğu sonucuna varılmaktadır.

Uzun yıllar ortalama yağışlı gün sayısı Konya'da 81,9 (1929-2004), Çumra'da 79,9 (1972-2004), Karapınar'da 75,3 (1956-2004) ve Ereğli'de 75,5 (1951-2004) gün olarak

gerçekleşmiştir. Yıllık yağışın mevsimlere dağılışı oranlarına bakıldığında ise ilkbahar ve kış mevsiminin yıllık toplam yağışın yaklaşık dörtte üçünü oluşturduğu görülür. İl genelinde yıllık toplam yağışın % 33-38 arası kış mevsiminde, % 32-37 arası ilkbaharda, % 10 civarı yaz mevsiminde ve % 20 civarı da sonbaharda düşmektedir (İnan ve diğ., 2007). Bu durum Konya genelinde Gecikmiş Akdeniz yağış rejiminin etkili olduğunu göstermektedir. Konya kapalı havzasında görülen "kırkikindi yağışları" adıyla bilinen oraj yağışları, bölgenin özelliğine bağlı olarak meydana gelen şiddetli sağanak yağışlardır. Orografik özellikler sebebiyle, dağlar üzerinde bu yağışların daha etkili olduğu görülür. Yağış getiren hava kütleleri, havzayı genellikle kuzeybatı yönünden etkilemektedir. Ancak, yağışların güneybatıdaki Göller Yöresi üzerinden geldiği de olmaktadır.

Burada yağış miktarından söz etmek yerinde olacaktır. Bitkilerin yararlanabileceği yağış miktarı, yağışın karakterine de bağlıdır. Bitki hayatı için en elverişli yağışlar, uzun süreli bol yağışlardır. Sağanak karakterdeki yağışlar bitkiler için yararsızdır. Çünkü kısa zamanda bol miktarda düşen yağışın çok azı toprağa nüfuz ettiği gibi, büyük bir kısmı da yüzeysel akışla kaybolur. Bir sahada sağanak yağışların belirlenmesi, günlük yağışların aylık yağış toplamındaki payının ele alınmasıyla ortaya konabilir. Çeşitli araştırmacılar tarafından 25 mm.'nin altındaki günlük yağışlar normal yağış, üstündekiler ise sağanak yağış olarak kabul edilmiştir. Sağanak yağışlar da kendi içinde çok şiddetli (günlük yağış değeri 100 mm.'nin üstünde), şiddetli (günlük yağış değeri 50-100 mm. arasında) ve az şiddetli (günlük yağış 25-50 mm. arasında) olarak ayrılırlar. Konya ilinde en yağışlı ay Mayıs veya Nisan olarak değişmektedir. Bu aylar, gezici siklonların aktivitelerini artırdığı ve aynı zamanda konveksiyon yağışlarının (kırkikindi) başladığı aylardır. Bütün istasyonlarda en az yağış Ağustos ayında olurken, bunu Temmuz ve Eylül ayları takip etmektedir.

Genellikle, Kasım-Mayıs arası devrede, yağış bakımından kararsızlık söz konusudur. Kararsızlık durumu yıllara göre değişir. Bu durum, hem ortalama yağış miktarında hem de yağışlı günler sayısında görülmektedir. Yağışın yıllara göre değişimi, büyük bir farklılık gösterir. Örneğin, Konya'nın 1968 yılının yağışı 544,9 mm. olduğu halde 1932 yılında bu değer 143,7 mm. olmuştur. Yani, arada 400 mm.'yi geçen bir fark vardır. Bu değerler, uzun yıllar içinde mutlak maksimum ve mutlak minimum değerlerdir. Bu Konya'nın yıllık toplam yağışlarının siasının (açıklık) fazla olduğunu göstermektedir. Ancak aylık yağışların değişkenliği daha fazladır. Bu değişkenlik özellikle yaz aylarında yüzde yüzün üzerine

çıkmaktadır (İnan ve diğ., 2007). Bu durum yağışların istikrarsız olduğunu göstermektedir. Benzer durumlar yağışlı günler için de geçerlidir.

İl su bilançosu yönünden değerlendirdiğinde ise şöyle bir tablo ile karşılaşılır: Kış aylarında meydana gelen yağış, düşük sıcaklık nedeniyle daima buharlaşma miktarından fazladır. Fakat yaz aylarında sıcaklığın yükselmesiyle birlikte buharlaşma miktarı da hızla artar ve su açığı meydana gelir. Kasım ayına doğru, toprakta su depo edilmektedir. Şubat'a doğru toprak suya doymun hale gelmeye başlamaktadır. Böylece rezerv (birikmiş) suyun değeri, Şubat ve Mart aylarında 100 olmaktadır. Şubat ve Mart aylarında genellikle bir miktar su fazlası görülmektedir. Nisan ayı ile birlikte hem yağış hem de potansiyel evapo transpirasyon artmaktadır. Fakat, evapotranspirasyon çok hızlı bir artış gösterdiğinden Nisan'dan Haziran'a kadar sarfiyat, topraktaki rezerv sudan karşılanmaktadır. Haziran'dan itibaren toprakta su eksiği söz konusu olup, Kasım ayına kadar rezerv su kalmamaktadır. Bundan anlaşılıyor ki, Kasım-Mayıs arasında su yeterlidir ve Haziran-Ekim arasındaki kurak devrede bir su yetersizliği vardır. Şubat ve Mart aylarındaki fazla su olduğu gibi akışa geçmektedir ve değeri azdır. Bu yüzden yağış ile akış arasındaki fark demek olan akma açığı çok belirgindir.

Sonuç olarak yaz sıcaklığı ve kuraklığı ile sert ve soğuk geçen bir kış, Konya'nın ana iklim özelliğidir. Bunun yanında kış ve ilkbahar yağışlarının karakteristik olduğu bir iklim tipi belirlenmiştir. Bu özellik, "Gecikmiş Akdeniz Rejimi" dediğimiz yağış rejimine uygun düşmektedir. Genellikle mutlak maksimumlar Temmuz ayında, mutlak minimumlar ise Ocak ayında olmaktadır. İl genelinde yıllık ortalama sıcaklık farkı 22,8 °C ile 23,5 °C arasında değişmektedir. Günlük sıcaklık amplitüdları (genlikleri) ise, Eylül ve Ekim aylarında en yüksek, kış aylarında en düşük değerlerde kalmaktadır. Don olayı bazı istasyonlarda Eylül ayında, bazılarında Ekim ayında başlamaktadır. Don olayının en son görülme tarihi, genelde Nisan ayı olmakla birlikte, Mayıs ayında da görüldüğü yıllar olmaktadır.

Konya genelinde birinci derecede kuzeydoğu ve ikinci derecede güneybatı yönlü rüzgarlar etkilidir. Bulutluluk miktarı ve sisli gün sayısı en çok il merkezinde olmaktadır. Bunda kentleşmenin ve şehir merkezinin hemen yakınındaki yükseltilerin payı büyüktür. Özellikle kışın zeminin soğuk olduğu ve buna paralel olarak yüksek basınç merkezinin etkili olduğu zamanlarda kararlı bir hava, genelde sakin rüzgar ve düşük görüş yatay mesafesi olmaktadır. Bu durum da sisli günlerin oluşumuna zemin hazırlamaktadır.

Kış ve ilkbahar aylarının toplam yağışları, yıllık toplam yağışın % 65,5'ini oluşturmaktadır. Yaz mevsimi ise çok düşük olmakla birlikte, yıllık toplam yağışın ancak % 10'unu teşkil etmektedir (İnan, 1988). En az yağış alan yer, Karapınar ve Ereğli çevresidir. Yağışlar yaz ve sonbahar aylarında daha çok sağanak şeklindedir.

4.2. Planetar Faktörler

Dünya üzerindeki olayların birçoğunun kaynağı Güneş enerjisi olduğu gibi atmosfer olaylarının da esas kaynağı Güneş enerjisidir. Çevresindeki basınç merkezlerinin ve hava kütlelerinin etkisiyle ülkemizde çeşitli iklim tipleri görülmektedir. Burada radyasyon özellikleri ile ilgili güneşlenme süresine ve hava kütlelerinin mevsimlik durumlarına değinmek yerinde olacaktır.

a) Güneşlenme Süresi

Konya ilinde ele alınan meteoroloji istasyonlarının güneşlenme sürelerinin ortalama olarak aylara dağılışı ve yıllık ortalaması Tablo I. 6'da gösterilmiştir.

Tablo I. 6- İstasyonların Güneşlenme Süresi Değerleri (saat ve dakika olarak)

İSTAS./AY	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Y Ort
KONYA	03:13	04:34	05:57	07:03	08:46	10:32	11:32	11:06	09:39	07:14	05:08	03:02	07:19
KARAPINAR	03:06	04:28	06:10	07:39	08:54	10:57	11:45	11:22	10:02	07:03	04:39	02:40	07:24
EREĞLİ	02:57	04:09	05:49	07:06	08:46	10:42	11:27	11:19	09:59	07:10	04:43	02:41	07:14

Kaynak: DMİ Konya Bölge Müdürlüğü

Güneş ışınlarının geliş açısı, bitki örtüsü, göl yüzeyleri, taş cinsleri ve yamaç eğimleri gibi faktörler radyasyonla ilgilidir. DMİ Konya Bölge Müdürlüğünden alınan verilere göre istasyonların 21 Haziran'daki maksimum gündüz süreleri: Konya'da 15 saat 01 dakika, Çumra'da 14 saat 59 dakika, Karapınar'da 15 saat 00 dakika ve Ereğli'de 14 saat 59 dakikadır. 21 Aralık'taki minimum gündüz süreleri ise; Konya'da 9 saat 46 dakika, Çumra'da 9 saat 48 dakika, Karapınar'da 9 saat 47 dakika ve Ereğli'de 9 saat 48 dakikadır.

b) Genel Hava Dolaşımı ve Hava Kütleleri

Bulunduğu konum itibarıyla Suptropikal kuşak üzerinde bulunan il, Akdeniz iklim tipi içinde yer almaktadır. Kışın il geneli Polar kontinental, Polar maritim ve Tropikal maritim hava kütleleri ile batı yönlü depresyonların etkisinde kalır. Polar kontinental ve Tropikal maritim hava kütleleri karşılaştıkları zaman genelde kar yağışları oluşur. Kasım ayından itibaren basınç yükselir.

İlkbaharın gelmesiyle birlikte yüksek basınç merkezi doğuya çekilir. Bunun sonucunda batı yönlü depresyonların faaliyetinin artmasıyla ilde yağmur şeklinde yağışlar görülür. Mayıs ayından itibaren konvektif yağış şartları görülür. Bu yağışlar genellikle öğleden sonraları görüldüğü için Kırkikindi yağışları olarak da adlandırılır.

Yaz mevsiminde ülkemiz Tropikal hava kütlelerinin etkisi altına girer. İlde de çok kuru ve kararlı vaziyetteki cT hava kütleleri etkilerini gösterirken bir taraftan da yaz poyrazı etkili olur. Fakat genelde yaz, nispi nemliliğin düşük olduğu ve en az değiştiği mevsimdir.

Sonbaharda ise, havalar yazıya göre biraz değişkendir. Kasım ayında kış özellikleri başlar. Depresyonların faal olmaları nispetinde bulutluluk ve yağış da artar.

5. Bitki Örtüsü

Genel olarak bakıldığında, Konya İli'nin güney ve güneybatı kesimlerinde orman bitki örtüsüne rastlanır. Özellikle Toros Dağları'nda ardıç (*juniperus*), meşe (*quercus*), karaçam (*pinus nigra*), kızılçam (*pinus brutia*), köknar (*abies cilicica*), gürgen (*carpinus*) ve dişbudak (*fraxinus excelsior*) yaygın olarak bulunmaktadır. Ova ve plato yüzeylerinde ise en fazla rastlanan bitki türleri; yavşan (*artemisia santonicum*), keven (*astragalus*), düğün çiçeği (*clarcia speciosa*), sütleşen (*euphorbia*), kuzukulağı (*rumex acetosella*), gelincik (*paper rhoeas*) ve kekik (*thymus*)'tir. Bataklık ve sulak alanlarda, saz ve kamış türleri; akarsu boylarında ise kavak, söğüt ve iğde türleri daha fazla yer tutar.

Konya İli'nde, bulunduğu coğrafyanın özelliklerinden dolayı genelde karasal iklim şartları hüküm sürmektedir. Ancak yükseltinin iklim elemanlarından sıcaklık ve yağış üzerindeki etkileri farklı olmuştur. Bu özellik ova tabanları ile dağlık ve yüksek kesimlerdeki bitki örtüsünün farklılaşmasına etki etmiştir. Yükseltiye bağlı olarak ova tabanında bozkırlar, yükseklerde ormanlar yer almaktadır. Ancak tuzlu ve acı sulu göllerin çevresinde, jeolojik yapıya bağlı olarak meydana gelen tuzlu ve çorak topraklarda halofitler yer alır. Konya il sınırlarındaki geniş sahaların hakim bitki örtüsü bozkırdır. Ova tabanlarında iklim, toprak ve jeomorfolojik özelliklerin etkileri floraya yansımıştır. Ayrıca; ilk çağlardan itibaren insanlar tarafından çeşitli sebeplerle tahrip edilmiş orman sahalarının yerinde, antropojen bozkırlar (stepler) oluşmuştur. Bu steplerin arasında ise çalı formasyonları vardır. Ovalardaki tarım sahalarında kültür bitkileri geniş yer tutmaktadır. Bunların en önemlileri tahıllar, baklagiller ve şeker pancarıdır. Kültür bitkilerinin alanı % 64'tür (Cumhuriyetin 75. Yılında Konya, 1998). Bu oran ile Konya, Türkiye'deki tarım sahaları içinde fazla alana sahip iller arasında yer alır.

Düzlüklerdeki bitkilerin geneli bozkır tipli dikenli bitkilerdir.

Konya İli orman bakımından fakirdir. Ova kenarlarından itibaren çalılık formasyonlardan sonra ormanlara geçilir. Ormanlar ilin güneyindeki dağlık yörelerde toplanmış olup, kuzey kısmında yok denecek kadar azdır. Güneydeki yükseltilerde koruluk ve baltalık ormanlar yer alır (Foto: I. 1).

İl genelinde toplam olarak 461.362 hektar orman alanı bulunmaktadır. Bu alanın tüm alana oranı % 11,46'dır. Konya İli ormanlarındaki ağaç türleri şöyle sıralanabilir: Karaçam (*pinus nigra*), ardıç (*juniperus*), titrek kavak (*populus tremula*), sedir (*cedrus*), köknar (*abies*), lübnan sediri (*cedrus libani*), mavi sedir (*cedrus atlantica*), kasnak meşesi (*quercus vulcanica*), saçlı meşe (*quercus cerris*), mazı meşesi (*quercus infectoria*), tüylü meşe (*quercus pubescens*), fındık (*corylus avellana*), palamut meşesi (*quercus ithaburensis*) ve plantasyonla gelen sarıçam (*pinus sylvestris*) ağaç türleridir.

İldeki ormanlık sahalar; Beyşehir ilçesinde Kurucaova ve Fadra, Seydişehir ilçesinde Ağaç Tepesi, Hadim ilçesinde Kandeğer ve Gevne, Hüyük ilçesinde İmrenler Yaylası, Akşehir ilçesinde Sultan Dağları, Doğanhisar ilçesinde Ketenlik ve Deştiğin, Ilgın ilçesinde Çatak ve Çiğil, Kadınhanı ilçesinde Kestel, Meram ilçesinde Bağırsak Boğazı, Ereğli ilçesinde Osman Köseli ve Yassı Kaya Köyleri civarı, Bozkır ilçesinde Sarıot Yaylası ile Akören ilçesinde Alan mevkilerinde bulunmaktadır.

İl, bitki örtüsü açısından genel olarak değerlendirildikten sonra ayrıntılara geçildiğinde, ova ve platolarda genellikle İrano-Turanien floristik türleri ve Anadolu endemik türlerinin hakim olduğu kurakçıl ve biraz çorakçıl bir floranın yaygın olduğu görülür. Ovanın çevresinde, dağ yamaçlarına doğru kurakçıl çalı ve orman vejetasyonu yer alır. Ova ile orman sınırı arasındaki kısım, antropojen etkenler sonucu ormanın tahribi ile ortaya çıkan alçak dağ stepleri ile kaplıdır. Step ormanlarının çoğunu meşe (*quercus*), ardıç (*juniperus*) ve karaçam (*Pinus nigra*) meydana getirir. Akdeniz iklimi tesiri, İç Anadolu'nun bazı kısımlarında iz bırakmıştır. Konya Ovası çevresinde Bozdağ'ın yamaçlarında, Aksaray yoluna yakın yerlerde menengiç (*Pistacia palaestina*), badem (*Amygdalus korshinskyi*), keven (*Astragalus prusianus*) gibi Doğu Akdeniz türlerinin bulunuşu; Akdeniz iklimi'nin buraların florasını etkilediğini veya bunların önceden kalma Tersier relikt türleri olduğu kanaatini güçlendirmektedir. Bazı araştırmacılar, İç Anadolu florasını bir yarı çöl değil, bir step olarak kabul etmektedir.

Konya'nın ova ve dağ stepleri, antropojenik bir flora ve vejetasyon ihtiva eder. İldeki

bitki örtüsü belli başlı dört büyük grupta incelenebilir:

1- Ova Step: Ovada görülen bu grup, bazı yerlerde antropojenik özellik göstermektedir.

2- Alçak Dağ Step ve Step Ormanları: 1000-1250 m. yükseltileri arasında bulunan, ormansız veya bozuk ormanlı kısımları içine alır.

3- Yüksek Dağ Stepleri ve Step Ormanları: Deniz seviyesinden 1200-2000 m. yükseklikteki dağ yamaçlarında görülür. Karaçam (*Pinus nigra*), köknar (*abies*) ormanları ile bunların sedirle (*cedrus*) karışık olan türleri yaygındır.

4- Alpin Stepleri: Büyük sıcaklık farklılıkları nedeniyle bazı yüksek dağ çalıları ve otların yaygın olduğu bitki örtüsüdür. Florasındaki bitki türlerinin çoğu kurakçıldır.

Konya Ovası'nda, Würm plüvial devresinde ortalama 20-25 m. derinliğinde bir göl bulunuyordu. Plüvial devrenin bitmesi ile Anadolu'nun büyük bir kısmı güneyin tropikal atmosferi içine girmiş ve buharlaşma artınca göl yavaş yavaş kurumuştur. Bu plüvial gölün yerinde, bazı kısımlarda tuzlu ve tatlı su bataklıkları kalmıştır. Adı geçen yerlerde porsuk (*taxus*) ve sedir (*cedrus*) ağacı kalıntıları söz konusudur. Fakat porsuk ağacı yoktur, sedir ağacı da Torosların 1500 m. üstündeki alanlarında bulunmaktadır. Konya ve çevresinde bugün insan tesirleri ile ortaya çıkan bir step örtüsü hakim karakteristiktir. Akyokuş'un 20 km. güneyindeki dağ yamaçlarında karaçamlar (*Pinus nigra*) vardır. Konya'dan Karaman'a doğru gidildikçe enlemin ve yer yer morfolojik şartların etkisiyle, floranın fizyonomik bakımdan rozetli (hemikriptofit), yıllık (terofit) ve küçük çalılarca (şamofit) zengin olduğu görülür. Konya-Aslım-Kaşınhan arasındaki bataklıklarda çorakçıl bitkiler yaygındır. Burada, genellikle sahil florası (*Juncus maritimus*) ve atropidistans hakimdir. Neolitik göl yatakları ve volkan küllerinin örttüğü Karapınar çevresindeki topraklar üzerinde genellikle pelin (*Artemisia sanicum*), boz geven (*Astragalus microcephalus*), ada çayı (*Salvia cryptantha*) ve phlomis hakimdir (İnan ve diğ., 2007). Bunların arasında tek ve çok yıllık bitkilerden meydana gelen bir flora görülür. Kumlu ve rüzgar erozyonuna maruz kalan kısımlarda kara yavşan (*Artemisia scoparia*) hakimdir.

Konya ova ve platolarında üzerlik (*Peganum harmala*) ve karamık (*Alhagi pseudoalhagi*) çok yaygındır. Ovada yavaş yavaş tarım alanları genişlemektedir. Ekilen en önemli kültür bitkileri buğday, arpa, şeker pancarı başta olmak üzere keten, mercimek, fasulye ve nohutur. Bazı yerlerde sebze ve meyve tarımı yapılmaktadır. Mesela Ereğli düzlüklerinde

elma bahçeleri geniş alan kaplamaktadır. Ova stepinin çevresinde karaçam (*Pinus nigra*), Toros köknarı (*Abies cilicica*), Anadolu meşesi (*Quercus cerris*), saçlı meşe (*Quercus pubescens*), Lübnan meşesi (*Quercus libani*) ve Lübnan sediri (*Cedrus libani*) gibi orman ağaçları görülmektedir. Konya'nın batı ve güney kısımlarındaki dağlar üzerinde, step florası olarak meşe (*quercus*) türleri yanında yüksek ardıç (*Juniperus excelsa*) ve katran ardıcı (*Juniperus oxicedrus*) türleri yer almıştır. Erozyona uğramış kısımlarda kekik (*thymus*) ve kahkaha bitkisi (*convolvulus*) türleri yaygındır. Ayrıca böğürtlen (*rubus*) ve erik (*prumus*) türleri, menengiç (*pistacia*), patlangaç (*colutea*), armut (*pyrus*), dişbudak (*Fraxinus excelsior*), üvez (*Sorbus umbellata*), sivri Akçaağaç (*Acer platanoides*) görülür. Konya'nın özellikle Akdeniz'e komşu dağlık alanlarında karaçam ormanları vardır. Konya Ovası ile bu dağlık alan arasındaki geçiş bölgelerinde ve ilin diğer dağlık alanlarında meşe türleri yanında, Toros köknarı (*Abies cilicica*), katran ardıcı (*Juniperus oxicedrus*), kadın tuzluğu (*Berberis crataegina*), çiriş otu (*Asphodelina taurica*), menekşe (*Viola kitabeliana*), yumrulu salkımotu (*Poa bulbosa*), *Fumana procumbens*, dağ sümbülü (*Bellevalia hispidia*), kekik (*thymus*) v.s. vardır. Konya-Karapınar-Ereğli ve Aksaray arasındaki kum oranı yüksek olan kısımlarda; *Centaurea pulchella*, sorguç otu (*Stipa lagascae*), uyuz otu (*Scabiosa ucranica*), it kuyruğu (*Phleum exaratum*), *Alhagi pseudoalhagi* ve *Thymus sipyleus* gibi türlerin hakim olduğu bir flora vardır. Burada rozetli bitkiler (hemikriptofitler) ile yıllık bitkiler (terofitler) çok yaygın olmakla beraber, yer yer çalılar (şamefit) da görülmektedir (Çetik, 1985).

Sonuç itibarıyla ilde değişik bitki türleri görülmektedir. Ova ve platolardan itibaren dağlık alanlara kadar karakteristik İç Anadolu step florası görülürken, ilin dağlık alanlarında bozulmuş ormanlar görülmektedir.

6. Toprak Özellikleri

İklim, topoğrafya ve ana madde farklılıkları nedeniyle Konya ilinde çeşitli büyüklükte toprak grupları oluşmuştur. Bunun yanı sıra ilde toprak örtüsünden yoksun bazı arazi tipleri de görülmektedir. Toprak özellikleri araştırma konusu ile doğrudan bağlantılı bir konu olduğu için ayrıntılı olarak ele alınmıştır. İlde bulunan topraklara ait genel özellikler aşağıda verilmiştir.

Alüvyal Topraklar: Genellikle taze tortul depozitler üzerindeki genç topraklardır. Eski göl tabanı olan Konya Ovası'nın büyük çoğunluğunda ve akarsu boylarında görülmektedir. Oluşumlarına bağlı olarak genetik horizonlara sahip olmayan bu topraklar,

taşınmış olan materyalin göstermiş olduğu farklılıklara uygun, değişik katmanlar içermekte olup, genç ve derin topraklardır. Bu toprakların önemli özellikleri arasında; tuzluluk, alkalilik, drenaj ve rüzgar erozyonunun görülmesi söylenebilir. İçlerinde değişik özellikte mineral bulunduğundan tarımsal değeri oldukça yüksektir. Genellikle sulu tarımda kullanılırlar. İnce bünyeli veya sığ taban suyuna sahip bu topraklarda düşey geçirgenlik düşüktür. Yüzey toprağı nemli ve organik maddece zengin iken, alt toprak daha iyi drene olur ve yüzey katlar daha çabuk kurur. Bulundukları iklime uyabilen her türlü kültür bitkisinin yetiştirilmesine elverişli ve üretken topraklar olması nedeniyle, hayvancılık için gerekli olan bitkiler (başta slajlık mısır) için uygun ortam oluştururlar.

Hidromorfik Alüvyal Topraklar: Genç oluşumlarında profil teşekkülü olmadığı için, azonal topraklar grubuna dahil olup esasını alüvyal topraklar oluşturur. En önemli özellikleri daima yaş olmalarıdır. Bu topraklar, taban suyu seviyesinin yüksek olduğu Aslım Bataklığı, Alakova Bataklığı, Tersakan-Hotamış Bataklığı ve Akgöl çevresinde yaygın olarak görülür. Buralar su seven ve tuza dayanıklı bitkilerin yetiştiğı alanlardır. Hidromorfik alüvyal topraklar, Kuvaterner'in genç dolgu depolarından meydana geldiğı için bataklıklar halindedir. Gür bataklık bitkileri yetiştiğinden, içlerine bol miktarda organik madde karışmıştır. Tarıma elverişli olmayan hidromorfik alüvyal toprakların en önemli özellikleri karışık bünye, drenaj yetersizliğı, tuzluluk ve alkaliliktir. Bu sayılan özellikleri nedeniyle bitki yetişmesine elverişli olmadıklarından hayvancılık için uygun değildirler.

Kolüvyal Topraklar: Dik yamaçların eteklerinde ve vadi boğazlarında bulunurlar. Toprak özellikleri daha çok çevrede bulunan yukarı arazi topraklarına benzer. Alüvyal topraklar gibi taşınmış, horizonlaşma göstermeyen topraklardır. Eğimin azaldığı yerlerde alüvyal topraklarla iç içe girmiş halde bulunduklarından slajlık mısır başta olmak üzere çeşitli yem bitkileri üretiminde kullanılmaktadır.

Tuzlu Sodik (Çorak) Topraklar: Yıllık ortalama yağışın 250-300 mm. arasında olduğu Karapınar ve Ereğli ilçelerinde görülen topraklardır. Doğal bitki örtüsü tuz seven ot ve kısmen çalılardır. Tuzlu sodik topraklar, genellikle etrafı alüvyal topraklarla çevrili, dışarıya akıntısı olmayan içbükey topoğrafya ya da düz meyile sahip alanlarda görülür. Dolayısıyla yüksek tuz muhtevalı taban sularının yükselmesi, taşkınlar ve fazla buharlaşma toprak yüzeyinden itibaren tuz birikmesine neden olmuştur. Belirgin A, B ve C horizonlarına sahiptirler. Yüksek oranda tuz ihtiva ettiğı için ıslah edilmeden kültür bitkisi yetiştirmek

mümkün değildir. Dolayısıyla hayvancılık için gerekli bitkiler yetiştirilemez. Günümüzde bozuk mera olarak kullanılmaktadır.

Organik Topraklar: Islak turba toprakları da denilen bu toprak çeşidi Ereğli ilçesinde tespit edilmiştir. Taban suyu çok yüksek olan, dışarıya akıntısı bulunmayan içbükey topoğrafyalarda oluştukları için, drenaj problemi ile birlikte çoğu kez tuzluluk da görülmektedir. Genetik olarak yerinde yığılmış (kümülos) topraklardır. İyi bir toprak idaresi altında yüksek potansiyel gösterirler. İçerisinde bulunan bitki artıklarının ayrışma derecesine göre pit ve mak olarak ikiye ayrılır. Sadece bir ilçede görüldüğü için hayvancılık açısından önemli değildir.

Kahverengi Orman Toprakları: Yüksek kireç içeriğine sahip ana kaya üzerinde oluşurlar. Gözenekli veya granüler bir yapıya sahiptir. Genellikle yıllık ortalama yağışın 600-700 mm. arasında ve yıllık ortalama sıcaklığın 12 °C civarında olduğu yerlerde görülmektedir. Doğal bitki örtüsü yaprağını döken dişbudak, gürgen, karaağaç ve bodur meşe gibi ağaç ve ağaççıklarla, yaprağını dökmeyen ağaçlardan çam ve çeşitli çalılardır. Ayrıca mera bitkilerinden tilki kuyruğu, yüksek otlak ayrığı, köpek dişi, yumak ve sakal otları yaygın olarak bulunmaktadır. Mera bitkilerinin yaygın olduğu kısımları hayvancılık açısından önemlidir.

Kirecsiz Kahverengi Orman Toprakları: Genel olarak kahverengi renge sahip topraklardır. A, B ve C profillerine sahiptir. Bu topraklar çoğunlukla yaprağını döken orman ağaçları ile kısmen meşe ve çalıların altında oluşur. Topoğrafya esas olarak tepelik ve dağlık olup, meyil % 12-30 arasında değişmektedir. Meyil fazla olduğundan genellikle orman, funda ve mera alanı olarak kullanılır. Bu toprakların görüldüğü alanlardan daha çok keçilerin otlatılmasında yararlanır.

Kestane Rengi Topraklar: Yıllık ortalama sıcaklığı 11,2 °C, yıllık ortalama yağışı 500 mm. dolaylarında olan yerlerde görülmektedir. Doğal bitki örtüsü çeşitli otlar, ot-çalı karışığı ile seyrek funda ve orman kalıntılarıdır. Ana madde neojen yaşlı çok kalkerli eski depozitlerdir. Topoğrafya dalgalı olup meyil genellikle % 8-15 arasındadır. Bu toprakların oluşum esasları kireç birikmesidir. A, B ve C profillerine sahip zonal topraklardır. Bitki örtüsünün geneli bozkır türü bitkilerden oluştuğu için, özellikle küçükbaş hayvancılık için önemlidir.

Kırmızı Kestane Rengi Topraklar: Yıllık ortalama yağışın 350-600 mm. arasında, yıllık ortalama sıcaklığın 11,5-12 °C civarında olduğu yerlerde bulunurlar. Doğal bitki örtüsü yağış miktarının artmasına bağlı olarak gelişmiş funda ve ağaçlarla yağışı seven ot ve çayırlardır. Ana madde çakıllı eski depozitler, kireçtaşı, bazik volkanik kayalar, şist ve mermer gibi değişik orijinli kütlelerin ayrışma ürünleridir. Genellikle tepelik, dağlık ve dalgalı topoğrafya ile % 6-20 meyile sahip alanlarda görülürler. A, B ve C profillerine sahip zonal topraklardır. Doğal bitki örtüsü yağış artışına bağlı olarak gürleştikinden hayvancılık açısından kayda değerdir.

Kırmızı Akdeniz Toprakları: Yıllık ortalama yağışın 450-700 mm. arasında ve sıcaklığın 16 °C civarında olduğu alanlarda oluşmuştur. Doğal bitki örtüsü esas olarak orman ağaçları ve makilerdir. Ayrıca mera bitkilerinden sorguç, ayrık, köpek dişi ve yabani yulaf görülür. Bu toprakları oluşturan ana madde genellikle üçüncü zamana ait sert kalker kayalarının ayrışma ürünleridir. Topoğrafya dağlık veya arızalıdır. Meyil çok dik veya sarpıtır. Bunların sonucunda halen orman veya mera olarak kullanılmaktadır. Mera olarak kullanılan kesimlerinde hayvancılık yapılmaktadır.

Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları: Esas itibarıyla kırmızı Akdeniz ve kahverengi Akdeniz topraklarının karışık halidir. A, B ve C profilli topraklardır. Doğal bitki örtüsü ot, maki ve çeşitli orman ağaçlarıdır. Toprak yılın büyük bir bölümünde kurudur. Yıllık ortalama yağış 400-1000 mm. civarındadır. Ana madde esas olarak sert kalker olup hafif dağlık bölgelerde granit, kilitaşı, kumtaşı, çeşitli metamorfikler, kristal kayalar, fliş ve kireçtaşı olabilir. Çeşitli ot türlerinin bulunduğu kısımlardan hayvancılık faaliyetlerinde yararlanılmaktadır.

Kahverengi Topraklar: Bu toprak grubu genellikle yıkanmanın sınırlı ve yıllık ortalama yağışın 250-400 mm. arasında olduğu sahalarda bulunmaktadır. Bu tür toprakların üzerindeki tabii bitki örtüsü yavşan, yumak, kekik ve çeşitli dikenlerden oluşan kısa boylu bozkır bitkileridir. Oluşumlarında kalsifikasyon rol oynar. Doğal drenajları iyidir. A ve C horizonları görülür. Kahverengi topraklarda topoğrafya esas olarak düz, ondüleli ve hafif dalgalıdır. Buralar genel olarak kuru tarımda kullanılmaktadır. Kahverengi toprakların ana maddesi Tersiyer'e ait kalker, marn veya marno kalkerdir. Toprak derinliği yetersizdir. Meyilli ve taşlı olduğu için önemli bir kısmı mera şeklinde değerlendirilmekte, sulı tarım ile bahçe

ziraatı ise çok küçük b3l3mlerinde yapılmaktadır. Bu toprakların mera olan kısımlarında hayvancılık faaliyetleri yapılmaktadır.

Kırmızı Kahverengi Topraklar: Bu topraklar yıllık ortalama yağışın 300-400 mm. arasında olduğu yerlerde g3r3lmektedir. Yağış azlığı alt kısımlarında kireç ve jips birikmesine yol açmıştır. Tabii bitki 3rt3s3 kahverengi topraklarda g3r3len yıllık bozkır bitkileri ve dikenlerdir. Ana madde çoğunlukla kireç kayası, marn ara tabakalı marno kalker ve çakıllı eski depozitlerdir. Bu topraklarda g3r3len topoğrafya hafif dalgalı veya dalgalı olup, meyil % 6-20 arasında değışmektedir. Çoğunlukla kuru tarımda kullanılan kırmızı kahverengi toprakların derinliğini kısıtlayan en 3nemli fakt3r erozyon olup, bunu ana maddenin sertliği izlemektedir. Bu toprakların bulunduğu alanlarda, k3ç3kbaş hayvancılık faaliyeti yoğun olarak yapılmaktadır.

Kalkersiz Kahverengi Topraklar: Yıllık ortalama yağışın 350-750 mm. arasında sıcaklığın 11,5 3C olduğu b3lgelerde g3r3l3r. Doğal bitki 3rt3s3 y3ksek ot ve çalı karışımı veya seyrek y3ksek ağaçlardır. Bu t3r topraklar ana materyalin andezit, split, bazalt ve polfirit gibi p3sk3r3k kayalardan oluştuğu alanlarda g3r3l3r. Genel topoğrafya dalgalı, tepeli ve arızalı olarak g3r3l3r. Çoğunlukla çok dik meyillerde bulunur. Esas kullanma şekli mera olup bunu kuru tarım ve fundalık izler. Kalkersiz topraklar A, B, C horizonlara sahip zonal topraklardır. B3nye daha çok kumlu ve killi-tınlı kuvvetli oluşmuş granitlerdir. Bu t3r topraklar daha çok volkanik araziler çevresinde geniş yayılım g3stermektedir. Mera olarak kullanılan kesimlerinde hayvancılık yapılmaktadır.

Regosol Topraklar: Bu topraklar gevşek, bağıntısız depozitlerden oluşmuş, kaba b3nyeli, fazla geçirgen, d3ř3k su tutma kapasiteli, sığ topraklardır. Bu 3zellikleri nedeniyle fizyoğrafik olarak kurudurlar. Yağış genellikle d3ř3k olduğu için tabii bitki 3rt3s3 seyrek ve kısa boylu otlardan meydana gelir. Ana materyal r3zgarın taşıyıp biriktirdiğı Pleistosen'e ait kalker miktarı y3ksek, lakustrin orijinli bağıntısız materyaller, volkanik k3l ve lapillilerle su ve yer çekimi ile birikmiş kaba b3nyeli depozitlerdir. Regosollerde topoğrafya, genellikle dalgalı, hafif dalgalı, kısmen d3z ve ond3leli, meyil ise d3z, d3ze yakın veya hafiftir. Genellikle kuru tarım alanı olarak veya mera olarak kullanılır. Mera olarak kullanılan kesimleri hayvancılık açısından 3nemlidir.

Sierozem Topraklar: Kalsifikasyon sonucu oluşmuş bu topraklar kahverengi, kırmızı kahverengi, regosol ve al3vyal topraklarla birlikte g3r3l3rler. Ana maddesi genellikle

Kuvaterner'e ait göl orijinli, çok kireçli, beyaz ve gri renkli, gevşek genç tortullar ile yine fazla kireçli vadi dolguları ve kalker kayalardır. Bulundukları topoğrafya düze yakın olup, meyil en çok % 6'dır. Genellikle kuru tarım alanı olarak kullanılır. Bu topraklardan çeşitli hayvan besinleri elde edilmektedir.

İlde yukarıda verilen toprak grupları dışında; çeşitli araziler olarak nitelendirilen sazlık bataklık araziler, sahil kumulları, kara kumulları, ırmak taşkın yatakları ile çıplak kaya ve molozlar da bulunmaktadır.

Yukarıda genel özellikleri verilen toprakların il genelindeki dağılımına bakıldığında; alüvyal toprakların (% 13.0), hidromorfik alüvyal toprakların (% 1.9), kolüvyal toprakların (% 5.8), tuzlu sodik toprakların (% 0.4), organik toprakların (% 0.1), kahverengi orman topraklarının (% 5.2), kireçsiz kahverengi orman topraklarının (% 5.4), kestane rengi toprakların (% 0.7), kırmızı kestane rengi toprakların (% 6.3), kırmızı Akdeniz topraklarının (% 0.9), kırmızı kahverengi Akdeniz topraklarının (% 9.8)), kahverengi toprakların (% 19.6), kırmızı kahverengi toprakların (% 16.8), kireçsiz kahverengi toprakların (% 1.2), sierozem toprakların (% 0.9) ve regosol toprakların (% 2.6) oranında yer tuttuğu görülür. Bunların dışında çeşitli araziler ve su yüzeyleri ise % 9.4'lük bir orana sahiptir (Konya İli Arazi Varlığı, 1992).

Sonuç olarak; ilin esas toprak örtüsünü Pleistosen'e ait göl depolarından ibaret olan alüvyal topraklar ile kahverengi toprakların oluşturduğu görülür.

B- Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri

Konya İli'nin beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri; nüfus, yerleşme, ekonomi (tarım, hayvancılık, yer altı kaynakları ve turizm) ve ulaşım-haberleşme olmak üzere dört ayrı başlık altında değerlendirilmiştir.

1. Nüfus

Konya İli'nin nüfusu, 2007 yılı sonunda kesinleşen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 1.959.082 kişidir. Nüfusun 1.412.343 kişisi şehirlerde yaşarken, 546.739 kişisi kasaba ve köylerde yaşamaktadır. İl merkezi nüfusu 1.019.755, ilin nüfus yoğunluğu ise km² başına 51 kişidir. Şehirde yaşayanların oranı % 72,1, köyde yaşayanların oranı % 27,9'dur (<http://www.die.gov.tr-31.01.2008>). Bu oranlarla Konya, hem Türkiye hem de İç Anadolu bölgesi genelinin altında bulunmaktadır. Son idari yapılanma sonucunda Konya'daki ilçe sayısı 31'e çıkmıştır. İlde bulunan belediye sayısı 206, kasaba sayısı 174 ve köy sayısı 588'dir.

Okuma-yazma oranı erkeklerde % 95,4, kadınlarda % 84,8'dir (DİE, 2002). 1990-2000 yılları arasındaki 10 yıllık dönemde Konya'nın yıllık nüfus artış hızı ‰ 22,4 olarak gerçekleşmiştir. İlin merkezi haricinde en fazla nüfuslu ilçesi Ereğli, en az nüfuslu ilçesi Yalılıyük'tür. Kırsal kesimde bulunan köylerin çoğunluğunun nüfusu 500'ün altındadır ve bu köylerin büyük bir bölümü düşük nüfusludur (DİE, 2002). Konya, nüfus bakımından ülkemizin İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Adana'dan sonra 6. büyük ilidir. Konya'nın nüfus artış hızı Türkiye ortalamasına çok yakındır. Ülkemizin en geniş yüzölçümüne sahip ili olan Konya'da kilometrekareye düşen nüfus, Türkiye ortalamasının oldukça altındadır. İl merkezini oluşturan ilçeler nüfus büyüklüğü bakımından ilk 3 sırayı teşkil etmektedir. Merkez ilçeleri takiben sırayla Ereğli, Akşehir, Beyşehir, Çumra, Seydişehir, Cihanbeyli ve Ilgın gelmektedir. Karatay, Meram, Selçuklu ve Çumra ilçelerinin olduğu bölgede nüfusun önemli bir bölümü şehir merkezinde yaşarken, adı geçen yerlerin dışındaki ilçelerde köyde yaşayanların oranı daha fazladır.

İlde nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, sayım yılları itibariyle 12-14 yaş grubu nüfusta kayda değer bir değişikliğin olmadığı, diğer yaş gruplarında ise orantılı bir artışın olduğu görülmektedir.

İlde erkek işgücünün yarıya yakını tarım sektöründe istihdam edilmekte, ancak bu oran giderek azalmaktadır. Kadın işgücünün ise yaklaşık % 90'ı tarım sektöründe istihdam edilmekte, bu oran kırsal kesimde % 100'e yaklaşmaktadır.

İlde toplam istihdam içerisinde en büyük pay % 63,2 ile tarım, hayvancılık, orman ve balıkçılık sektörüne aittir. Bu sektörü sırasıyla kamu hizmetleri ve imalat sanayi takip etmektedir. Konya İli'nde işsizlik oranı 2000 yılında % 7,1 olarak belirlenmiştir. 1990 yılına göre işsizlik oranı % 2,2'lik bir artış göstermiştir. 1990-2000 dönemi karşılaştırıldığında, istihdam edilen nüfus artmasına rağmen işgücü oranında daha yüksek bir artış yaşandığı için işsizlik oranı da artmıştır (Oğul, 2003).

Okuma-yazma bilenlerin oranı, Türkiye'de % 87,3, İç Anadolu'da % 84,49, Konya'da ise % 84,15'dir. İlde 1 üniversite ve buna bağlı 16 fakülte, 25 meslek yüksek okulu, 5 yüksek okul, 3 enstitü, 13 araştırma uygulama merkezi ve 1 konservatuar vardır. Kesin olmamakla birlikte adı geçen kurumlarda 70 binin üzerinde öğrenci öğrenim görmektedir. Bu ise Konya'nın nüfusuna kıyaslandığında en yoğun üniversite öğrencisinin barındığı il anlamına gelmektedir. İlde okul öncesi eğitimde 277 okul, ilköğretimde 1.252 okul, ortaöğretimde 99

genel lise, 122 meslek lisesi; ayrıca 60 eğitim merkezi, 132 dershane ve kurs bulunmaktadır. Bunların 15 adedi özel ilköğretim okulu, 20 adedi özel lise, 52 adedi özel dershanedir.

Bir öğrenim kurumundan mezun olanların içinde en yüksek oran ilkokul mezunlarıdır. Ortaokul, lise ve yüksekokul mezunları oranı İç Anadolu Bölgesinde ve ilde Türkiye ortalaması düzeyindedir.

Ayrıca Konya, Türkiye'nin sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından önde gelen illerinden bir tanesidir ve bu açıdan göz ardı edilemeyecek bir potansiyele sahiptir. Sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından Konya, DPT'nin 2003 yılı verilerine göre, 81 il içerisinde 26. sırada bulunmasına rağmen şehirleşme oranı, yıllık nüfus artış hızı, tarım işkolunda çalışanların oranı, fert başına gayri safi yurtiçi hasıla, fert başına banka mevduatı ve ilköğretim okullaşma oranı bakımından Türkiye ortalamalarının altındadır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında üst sıralarda olan ilçeler; Merkez ilçeler, Seydişehir, Ereğli, Akşehir ve Beyşehir'dir. Alt sıralarda olan ilçeler ise; Taşkent, Halkapınar, Çeltik ve Ahırlı'dır (Esen, 2003).

Geçmişten günümüze bakıldığında, 1927 yılında 504.125 olan Konya ili nüfusu geçen 80 yıl içerisinde yaklaşık 4 kat artarak 1.959.082'ye yükselmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusun yaklaşık % 80'i köylerde yaşarken, son nüfus tespitine göre bu oran % 40 seviyesine gerilemiştir. 1927 yılında yapılan sayım sonucunda Konya, nüfus bakımından 63 il arasında İstanbul ve İzmir'den sonra 3.sırada idi. Konya ilinin idari bölünüşü 1989 yılında Karaman ilçesinin il olmasıyla değişmiştir. Dolayısıyla 1985 öncesi ve sonrası sayımlar karşılaştırılırken bu değişiklik göz önünde bulundurulmalıdır. İlde 1927'de km²'ye 10 kişi düşerken, 2007 yılında bu oran 51 kişiye yükselmiştir. Merkez dışında nüfus yoğunluğu 6 ile 192 arasında değişmektedir. Bunda ilin yüzölçümünün büyük olması etkilidir.

1927-2007 döneminde ülke nüfusu 5,5 kat artarken Konya nüfusu da 4 kat artmıştır. Bu dönemde Konya nüfusu sürekli artış göstermiştir. Zaman zaman azalıp çoğalsa da yıllık nüfus artış hızı 1990-2000 arasında % 22,4 olarak gerçekleşmiştir (Esen, 2003). 1927 yılında Konya ilinde % 20 olan şehirde yaşayan nüfusun payı özellikle 1950 yılından sonra hızlı bir artış göstererek, 2007 yılında % 72'ye ulaşmıştır. Burada ilçe merkezleri de merkez olarak alınmıştır. Konya genelinde 1990'dan sonra şehir nüfusu köy nüfusunu geçmiştir (Tablo I. 7).

Tablo I. 7- Yıllar İtibariyle Nüfusun Gelişimi

Sayım Yılı	Nüfus			Toplam İçindeki Oranı (%)	
	Toplam	Şehir	Köy	Şehir	Köy
1927	504.125	100.946	403.179	20,02	79,98
1935	569.684	114.051	455.633	20,02	79,98
1940	620.936	129.045	491.891	20,78	79,22
1945	661.877	139.877	522.000	21,13	78,87
1950	741.026	157.421	583.605	21,24	78,76
1955	847.723	214.896	632.827	21,35	74,65
1960	982.422	279.878	702.544	28,49	71,51
1965	1.122.622	354.578	768.044	31,58	68,42
1970	1.280.239	455.707	824.532	35,60	64,40
1975	1.422.461	555.172	867.289	39,03	60,97
1980	1.562.139	672.695	889.444	43,06	56,94
1985	1.769.050	852.457	916.593	48,19	51,81
1990	1.750.303	963.128	787.175	55,03	44,97
2000	2.192.166	1.294.817	897.349	59,07	40,93
2007	1.959.082	1.412.343	546.739	72,01	27,09

Kaynak: <http://www.die.gov.tr-31.01.2008>

Bu verilen bilgilerden de anlaşılacağı gibi şehir büyük bir nüfusa sahiptir. Bu büyük nüfus kitlesi büyük bir pazar demektir. Sanayinin kurulması için gerekli şartlardan birinin de pazar olduğu düşünülürse, Konya'nın bu açıdan önemli bir potansiyele sahip olduğu anlaşılır.

2. Yerleşme

İl nüfusunun 3/4'ü şehirlerde yaşarken 1/4'ü kırsal alanlarda yaşamaktadır. İl genelinde kırsal yerleşmeler dağınık halde olmayıp toplu yerleşmeler şeklindedir. Bunda su kaynaklarının sınırlı olması en büyük etkindir. Konya'ya bağlı, 3'ü merkez olmak üzere toplam 31 ilçe bulunmaktadır. İl merkezine en uzak ilçe Çeltik, en yakın ilçe Akören'dir.

Yüzölçümü bakımından en büyük olan ilçe Cihanbeyli olmasına karşılık, en küçük olan ilçe Yalnhüyük'tür. Deniz seviyesinden yüksekliği en fazla olan ilçe Hadim, en az olan ilçe ise Çeltik'tir. Konya'nın yerleşme coğrafyasına ait ayrıntılı bilgi (ilçelere ait önemli fiziki ve beşeri özellikler) aşağıda (Tablo I. 8) verilmiştir.

Tablo I. 8- Konya'nın İlçelerine Ait Önemli Fiziki ve Beşeri Özellikler

İlçenin Adı	Yüzölçümü (km ²)	Nüfus	İlçe Merkezi	Köyler	Rakım (m)	Köy	Kasaba
Karatay	1.978	248.826	229.995	18.831	1.016	25	5
Meram	1.949	304.696	282.523	22.173	1.016	22	10
Selçuklu	2.056	466.233	454.537	11.696	1.016	21	5
Ahırlı	353	6.080	1.098	4.982	1.150	10	2
Akören	490	6.899	2.781	4.118	1.130	8	3
Akşehir	853	99.831	63.472	36.359	995	23	12
Altınekin	1.106	14.874	3.711	11.163	970	14	4
Beyşehir	1.721	72.712	32.799	39.913	1.125	37	19
Bozkır	1.489	32.054	6.801	25.253	1.125	39	11
Cihanbeyli	4.109	62.572	15.192	47.380	980	21	14
Çeltik	637	11.505	4.250	7.255	850	7	3
Çumra	2.320	64.247	28.153	36.094	1.009	31	11
Derbent	442	5.819	3.033	2.786	1.480	6	2
Derebucak	483	9.740	3.017	6.723	1.235	4	5
Doğanhisar	428	22.510	5.945	16.565	1.201	8	9
Emirgazi	829	10.739	5.567	5.172	962	7	3
Ereğli	2.189	134.438	94.542	39.896	1.050	44	7
Güneysınır	395	11.286	5.089	6.197	1.100	12	3
Hadim	921	16.490	3.238	13.252	1.495	20	8
Halkapınar	483	5.356	1.487	3.869	1.150	15	1
Hüyük	448	19.148	3.618	15.530	1.245	9	11
İlgın	1.394	61.814	31.178	30.636	1.032	36	8
Kadınhanı	389	35.483	14.096	21.387	1.030	37	5
Karapınar	1.840	48.821	31.913	16.908	995	15	5
Kulu	1.521	46.366	20.496	25.870	989	28	8
Sarayönü	1.088	28.813	9.053	19.760	1.055	12	7
Seydişehir	2.207	63.798	37.763	26.035	1.150	31	9
Taşkent	468	8.497	1.300	7.197	1.460	3	6
Tuzlukçu	589	8.167	3.977	4.190	1.000	11	1
Yalıhüyük	81	1.778	1.612	166	1.002	2	1
Yunak	3.001	29.490	10.107	19.383	1.150	30	7
Toplam	38.257	1.959.082	1.412.343	546.739	-	588	206

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr-31.01.2008>

Hayvancılık, hayvancılığa dayalı sanayi ve potansiyelleri de göz önünde bulundurularak ilçeler hakkında daha ayrıntılı şu bilgiler verilebilir:

Ahırlı: Bozkır'a bağlı bir kasaba iken, 1991 yılında ilçe statüsüne kavuşmuştur. Halk genelde tarım ve küçük çaplı hayvancılıkla uğraşmaktadır.

İlçede hayvancılığa dayalı sanayi için potansiyel sınırlı olduğundan ilgili sanayi tesisi yoktur.

Akören: 1987 yılında kendisine bağlı 8 köyü ile birlikte ilçe statüsüne kavuşmuştur. Daha sonra Bozkır ilçesinden ayrılarak, mülki yönden kendisine bağlanan Avdan, Dutlu ve Belkuyu ile birlikte köy sayısı 11 olmuştur. Sınırları içerisinde May Barajı ve Akören Göleti vardır.

Hayvancılığa dayalı sanayi için potansiyel yeterli olmasına rağmen ilçede ilgili sanayi tesisi bulunmamaktadır.

Akşehir: Nasreddin Hoca ile adını Dünya'ya duyurmuş ilçe, batısında bulunan Sultan Dağları eteklerinde, düz bir ova üzerinde kurulmuştur. İlçenin kuzeyinde Akşehir Gölü vardır. Sahip olduğu fiziki, beşeri ve ekonomik özellikler nedeniyle gelişmiş ve gelişmekte olan bir ilçedir.

İlçede hayvancılığa dayalı sanayi için gerekli potansiyel vardır. Konya-Afyon karayolunun da buradan geçmesi sonucunda ilçede hayvancılığa dayalı sanayi gelişmiştir (Foto: I. 2).

Altınekin: Kasaba iken, 1988 yılında ilçe olmuştur. İlçeye bağlı 3 mahalle, 2 kasaba ve 15 köy vardır. İlçenin köy ve kasabalarına bağlı çok sayıda yayla ve mezrası vardır (Konya İli ve İlçeleri, 1994).

İlçede hayvancılığa dayalı sanayi için yeterli potansiyel bulunmasına rağmen ilgili sanayi gelişmemiştir.

Beyşehir: İlçe toprakları Konya ilinin Akdeniz kesiminde, Göller yöresinde ve Orta Toroslar arkasındaki kısımda bulunmaktadır. En güney kısmında 65 km. uzaklıkta olan Akdeniz'den duvar gibi yükselen Toros Dağları ile ayrılmaktadır. Beyşehir; güney ve batısında Toros sıra dağları, doğusunda Erenler, kuzeyinde Sultan Dağları ile çevrili bir kapalı havza durumundadır. Bu havzaya, ortasındaki 651 km²'lik Beyşehir Gölü ayrı bir özellik vermektedir. Güney ve batısındaki Toros dağları, muhtelif isimler altında bir yelpaze gibi açılırlar. Kartos, Dedegöl, Dumanlı ve Naldöken tepeleri belli başlı silsilelerdir. En yüksek yeri Anamas dağları üzerinde bulunan 2890 m. yükseklikteki Dippoyraz Tepesi'dir. Gölün tesiri ile bölge iklim yönünden etkilenmekte, gölden uzaklaştıkça Orta Anadolu iklim şartları kendisini hissettirmektedir. Göl civarı çam, sedir, ardıç, köknar ve meşe ağaçları ile orman

halindedir. İlçenin iklimi Akdeniz iklimi ve İç Anadolu iklimi arasında bir iklim özelliğine sahip olup; yazları kısa, serin ve kurak, kışları ise soğuk geçmektedir.

İlçede hayvancılığa dayalı sanayi için gerekli potansiyel mevcuttur. Bunun yanında Konya-Isparta karayolu buradan geçtiğinden ilçede hayvancılığa dayalı sanayi kuruluşları mevcuttur (Foto: I. 3).

Bozkır: İlçe arazisinin büyük çoğunluğu Orta Toroslarla kaplı olup, kuzeyinde bulunan alanlar dalgalı düzlüklerden oluşmaktadır. Dolayısıyla ilçe hayvancılığa dayalı sanayi için gerekli potansiyelden yoksundur. İlçe sınırları içerisinde çevresine göre düz bir alanda bulunan, Çumra-Hadim-Güneysınır-Bozkır yollarının kesiştiği Sarıoğlan Kasabası'nda Ova Süt'e ait bir süt toplama merkezi (Foto: I. 4) ve bir yem fabrikası kurulmuştur.

Çeltik: 1990 yılında ilçe olmuştur. 2 kasaba ile 7 köye sahiptir. İlçede hayvancılığa dayalı sanayi için potansiyel olmasına rağmen ilgili sanayi tesisi bulunmamaktadır.

Cihanbeyli: İlçe, İç Anadolu Bölgesinin orta kısmına düşer. Bağlı olduğu Konya ilinin 100 km. kuzeyinde, Tuz Gölünün batısındadır. Cihanbeyli kuzeye doğru uzanan Konya Ovasının devamı gibidir. İlçenin bulunduğu kesimler geniş yayla özelliği gösterir. Ova-yayla özellikleri, Ankara'ya doğru Kulu ilçesi komşusunu da alarak sürer. Ovaların deniz yüzeyinden yüksekliği genellikle 950 ile 1000 m. arasındadır. Yayla kısımlarının deniz seviyesinden yükseklikleri 1000 m.yi aşar. Önemli tepesi, güneyde bulunan Bozdağ'dır. Yüksekliği 1150 m.yi bulur. Yörenin tek akarsuyu İnsuyu Çayı'dır. Tersishan (Tersakan) Gölü, Süt Gölü, Acıgöl ve Adılgöl başlıca gölleridir (Konya İli ve İlçeleri, 1994).

İlçede hayvancılığa dayalı sanayi için yeterli potansiyel olduğundan ve Konya-Ankara karayolu buradan geçtiğinden çeşitli sanayi kuruluşları vardır (Foto: I. 5).

Çumra: Kendi adıyla anılan ova üzerinde kurulmuştur. Ancak çok az sayıdaki köyü dağlık arazidedir. Apa Köyü ile Dinek Kasabaları'nda ormanlık alanlar mevcuttur. İlçenin kuzey, güney ve doğusu verimli tarım alanlarıyla kaplıdır. İlçenin tek akarsuyu Çarşamba Çayı olup, sulama amaçlı kullanılmaktadır.

İlçe hayvancılığa dayalı sanayi için gerekli potansiyellerin büyük çoğunluğunu bünyesinde barındırmasına rağmen il merkezine yakın olduğundan, ilgili sanayi kuruluşları fazla yaygınlaşmamıştır.

Derbent: 1990 yılında ilçe olmuştur. Derbent arazisi kuzeyden doğuya uzanan Morbel Dağları, doğudan güneye uzanan Aladağ, güneyinde Ablağı Dağı, Dikmen Dağı ve kuzeybatısında yer alan yaylalarla çevrilidir.

İlçede hayvancılığa dayalı sanayi için potansiyel sınırlı olduğundan çok az sayıda ilgili sanayi kuruluşu vardır.

Derebucak: 1988 yılında ilçe olmuştur. İl merkezinin 140 km. batısında yer alan Derebucak; Toros Dağları'nın keşfedilmeyi bekleyen yayla, tepe ve mağaraları ile Konya'nın şirin ilçeleri arasında yer almaktadır. 4 kasaba ve 4 köyü bulunan Derebucak'ta halkın geçim kaynağını halıcılık, av tüfeği imalatı ve hayvancılık oluşturmaktadır. 1968 yılından itibaren yurt dışına işçi olarak gidişler başlamış ve Avrupa ülkelerine yapılan işçi sevkıyatı sonucu kooperatifçilik yaygınlaştırılmıştır. Çeşitli tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Mağaralarıyla dikkatleri üzerine çeken Derebucak merkezinde Balat Mağarası ile Çamlık Kasabasındaki Suludere ve Körikini Mağaraları ilginç merkezler arasında sayılabilir (Esen, 2003).

İlçede hayvancılığa dayalı sanayi için potansiyel bulunmadığından, ilgili sanayi tesisi bulunmamaktadır.

Doğanhisar: 1957 yılında ilçe merkezi olmuştur. İlçe merkezi Sultan Dağlarının kuzey doğuya bakan eteklerinde kurulmuştur. Konya'nın 122 km. batısında bulunmaktadır.

İlçede hayvancılığa dayalı sanayi bulunmamaktadır.

Emirgazi: İlçe, il merkezine 140 km. mesafede bulunmaktadır. Emirgazi ilçesi İç Anadolu'nun en az yağış alan yerinde kurulmuştur. Ayrıca akarsu veya gölet gibi herhangi bir yer üstü su kaynağına sahip değildir. Arazi, bazı bölümlerde engebeli ise de genelde ovalıktır ve bozkırlarla kaplıdır. İlçenin tek ormanlık alanı güney bölümdeki Karacadağ'da bulunan meşeliklerdir.

İlçede hayvancılığa dayalı sanayi bulunmamaktadır.

Ereğli: Ereğli ülkemizde 15 ayrı yerleşim yerinin adı olarak kullanılmaktadır. Bunların en tanınmış olanlarından biri de Konya Ereğli'dir. Ereğli'nin kuzeyi düz bir görünümde iken, güneyi oldukça engebelidir. Arazi güneyde Toros dağlarının eteğinden başlar ve engebesi gittikçe azalarak Konya Ovasına yayılır. İlçe merkezinin 20 km. güneyinden geçen Toros Dağlarından başka Ereğli, sönmüş volkan dağları Karadağ ve Karacadağ ile çevrilidir. En önemli akarsuyu İvriz Çayı'dır. Üzerine kurulu İvriz barajı ile Ereğli'de tarım alanlarının

sulanmasını sağlayan çay, diğer taraftan Ereğli'nin içme suyu ihtiyaını da karşılamaktadır. Konya-Adana karayolu ilçeden geçmektedir.

İlçe her alanda potansiyellere sahip olduğundan ve art bölgesinin genişliğinden, başta hayvancılığa dayalı sanayi kuruluşları olmak üzere çeşitli sanayi kuruluşlarına sahiptir (Foto: I. 6).

Güneysınır: Gneybağ ve Karasınır kasabaları, 1990 yılında birleştirilerek Güneysınır ilçesi oluşturulmuştur. Konya'nın güneyinde ve Konya'ya 60 km. uzaklıkta yer alan ilçenin büyük bir bölümü dağlıktır. İlçede karasal iklim hüküm sürmekle beraber, az da olsa Akdeniz ikliminin ılımanlaştırıcı tesirlerini görmek mümkündür. Doğal bitki örtüsünün bozkır olduğu ilçede, yükseklere çıkıldıkça ardıç, meşe ve amdan oluşan ormanlık alanlara rastlanır. Toros dağlarının arasında akan Göksu deresi, ilçe ile Hadim ilçesi arasındaki sınırı oluşturmakta, Kızılz ve Aydoğmuş göletleri ise başlıca su ktellerini meydana getirmektedir.

İlçede hayvancılığa dayalı sanayi potansiyeli sınırlı olduğu için sanayi gelişmemiştir. Fakat ilçe merkezinde büyük bir besi iftliği vardır.

Hadim: İlçe, Akdeniz kıyı şeridi ile Konya Ovasını birbirinden ayıran Batı Toros sıra dağlarının doğu kısmında, Taşeli Platosunun tepeleri arasındaki dar vadiler üzerinde kurulmuştur. İklimi karasal özellikler gösterir. Konya il merkezine uzaklığı 128 km.'dir. İlçenin Alanya ilçesi ile sınırını oluşturan Gevne bölgesinde Aktepe (Geyik Dağları) 2588 m. ykseklkte olup, ilçenin en yüksek noktasını oluşturur (Konya İli ve İlçeleri, 1994).

İlçe arazisi engebeli olduğundan ve ulaşım sınırlı olduğundan, her türlü sanayi ile birlikte hayvancılığa dayalı sanayi de gelişmemiştir.

Halkapınar: Belediye Teşkilatına 1954 yılında kavuşmuştur. Eski adı Zanapa iken, 1962'de Halkapınar olarak değiştirilmiştir. Halkapınar'ın Aydınkent köyünde bulunan İvriz Kaya Kabartması, dünyanın en eski ziraat anıtı olarak bilinmektedir. Anıtın tarihi özelliği çevresinin doğal güzelliği ile birleşince, Aydınkent köyü yerli ve yabancı birçok turistin uğrak yeri olmuştur. İlçede sanayi tesisi yoktur.

Hyk: İlçe Akdeniz bölgesinin Göller Yöresinde bulunmaktadır. Konya'nın 85 km. batısında bulunan Hyk ilçesinin, kuzey ve doğusu Sultan Dağları'nın uzantısı olan ve ortalama yüksekliliği 1500-2000 m. olan dağlarla kaplıdır. Batıda dalgalı arazi bulunurken, güney ve güneybatısı Beyşehir Gölü'ne kadar düzlüklerden oluşmaktadır. Akarsu açısından oldukça zengin olan Hyk'te; Yenice, Eflatun Pınarı, Ozan, Pınarbaşı ve İlmen dereleri

sularını Beyşehir Gölüne boşaltmakta ve yaz aylarında tamamen kurumaktadırlar. İlçede sanayi tesisi yoktur.

Ilgın: İlçenin kuzey ve batısını çıplak dağlar, güneyini ise meşelerle örtülü yer yer çam ormanlarıyla kaplı daha yüksek dağlar çevirir. İlçe merkezi düz bir alanda, verimli topraklar üzerinde kurulmuş, günden güne büyüyüp gelişmektedir. Konya-Afyon karayolu ilçeden geçmektedir.

Ilgın, sanayi için gerekli potansiyellere sahip olduğundan ilçede sanayi gelişmektedir (Foto: I. 7).

Kadınhanı: İlçe merkezi Konya'nın batısında, Konya-Afyon karayoluna yakın bir alanda bulunmaktadır. İlçenin güneyi dağlık (Sultan dağları), kuzeyi ovalıktır. İlçe sınırları içerisinde, Beşgöz adında, Sarayönü ilçesi topraklarından çıkan ve Kökez köyünün tarımsal amaçla kullandığı, derecik şeklinde, 2 akarsu bulunmaktadır. Ayrıca Ilgın ilçesi Çavuşçu gölünden kanallarla gelen sulama suyuyla, Atlantı Kasabasında bulunan tarım alanları sulanmaktadır. İlçede çeşitli sanayi kuruluşları vardır.

Karapınar: Anadolu'yu Ortadoğu'ya bağlayan önemli bir yol güzergahında (Konya-Adana karayolu üzerinde) bulunan Karapınar, 1868 yılında ilçe olmuştur. Osmanlı Devleti döneminde Sultaniye olan ismi, 1934 yılında Karapınar olarak değiştirilmiştir. İlçe killi ve kumlu yapıya sahip geniş topraklarla kaplıdır. Güneydoğuda volkanik bir dağ olan Karacadağ, güneybatıda geniş bozkırlar, krater gölleri (Acıgöl, Meke, Meyil, Çıralı ve Obruk) ve obruklar görülmektedir (Sür ve diğ., 2002). İlçede sanayi tesisi sınırlı sayıdadır (Foto: I. 8).

Karatay: İlçenin kuruluşu her ne kadar Konya'nın büyükşehir olması ile gerçekleşmişse de tarihi ve sosyal yapı itibarıyla, en eski ilçelerimizden biridir. İlçenin arazi yapısı genel olarak düz ve ova şeklindedir. En yüksek yeri Aksaray yolu üzerindeki Bozdağ'dır. İklim karasaldır. Bitki örtüsü iklimin karakteristik özelliklerini yansıtır. İlçe toprakları ilkbahar aylarında yağışlarla yeşillığe bürünür. Yaz sıcaklığı ve kuraklığı ile yeşillikler kaybolur, sararır ve bozkır halini alır. Bölgenin Obruk yöresi yayla karakteri taşır.

İl merkezindeki sanayi tesislerinin büyük çoğunluğu ilçe sınırları içerisinde (Foto: I. 9-10-11-12-13-14).

Kulu: 1954 yılında ilçe olmuştur. Kulu ilçesi Ankara-Konya asfaltı üzerinde olup, E-5 karayolu ilçe sınırları içerisinde geçmektedir. İlçenin doğusunda bulunan ve 180 kuş çeşidinin mevcut olduğu "Düden Gölü" ilçeye canlılık kazandırmaktadır.

İlçede sanayi tesisi olarak sadece iki adet yem fabrikası vardır (Foto: I. 15).

Meram: İlçe Konya il merkezinin büyükşehir hüviyetine kavuşturulmasıyla kurulmuştur. Meram ilçesi, konum itibarıyla Konya'nın güney ve güneybatısında yer alır. İlçenin kuzeyi ve batısı dağ ve tepelerle çevrilidir. Güneyi açık, geniş bir ovalıktır. Sulama suyu ihtiyacı Altınapa Barajı'ndan karşılanmaktadır. Karasal iklimin görüldüğü Meram ilçesinde akarsuların yok denecek kadar az olması, sulanan arazi miktarının sınırlı olması sonucunu doğurmuştur.

İl merkezinde yer alan sanayi tesislerinin bazıları, ilçenin değişik yerlerine dağılmıştır (Foto: I. 16-17).

Sarayönü: İlçede yüzey şekilleri bakımından bir sadelik göze çarpar. İlçe toprakları Cihanbeyli platosunun güney uzantısındaki düzlükler üzerinde bulunmaktadır. İlçe güneyden Batı Torosların bir uzantısı olan Sultan Dağları ve Ladik Dağları ile çevrilmiştir. Ladik tipi halıcılık başta Ladik Kasabası olmak üzere, Sarayönü merkezinde ve köylerinde el tezgahları vasıtasıyla halkın önemli gelir kaynağını oluşturmaktadır.

İlçe sanayi için gerekli potansiyele sahip olduğundan ilçede çeşitli sanayi tesisleri kurulmuştur (Foto: I. 18).

Selçuklu: İlçe Konya il merkezinin büyükşehir hüviyetine kavuşturulmasıyla kurulmuştur. Hemen batısında Takkeli ve Loras Dağları yükselmektedir. En önemli akarsuyu, Meram Deresi'nden gelip yazın Konya bağ ve bahçelerini sulayan, kışın doğudaki Aslım bataklığına dökülen Meram Çayı'dır.

İl merkezindeki sanayi bölgelerinin büyük çoğunluğu ilçe sınırları içerisindedir (Foto: I. 19).

Seydişehir: Konya'nın gelişmiş ilçelerinden biridir. İlçenin batı kesiminden başlayıp güneye doğru uzanan Küpe Dağı, güneyde zengin boksit yataklarının bulunduğu Giden Gelmez Dağı adı ile devam eder. Kuzeybatıdan güneydoğuya Suğla gölüne kadar olan arazi ovalıktır. İlçenin iklimi, karasal iklimden Akdeniz iklimine geçiş özellikleri taşır. Seydişehir ilçesi Küpe Dağı'nın eteğinde kurulmuştur. Kentin batı ve güneybatısını çevreleyen Küpe Dağı'nın yüksekliği 2551 m.'ye ulaşır (Konya İli ve İlçeleri, 1994). Güneydeki dağlar ise Toroslar'a aittir. Yeni açılan Konya-Antalya karayolu ile Türkiye'nin her yerine bağlantı sağlanmıştır. Şu anda ilçe Konya'ya 95 km., Antalya'ya 208 km., Manavgat'a 135 km. mesafededir. İlçede dünyanın 3. büyük, ülkemizin tek alüminyum fabrikası vardır. Bunun

yanında ilçede hayvancılığa dayalı sanayi tesisleri başta olmak üzere değişik sanayi tesisleri mevcuttur (Foto: I. 20).

Taşkent: Orta Torosların üzerinde bulunan Taşeli Platosunda, Göksu vadisi havzasında yer alan küçük bir ilçedir. 1987 yılında ilçe olmuştur. Taşkent; Konya ilinin 135 km. güneyinde, Akdeniz sahiline yaklaşık 100 km. uzaklıkta olup, Akdeniz bölgesinde yer alır. Ancak ilçenin bulunduğu yer Orta Toroslarda, Taşeli mevkiinin oldukça yüksek bir bölgesine rastladığından, ilçede bozulmuş Akdeniz iklimi ile karasal iklimin özelliklerini bir arada görmek mümkündür. Taşkent'te kışlar soğuk ve karlı, yazlar ılık ve kurak geçer. İlçe merkezi dışında, 5 kasaba ve 3 köy olmak üzere 8 yerleşim birimi bulunmaktadır.

Fiziki ve beşeri özellikleri elverişli olmadığından ilçede sanayi tesisi yoktur.

Tuzlukçu: 1990 yılında ilçe olmuştur. Halen 11 köyü bulunmaktadır. Tuzlukçu bir ovanın içerisinde. İlçede akarsu olmamakta birlikte, bazı köylerde çok küçük dereler vardır. İlçenin bitki örtüsü bozkır olup, genellikle yeşillik azdır. İlçede sanayi tesisi yoktur.

Yalıhüyük: Bozkır ilçesinin bir kasabası iken, 1990 yılında ilçe hüviyeti kazanmıştır. Yalıhüyük engebesiz bir alanda kurulmuştur. Suğla Gölü'nün hemen yanında yer alan Yalıhüyük'te hayat, göl sularının çekilmesiyle ortaya çıkan verimli arazilerde yapılan tarım faaliyetleriyle devam etmektedir. Yalıhüyük'ün güneybatısında bulunan Toros dağlarındaki Gölcük yaylası, her yıl yaylacılık merkezi olarak kullanılmaktadır. Arasöğüt ve Saray köyleri ile Mutlu yaylası Yalıhüyük'e bağlı yerleşim yerleridir. İlçede sanayi tesisi yoktur.

Yunak: İlçe teşkilatı 1953 yılında kurulmuştur. Konum itibarıyla ilin kuzeybatısında bulunur. İlçede sanayi tesisi olarak sınırlı sayıda yem fabrikası vardır (Esen, 2003).

Yukarıda ilçeler hayvancılığa dayalı sanayi açısından değerlendirilirken, bazılarında potansiyel olmasına rağmen ilgili sanayi tesisinin bulunmadığından söz edilmiştir. Bunun sebebi; il merkezine yakın ya da gelişmiş ilçelerin yakınında bulunan ilçelerin, söz edilen yerlerin gölgesinde kalmasıdır. Bir misalle açıklamak gerekirse; Çumra kendi adıyla anılan ova üzerinde kurulmuş ve çoğu yerinde sulu tarım yapılan bir ilçedir. Buna rağmen ilçe il merkezine yakın bir konumda yer aldığından ilin gölgesinde kalmış, dolayısıyla ilçede hayvancılığa dayalı sanayi gelişmemiştir.

3. Ekonomi

Konya İli ekonomisi sanayileşme ve kalkınma yolunda önemli bir ilerleme içerisinde. Buna rağmen, il ekonomisi halen önemli oranda bitkisel ve hayvansal üretim ağırlıklı bir yapıya sahiptir. Ülkemiz toplam tarımsal üretiminin % 10'u Konya'dan yapılmakta ve 1.300.000.000 YTL değerinde tarımsal üretim gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla Konya ilinde, işgücünün önemli bir kısmı bu kesimlerde istihdam edilmektedir. İlin ekonomisi tarım, hayvancılık, sanayi, halıcılık ve turizme dayanmaktadır.

Konya ilinde bulunan belli başlı sanayi kuruluşları; dokuma, şeker, un, bisküvi, meyve suyu, tuğla, kiremit, tarım makineleri, makarna, bulgur, irmik, rafine tuz, salça, deri, deri konfeksiyon fabrikaları ve iş yerlerinden oluşmaktadır. Küçük sanayinin belli başlı etkinlik kolları arasında; tarım araçları, metal eşya üretimi, dokumacılık, orman ürünleri ve gıda sektörleri bulunmaktadır. Konya, Beyşehir ve Ladik'te halı dokumacılığı ön plandadır.

Konya ilinin Türkiye Gayri Safi Yurt İçi Hasılasına katkısı % 2,3'tür (Konya Sanayi Envanteri Araştırması, 2002). Bir yerin gelişmişliği ile o yerin ekonomisi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Gelişmişlik düzeyi açısından il ele alındığında, şöyle bir tablo ile karşılaşılır. DPT tarafından yapılan çalışmada, Konya ili ilçelerinin kendi içerisinde göz ardı edilemeyecek bir gelişmişlik farkı olduğu ortaya konulmuştur. Mesela merkez ilçe 858 ilçe arasında 9. sırada, Ereğli 121., Akşehir 129., Seydişehir 177. sırada yer almaktadır. Diğer yandan Çeltik ilçesi 858 ilçe arasında 751. sırada, Halkapınar ilçesi 759. sırada, Derbent ilçesi 692. sırada, Ahırlı ilçesi 682. sırada yer almaktadır. Başka bir ifadeyle il içerisinde gelişmişlik düzeyi bakımından farklı ilçeler görmek mümkündür.

Buraya kadar yapılan kısa sosyal ve ekonomik değerlendirmelerden, Konya ilinin kırsal ekonomik bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kırsal ekonomik yapının ağır bastığı ilde, ekonomik refahın artırılması ve büyümenin sağlanabilmesinde hayvancılık sektörünün önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Zira gelişmiş batı ülkelerinde hayvancılık sektörü kırsal kalkınmanın sağlanıp sürdürülmesi ve kalkınmanın tabana yayılmasında lokomotif görevi görmüş önemli bir sektördür. Konya'nın ihraç ettiği ürünler arasında hububat, un, nişasta, şeker ve mamulleri, süt ürünleri, yumurta ve bal önemli yer tutmaktadır. İthal ettiği ürünlere bakıldığında makine ve mekanik cihazlar, kağıt selüloz hammaddeleri, plastik mamuller ile motorlu taşıtlar başta gelmektedir. Resmi rakamlarda Konya'nın ihracatı 380 milyon dolar

civarındadır. Ancak Konya Gümrüğü dışındaki gümrükler ve serbest bölgeler de dahil edildiğinde bu rakamın 1 milyar doları bulduğu anlaşılmaktadır (Toruk, 2003).

a) Zirai Faaliyetler

Türkiye ekonomisinde olduğu gibi, Konya ekonomisinde de birinci derecede öneme sahip ekonomik faaliyet tarımdır. Onun içindir ki Konya'nın adı tarımla birlikte anılmaktadır. Konya'da tarımsal üretimin % 72.34'ü tarla bitkilerinden, % 15.45'i sebzelerden ve % 12.21'i meyve üretiminden sağlanmaktadır (Toruk, 2003). İlde yetiştirilen başlıca tarım ürünleri; buğday, arpa, şeker pancarı, nohut, fasulye, patates, soğan, yulaf, çavdar, mercimek, ayçiçeği ve fiğ'dir. Meyve olarak; üzüm, elma, kavun, armut, karpuz, kiraz ve vişne yetiştirilir. Sebzeçilikte ise; domates, havuç, lahana, pırasa, sakız kabağı, ıspanak ve salatalık yetiştirilmektedir. İl özellikle tahıl, şeker pancarı ve baklagiller alanında ülkemiz ihtiyacının büyük bir kısmını karşılayarak bu alanda önemli rol oynamaktadır.

İlde en çok tahıl yetiştirildiği için Konya, ülkemizin Tahıl Ambarı olarak nitelendirilmektedir. Gerçekten de ilde tahıl tarımı çok önemli yer tutmaktadır. Çünkü ilin dağlık kesimleri de dahil düz ve düze yakın alanlarının büyük çoğunluğunda (kuru tarım yapılan yerlerde) tahıl tarımı yapılmaktadır. Bunu rakamlarla ifade etmek gerekirse; il buğday ekilişi olarak ülke genelinde % 10, buğday üretimi olarak % 10,4, arpa ekilişi olarak % 18, arpa üretimi olarak % 17'lik paya sahiptir. Tahıllardan sonra sulanabilen alanlarda, şeker pancarı başta olmak üzere sanayi bitkileri yetiştirilmektedir. Konya şeker pancarı ekilişi olarak % 16, şeker pancarı üretimi olarak % 15'lik payla ülkemizde en çok şeker pancarı üreten il durumundadır. Baklagillerde ise Türkiye üretiminin % 7'si ilde gerçekleştirilmektedir. Baklagillerde nohut ve fasulye başı çekmektedir. Bunların yanında Ereğli ve Akşehir başta olmak üzere sulanabilen alanlarda, meyvecilik (elma ve kiraz) yaygın olarak yapılmaktadır. İşletme yapısı ve arazi kullanımına bakıldığında, ilde 144.905 adet tarım işletmesinin bulunduğu görülür. İl sınırları içerisinde, Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğüne bağlı 3 adet (Gözlü, Konuklar ve Altınova) Tarım İşletmesi Müdürlüğü mevcuttur. İlde hayvancılık yapan işletmelerin oranı % 3, bitkisel üretim yapan işletmelerin oranı % 29 ve bitkisel üretim ile hayvansal üretimi birlikte yapan işletmelerin oranı % 68'dir (<http://www.tarim.gov.tr-18.04.2007>).

Türkiye genelinde olduğu gibi; Konya ilinde bulunan tarım işletmeleri hızlı nüfus artışı ve artan nüfusun tarım dışı sektörlerde istihdam edilmesi zorunluluğuna karşılık, bu

sektörlerde iş gücü talebinin nüfus artışına paralel artırılmaması, tarımdaki büyümenin artan nüfusun gereksinimini karşılamada yetersiz kalması, miras kanununda bölünmeyi önleyici yeterli hükümlerin olmaması gibi nedenlerle küçülmüş ve önlem alınmazsa küçülmeye ve parçalanmaya devam edecektir.

b) Hayvancılık

Konya ekonomisinde hayvancılık önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü; Konya ili kapalı havzası iklim şartları, mevcut alt yapısı ve kaynak birikimi ile hayvansal üretim için oldukça elverişli bir konumdadır.

Konya 38.257 km²'lik yüzölçümü ile yurdumuzun en geniş arazi varlığına sahip ili olmakla birlikte, gerek rakımının yüksekliği gerekse yıllık yağış ortalamasının düşük olması sebebiyle (özellikle yağışın yetersiz olduğu yıllarda) çiftçiler ekonomik sıkıntıya düşmekte ve ikinci bir tarım kolu olarak hayvancılığa da ağırlık vermektedirler.

Günümüzde canlı hayvan yetiştiriciliği ve hayvansal ürünler üretiminin il ekonomisinde önemli bir yeri vardır. İl hayvancılığı genellikle meraya dayalı olarak yapılmakta iken son yıllarda modern tesislerin yapılması ve hayvancılığın daha bilimsel bir hal alması nedeniyle meraya dayalı hayvancılık, yerini büyük ölçüde entansif hayvancılığa bırakmıştır. Ancak özellikle koyunculukta halen meraya dayalı hayvancılık tipi devam etmektedir.

Hayvancılıkta büyükbaş ve küçükbaş hayvan besiciliği yapılmakta olup; sığır, Ankara keçisi, kıl keçisi, tiftik keçisi ve koyun yetiştirilmektedir. İlde tavukçuluk ve arıcılığın yanı sıra akarsu ve göllerde tatlı su balıkçılığı yapılmaktadır. Tarım İl Müdürlüğü'nün 2006 yılı verilerine göre, ilde toplam 1.454.345 adet küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Küçükbaş hayvanların 1.322.382 adedi koyun, 131.963 adedi keçiden oluşmaktadır. İlde 337.662 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Bunlardan 337.399 adedi sığır, 263 adedi mandadan oluşmaktadır. Ayrıca ilde 10.522.467 adet tavuk bulunmaktadır. Bu veriler ileriki bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

İldeki aktif nüfusun büyük çoğunluğu tarım ve hayvancılık sektöründe istihdam edilmektedir. Bu veriler ışığında Konya ili ekonomisinde istihdam açısından sektörün ön sıralarda olduğu ve sektöre gereken önemin verilmesinin gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Kırsal ekonomik yapının istihdam ve üretim açısından il ekonomisindeki önemi büyüktür. Konya ili ekonomisinde iktisadi faaliyet kollarının Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

(GSYİH)'nın oluşumunda da önemli bir yeri vardır. Kırsal kesimin gerek il ve İç Anadolu Bölgesi gerekse Türkiye ekonomisi üzerinde çok önemli bir yeri vardır. Dolayısıyla sektördeki iyileşme ve yatırımlar; il, bölge ve ülke ekonomisinde önemli artışlar sağlayacak bir potansiyel olarak varlığını ve önemini korumaktadır.

Hayvancılık sektörünün sanayiye hammadde sağlama, bölgeler arası dengeli kalkınmaya yardımcı olma, istihdamı artırma, tarım kesimindeki gizli işsizliği azaltma, kalkınma finansmanının öz kaynaklara dayandırılması gibi fonksiyonları dikkate alındığında il ekonomisi için vazgeçilmezliği ortaya çıkmaktadır. Hayvancılığın işletmelere yıl içinde sürekli nakit akışı sağlaması ve tarımdaki belirsizlik riskine karşı sigorta görevi görmesi, onu işletme ekonomisi açısından vazgeçilmez yapan bir diğer önemli nedendir.

Konya ilinde hayvancılığa dayalı sanayinin önemli bir yeri vardır. Bu alandaki işletmelerin yöreye ekonomik katkıları şöyle sıralanabilir:

- a) Konya il merkezinde ve ilçelerinde ikamet eden çalışma çağındaki nüfusa iş imkanları sağlamak,
- b) Üreticilerin ürünlerini değerlendirmek,
- c) Yöre ekonomisini canlandırmak,
- d) İlgili olduğu sektörleri geliştirmek,
- e) Başta yöre insanı olmak üzere ülke insanının ihtiyacını karşılayarak ekonomimizi güçlendirmek,

Hayvansal üretim açısından kaynakların akılcı bir yapı içerisinde değerlendirilmesi il, bölge ve ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayacaktır. Şüphesiz bu yapının harekete geçirilebilmesi için, mevcut yapının iyi bir şekilde belirlenerek, il genelinde bir değerlendirmeden öte, daha mikro düzeyde incelemelerin yapılıp, buna uygun ve uygulanabilir önlemlerin alınması gerekmektedir. Kıt olan ekonomik kaynakların rasyonel bir biçimde kullanılarak kırsal kalkınmanın sağlanıp sürdürülebilmesi, dengeli kalkınma ve büyümenin istikrar içerisinde yürütülebilmesinde hayvansal üretim önemli bir fonksiyona sahiptir. Zira hayvansal üretim, tüm gelişmiş ülkelerde kırsal kalkınmanın başarılmasında lokomotif olma özelliğini taşımıştır.

c) Yer Altı Kaynakları

Konya il sınırları içerisinde, Türkiye'nin en büyük alüminyum (boksit) ve magnezit yataklarının yanı sıra tuz, kömür, kil, çimento hammaddeleri, kurşun-çinko ve barit madenleri

bulunmaktadır. Alüminyum (boksit) yatakları, Seydişehir ilçesi güneyinde üst Kretase zaman aralığında karasal ayrışmalarla meydana gelmiştir. Magnezit yatakları, Meram ilçesi sınırları içerisinde kalmaktadır. Rezervi 80 milyon ton olarak belirlenmiştir. Yunak civarında da az miktarda magnezit ve lüle taşı yatağı mevcuttur. Özellikle bir kısmı Konya il sınırları içerisinde kalan Tuz Gölü, ülkemizin önemli tuz üretim sahalarından birisidir. Cihanbeyli'de Tekel'e ait Yavşan Tuz İşletmesi bulunmaktadır. Ilgın (Haremi, Kurugöl), Beyşehir ve Seydişehir ilçelerinde linyit; Beyşehir, Selçuklu ve Ilgın civarında kil minerali; Bozkır'da barit; Hadim (Kızılgiriş) ve Bozkır'da (Küçüksu) kurşun-çinko yatakları bulunmaktadır. Ayrıca Konya'nın birçok yerinde çimento hammaddelerinden kil, kalsit, jips, tras, kireçtaşı ve dolomit gibi hammaddeler bulunmaktadır. Bunlardan başka ilde asbest, talk, krom ve civa madenleri de vardır.

d) Turizm

Anadolu'da en eski höyük yerleşmesi olarak kabul edilen Çatalhöyük, Çumra yakınlarında yer almaktadır. Konya; sırası ile Hitit (Karahüyük ve İvriz), Frigya, Lidya, Roma ve Bizans (Hatunsaray, Ladik, Sille) devletlerinin egemenliğinde kalmıştır. 1071 Malazgirt Zaferinden sonra Anadolu'nun Türkleşmesine bağlı olarak Türklerin eline geçen Konya, Anadolu Selçuklularına uzun bir süre başkentlik yapmış, Karamanoğulları'nın egemenliğinde kalmış ve son olarak da Osmanlı Devleti'nin egemenliğine geçmiştir. Dolayısıyla il Prehistorik çağdan günümüze kadar çok sayıda tarihi eseri bünyesinde barındırmaktadır. Konya ili tarihi mirasının yanında, taşıdığı kültürel özellikler bakımından da turizm açısından önem arz etmektedir. Konya şehrinde camiler (Şerafettin Camii, Aziziye Camii, Selimiye Camii, İplikçi Camii), köşkler (Selçuklu Köşkü), kütüphaneler (Sahip-Ata Külliyesi, Sırçalı Medrese, Karatay Medresesi) ve müzeler (Mevlana Müzesi, Karatay Çini Eserler Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi, Atatürk Müzesi, Koyunoğlu Müzesi) dikkati çeken kültürel eserlerdir. Ayrıca Konya'da orman içi dinlenme yerleri (Meram Bağları, Akşehir'de Çamlıköy, Beyşehir'de Yakamanastır, Kaleçamlığı, Kızılören Çamlığı), Konya Fuarı, Gökyurt (Glistra), Sille (Aya Eleni Kilisesi) dikkat çeken diğer turizm değerleridir. Burada, ilin turizm cazibesi hakkında bir fikir vermesi açısından, mevcut müzelerden sadece Mevlana Müzesinin, ülkemizde Topkapı Sarayından sonra en çok ziyaret edilen müze olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Fakat; 2007 yılı verilerine bakıldığında Mevlana Müzesini ziyaret eden yerli ve

yabancı turistlerin sayısında bir azalma olduğu ve ikincilik koltuğunu Ayasofya Múzesine kaptırdığı görúlmektedir.

4. Ulaşım ve Haberleşme

İnsanların ürettikleri çeşitli ham ve işlenmiş maddelerin, haberlerin bir yerden başka bir yere nakledilmesine ulaşım denir. Ulaşım aynı zamanda gelişmenin lokomotifidir. Ulaşıma uygun coğrafi konumlar, yerleşmeye açılmaları ve mevcut yerleşmelerin giderek büyümesi bakımından, önemli avantajlara sahiptir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, fonksiyonel etki bölgesinin büyüklüğü ve yerleşmelerin nüfusça büyümeleri arasında sıkı bir etkileşim söz konusudur. Zaten, demiryolu veya karayolu ya da her ikisinin güzergahı boylarında kurulmuş yerleşmelerden, sadece bir kısmının gelişme şansına sahip olması, bu görüşü doğrulamaktadır.

Bilindiğı üzere iki bölge arasında ulaşım bağlantısının kurulması, her şeyden önce bu iki bölge arasında sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerin bulunması ile mümkündür. Etkileşimin derecesini ise yolun standardı ve trafik yoğunluğu belirler.

Yerleşme ağı içinde ulaşım açısından daha uygun coğrafi şartlara sahip olan, merkezi bir konum arz eden yahut işlek ve hinterlandı geniş ve zengin bir kıyıda bulunan, ulaşımına müsait nehir ağızlarında veya bu nehirlerin üzerinde yer alan, yahut da iktisaden birbirini tamamlayan dağ ve ova gibi çeşitli doğal bölge yakınlarındaki yerleşmeler zamanla büyük ulaşım ve ticaret merkezleri haline gelir.

Ulaşım bir sistem olarak yerleşmeleri denetiminde tutar. O kadar ki, ister megapol kentler isterse küçük kentler ya da kasaba yerleşmeleri olsun, bunların coğrafi konumları analiz edildiğinde, hepsinin de az veya çok ulaşımın etkisi altında konumlarının seçildiğı dikkati çeker. Bunlar arasında denizyolu, karayolu ve demiryolu kesişme konumlarında kurulmuş yerleşmeler, özel birtakım ekonomik avantajlara sahiptir. Bunlar, gelişme ve büyümelerinde esas rolü oynar. Gerek Türkiye’de gerekse dünyada, kuruluş ve gelişmesinin esasını ulaşım fonksiyonunun sağladığı avantajlar olan birçok yerleşme bulunmaktadır.

Konya İli’nin ulaşımına bakıldığında üç ulaşım şekli dikkati çeker. Bunlar; karayolu ulaşımı, demiryolu ulaşımı ve hava yolu ulaşımıdır. İlin denizlere kıyısı olmadığı için deniz ulaşımından söz edilmemiştir. Kent, tarih boyunca belli başlı yollar üzerinde yer almış, tarihi İpek Yolu’nun en önemli ticaret ve konaklama merkezlerinden biridir. Konya ve çevresinde yer alan birçok kervansaray bu durumun bir sonucudur. Günümüzde şehrin tarihten gelen bu özelliğı kara, hava ve demiryolu ulaşımı olarak devam etmektedir. Konya, gerek

yüzölçümünün genişliği gerekse ülke içindeki coğrafi konumu itibariyle yol uzunluğu en fazla olan illerimizden bir tanesidir.

a) Karayolu Ulaşımı

Araştırma konusu yukarıda sayılan ulaşım türlerinden daha çok karayolu ulaşımı ile ilişkili olduğundan, öncelikli olarak şehir ve çevresi bu ulaşım türü açısından değerlendirilmiştir. Karayolları Bölge Müdürlüğünden alınan bilgilere göre ilde bulunan toplam 9.720 km. yolun % 65'i asfalt, % 28'i stabilize, % 5'i tesviye ve % 2'si de ham yoldur. Ülkemizin en geniş yüzölçümüne sahip ili Konya'ya bağlı çok sayıda köyün ulaşımı köy yolu ile sağlanmaktadır. İlde bulunan devlet, il ve köy yollarının durumu Tablo I. 9'da verilmiştir.

Tablo I. 9- Devlet, İl ve Köy Yollarının Durumu

Yolun Niteliği	Devlet Yolu (Km)	İl Yolu (Km)	Köy Yolu (Km)	Yolların Niteliksel Toplamları (Km)
Asfalt	1.379	1.501	2.453	6.333
Stabilize	0	16	2.662	2.678
Tesviye	0	0	514	514
Ham	0	0	195	195
TOPLAM	1.379	1.517	6.824	9.720

Kaynak: Karayolları Bölge Müdürlüğü

Konya İli ülkemizin ana ulaşımını sağlayan doğu-batı ve kuzey-güney yönlerinde uzanan karayolu bağlantıları ile önemli bir kavşak noktası halindedir. İlin kuzey komşusu olan Ankara ile bağlantısı, Konya'dan başlayan ve Cihanbeyli ile Kulu ilçe merkezlerinden geçerek başkente ulaşan yol ile sağlanmaktadır. Uzunluğu 258 km.'dir. Konya ilini güney kıyılarına en kısa mesafeden bağlayan Konya-Seydişehir-Antalya yolunun (323 km.) 1996 yılında trafiğe açılmasıyla, ilin trafik yükü önemli oranda artmıştır. Konya ilinin diğer illerle bağlantıları ve uzaklıkları ise; Konya-Karaman-Mut-Silifke-Mersin 343 km, Konya-Karapınar-Ereğli Ulukış la-Pozantı-Adana 356 km, Konya-Obruk-Aksaray-Nevşehir-Kayseri 327 km, Konya Kadın hanı-Ilgın-Akşehir-Çay-Afyon 223 km, Konya-Beyşehir-Ş.Karaağaç-Isparta-Antalya 401 km' dir. Bu ana yollardan başka, özellikle ilin kenar kesimlerinde yer alan ilçelerimizi komşu il ve ilçelerine bağlayan yollar da bulunmaktadır. Mesela Hadim-Taşkent karayolu güneydoğu istikametinde kat edildiğinde, Antalya'nın Alanya ve Karaman'ın Sarıveliler ile Başyayla ilçelerine ulaşılabilir.

Konya ve çevresi, İç Anadolu Bölgesinde yer aldığı için inceleme sahasında karayolu ulaşımı başta olmak üzere ulaşım gelişmiştir. Çünkü Konya'nın içinde yer aldığı bölge,

Anadolu'nun ortasında bulunmakta ve ilde düzlükler geniş yer tutmaktadır. Bu özellikler bilhassa karayolu ulaşımını geliştirmiştir. Yukarıdaki veriler de bu bilgiyi doğrulamaktadır. Ulaşımın bu kadar önemli olmasının nedeni, sanayi için gerekli hammaddelerin işlenmek üzere fabrikaya getirilmesi ve işlendikten sonra pazara sunulması konusundaki gerekliliğindendir.

b) Demiryolu Ulaşımı

İl sınırları içerisindeki toplam demiryolu uzunluğu 300 km, istasyon sayısı ise 15'tir. Konya'dan ülkemizin pek çok yerine tren ile ulaşmak mümkündür. Güney ve güneydoğuyu batıya ve İstanbul'a bağlayan demiryolu, Konya ilinden geçer. Her gün karşılıklı olarak Konya-Haydarpaşa arası Meram Ekspresi, Ereğli-Konya-Haydarpaşa arası İç Anadolu Mavi Treni, haftanın üç günü (Salı, Perşembe, Pazar) ise Haydarpaşa-Konya-Gaziantep arasında Toros Ekspresi sefer yapmaktadır. Bu ekspres trenlerin yanı sıra karşılıklı olarak her gün; Konya-Karaman-Ulukışla-Niğde arasında Ray Otobüsü, Konya-Eskişehir arasında Karma Yolcu Treni ve Eskişehir-Konya-Diyarbakır arasında Posta Treni sefer yapmaktadır. 1898'de ilk defa Konya'ya ulaşan Haydarpaşa-Adana Demiryolu Hattı, Cumhuriyet döneminin başlarında ilin en önemli ulaşım eksenini oluşturmaktaydı. Günümüzde Konya'dan geçen yukarıdaki trenlerin dışında bölgesel bazda da Konya, Adana, Mersin ve İskenderun hattında seferler yapılmaktadır. Demiryolu ulaşımı konusunda Konya-Ankara arasında planlanan ve altyapı çalışmalarına başlanan hızlı tren projesi de kayda değerdir. Planlanan bu projenin tamamlanmasıyla birlikte Konya-Ankara arası mesafe 1 saat 15 dakikaya inecek ve Konya tren ulaştırıcılığı konusunda önemli bir merhale kat etmiş olacaktır. Gelişen teknoloji ile birlikte, birçok Avrupa ülkesinde yaygın şekilde kullanılan hızlı tren taşımacılığının ülkemizde de ulaşım araçları arasında yerini alması gerekmektedir.

Burada adı geçen hızlı tren projesinden bahsetmek yerinde olacaktır. Projenin hayata geçmesiyle birlikte Konya-Ankara arası yolculuk 1 saat 15 dakika, Konya-Eskişehir arası yolculuk da 1 saat 30 dakika gibi kısa bir süreye düşecektir. Hattın toplam uzunluğu 212 km.'dir. Seferler sırasında İspanyadan getirilen 250 km/sa hıza sahip trenler kullanılacaktır. Proje 615 milyon YTL'ye mal olacaktır. Güzergah üzerinde 1 tünel, 10 köprü, 26 üst geçit, 62 tarımsal alt geçit, 123 menfez ve 7 istasyon binası bulunacaktır. Ankara-İstanbul arasının hızlı trenle 3 saat 30 dakika olduğu dikkate alınırsa, Konya'dan İstanbul'a 5 saatten daha kısa bir sürede ulaşılabilir. Hat çift hatlı, elektrik sinyalli, 250 km. hıza uygun, iki etap halinde

inşa edilecektir. Bu proje uygulamaya konulunca “Gez dünyayı gör Konya’yı” sözünün de değişerek “Gez Konya’yı gör dünyayı” şeklini alacağı şimdilerden söylenmeye başlamıştır.

c) Havayolu Ulaşımı

Konya’da hava ulaşımı, sivil ve askeri amaçlı olarak kullanılan hava alanı ile yapılmaktadır. Askeri Havaalanının sivil ulaşımında da kullanılabilmesi amacıyla yapımına devam edilen terminal binası ve diğer tesislere ait inşaatın büyük bir bölümü tamamlanmıştır. Halen Konya-İstanbul arası her gün karşılıklı olarak uçak seferi yapılmaktadır. Konya’da hava yolu ulaşımı, 3. Ana Jet Üst Komutanlığına ait askeri havaalanına ilave yapılan sivil tesislerle sağlanmaktadır. Son yıllarda özel havayolu şirketlerinin artmasıyla uçak bileti fiyatları düşmüş ve havayolu ulaşımı lüks olmaktan çıkmıştır. Bunun sonucunda insanımızın birçoğu tercihini bu yönde kullanmaya başlamıştır. Dolayısıyla ülkemizin değişik yerlerinden ilimize ve ilimizden de ülkemizin değişik yerlerine uçak seferleri düzenlenmeye başlamıştır.

d) Haberleşme

İl’de posta hizmetleri, Konya Posta İşletmesi Baş Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet vermekte olan 22 adet PTT Merkez Müdürlüğü, 70 adet Şube Müdürlüğü ve 196 adet acente olmak üzere toplam 288 adet birimde ve 661 personelle sürdürülmektedir. Şehirlerarası ve milletlerarası otomatik telefon görüşmelerine açık olan Konya’da, 477.658 hat kapasiteli 456 adet otomatik santral mevcuttur. Konya otomatik santral adedi olarak Türkiye’de ilk sırada, abone potansiyeli olarak 5’inci sırada yer almaktadır. Konya ili kasaba ve köylerinin tamamında telefon bulunmaktadır. İletişim teknolojisinde meydana gelen baş döndürücü hız neticesinde ilde önemli gelişmeler olmuştur. Mesela ADSL bağlantısı olmayan yerleşim birimi sayısı gittikçe azalmaktadır.

BÖLÜM II: KONYA'DA HAYVANCILIK

Konya ekonomisi büyük oranda tarıma dayanmaktadır. Sanayi alanında gelişmeler birbirini izlese de özellikle ilin kırsal kesimlerinde, tarım en önemli ekonomik faaliyet olarak varlığını sürdürmektedir. Büyükşehir merkezinde bulunan Karatay, Meram ve Selçuklu ilçeleri ile Çumra ilçesi haricinde kalan alanlarda, kırsal nüfusun şehir nüfusundan daha fazla olması ilin büyük çoğunluğunda yaşayan kırsal nüfusun, tarım ve tarımın bir kolu olan hayvancılık faaliyetleriyle geçimini sağladığını göstermektedir. Konya ilinde hayvancılık önemli bir ekonomik faaliyet alanını oluşturmaktadır. Zaten çeşitli istatistiki verilerin incelenmesi sonucunda, ilin hayvancılık konusunda büyük bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir.

Konya İli'nin büyük çoğunluğu düz ve düze yakın alanlardan müteşekkil olup, engebeli alana sahip yerleri de vardır. Yeryüzü şekillerinin bu farklılığı hayvancılık faaliyetlerini de etkilemiştir. Ova ve platolarla kaplı alanlarda yapılan hayvancılık faaliyeti ile engebeli alanlarda yapılan hayvancılık faaliyeti tamamen farklıdır.

Konya İli'nde dağlık alanlardaki yerleşmeler, hayvancılık yönünden ileri düzeyde değildir. Buralarda hayvancılık faaliyetleri, genellikle küçükbaş hayvancılık şeklinde yürütülmektedir. Büyükbaş hayvanların büyük bir kısmı, yerli kara tabir edilen sığır ırklarından oluşmaktadır. Büyükbaş hayvan ırkının ıslah edilmesi kapsamında, iyi vasıflı tabi tohumlama boğaları ve suni tohumlama yolu ile yerli ırkların ıslah edilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Son yıllarda büyükbaş hayvancılıkta et ve süt yönünden daha yüksek verimin alınabilmesi için iyi kalitede hayvan yetiştirilmesi amaçlanmış, bu doğrultuda az da olsa çeşitli kurum ve kuruluşlar aracılığı ile kaliteli büyükbaş hayvan ithal edilmiştir. Adı geçen alanlar, sahip oldukları coğrafi konum ve mevcut arazi yapısı ile kuru ve sulu ziraata uygun olmadığından vatandaşlar, farklı üretim alanlarına yönelmiştir. Mesela arıcılık en önemli alternatif tarımsal üretim alanını oluşturmaktadır. Arıcılık bu yörelerin zengin flora yapısı ve bozulmamış çevre şartlarında, en uygun ve verimli tarımsal faaliyet olarak değerlendirilmektedir.

Halkapınar, Taşkent, Hadim, Bozkır, Ahırlı, Seydişehir ve Derebucak ilçelerinin bulunduğu alanlar, Toros dağlarıyla kaplı olduğundan buralarda hayvancılık faaliyetleri sınırlıdır. Evlerde az miktarda büyükbaş hayvan, meralarda da bir miktar küçükbaş hayvan yetiştirilmektedir. Bu ilçelerde dikey yönde yaylacılık faaliyetleri sürdürülmektedir. Yerleşim

yerinin rakım olarak daha yüksekinde bulunan, yayla olarak adlandırılan alanlara, yaz aylarında göçölmek suretiyle hayvanlar otlatılmaktadır. Kışın ise büyükbaş hayvanlar, evlerin altında ya da yakınında bulunan ahırlarda, küçükbaş hayvanlar da yerleşim yerinin yakınında bulunan “çardak” tabir edilen yerlerde beslenmektedir. Bu yörelerin yükseltisi fazla olduğundan kışları çok sert geçmektedir. Dolayısıyla ahır ya da çardak yeri seçilirken; etrafına göre çukurda kalan, güneşi azami derecede gören, su kaynaklarına yakın, ulaşımı kolay olan yerler tercih edilir. Bu ilçelerde yaz aylarında görölen bir hayvancılık şekli de köy ya da kasabada bulunan büyükbaş hayvanların yetiştirilmesinde görölmektedir. Bu hayvanlar toplanarak bir çoban tutulur. Çoban, yaz ayları boyunca bu hayvanları yaylalarda otlattıktan sonra yaz sonunda sahiplerine teslim eder.

İlin büyük çoğunluğunu kaplayan ova ve plato sahalarında, halkın ikinci önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. Buralarda hayvancılık tarla tarımı ile iç içe girmiştir. Tarlalarda ürün hasat edildikten sonra hayvanlar otlatılmaktadır. Adı geçen yerlerde genellikle mera hayvancılığı yapılmaktadır. Hayvanlar yazın çayır ve meralarda, kışın ahırlarda beslenmektedir. Son yıllarda tarımda makine kullanımının artması, hem çayır ve mera alanlarının daralmasına hem de tarlaların büyük bölümünün her yıl ekilmesine neden olmuştur. Bu meralarda, köklü bitkilerin yetersizliği yanında küçükbaş hayvan sayısının fazla olması sebebiyle, besicilikte yaz aylarında dahi yem ihtiyacı belirlemektedir. Tarımda meydana gelen bu gelişmeler, mera hayvancılığını olumsuz yönde etkilemiştir. İl genelinde küçükbaş hayvanlardan en çok koyun yetiştirilmektedir. Koyunlarda hakim ırk merinos ve karamandır. Bu alanların bazı kesimlerinde, küçükbaş hayvancılıktan büyükbaş hayvancılığa doğru bir geçiş söz konusudur. Büyükbaş hayvancılıkta süt inekçiliği ağırlıktadır. Yem ve ilaç fiyatları gibi girdilerin artması, üreticilerin hayvanlarını istediği fiyattan pazarlayamaması gibi nedenlerle hayvan sayıları günden güne azalmaktadır. Köy altı yerleşmelerde yapılan koyunculuk giderek önemini yitirmiştir. Bu alanların tekrar verimlilik kazanması, büyükbaş hayvancılık ya da kanatlı hayvan üretim ve besiciliğine önem verilmesiyle mümkün olacaktır.

Ereğli, Karapınar, Emirgazi, Ilgın, Kadınhanı, Altınekin, Cihanbeyli, Kulu, Yunak ve Çeltik ilçelerinin bulunduğu alanların büyük çoğunluğu, ova ve platolarla kaplı olduğundan buralarda hayvancılık faaliyetleri daha yoğun olarak yapılmaktadır. Evlerin yakınındaki ahırlarda büyükbaş hayvanlar, meralarda da küçükbaş hayvanlar yetiştirilmektedir. Bu ilçelerin sınırları içerisinde yatay yönde yaylacılık faaliyetleri görölmektedir. Yatay yönde

yaylacılık; yerleşim yerinin yakınında bulunan alanlara yaz aylarında göçmek şeklinde olmaktadır. Kışın ise geriye dönülerek ağıllarda ya da ahırlarda hayvanlar saman, küspe ve yemle beslenmektedir. Bu ilçelerin bazısında Devlet Üretme Çiftlikleri bulunmaktadır. Ayrıca Ereğli başta olmak üzere hayvancılığın geliştiği ilçelerde, büyük süt işletmelerinin de kapasitesi yüksek çiftlikleri vardır.

Yukarıda sınıflandırılan ilçelerin dışında kalan Karatay, Meram, Selçuklu, Güneysınır, Akören, Beyşehir, Hüyük, Sarayönü, Doğanhisar, Derbent, Çumra, Yalılıyük, Akşehir ve Tuzlukçu ilçelerinde ahır hayvancılığıyla birlikte mera hayvancılığı yapılmaktadır. Bu ilçelerin bazısında Devlet Üretme Çiftlikleri bazısında da özel sektöre ait çiftlikler vardır.

Konya ilinin son beş yıllık hayvan varlığı ayrıntılı olarak Tablo II. 1’de verilmiştir.

A- Konya’nın Hayvan Varlığı

Konya İli hayvan türleri sayısal ve kompozisyonlarına göre değerlendirilirken, son beş yılın verileri ele alınmıştır. Hayvan türleri; büyükbaş (sığır ve manda) hayvan varlığı, küçükbaş (koyun ve keçi) hayvan varlığı, tek tırnaklı (at, katır ve eşek) hayvan varlığı, su ürünleri ve arı kovanı varlıkları olmak üzere ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bunlar sırasıyla:

1. Büyükbaş Hayvan Varlığı

Konya İli büyükbaş hayvan varlığı açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Son beş yıla ait veriler ele alındığında; Konya sığır varlığında ırklar arasındaki değişimlerde önemli farklılıklar olduğu görülmüştür. Sığır sayısı yıllar itibariyle sürekli artmıştır. İl genelinde düşük bir potansiyele sahip olan manda varlığında ise önemli bir azalma gözlenmiştir.

2. Küçükbaş Hayvan Varlığı

Bulunduğu alanın coğrafi özellikleri nedeniyle ilde en çok yetiştirilen hayvan türü koyun ve keçidir. Konya il genelinde koyun ve keçi varlığı ve kompozisyonuna ait değerler incelendiğinde son beş yılı kapsayan süre içerisinde; koyun ve keçi sayılarında önemli oranda bir azalma görülmektedir. Bununla birlikte koyun ırkları kompozisyonunda önemli bir farklılık gözlenmemiştir. Keçi varlığında ise durum bunun tam tersidir. Özellikle tiftik keçi varlığındaki azalma oldukça dikkat çekicidir.

3. Tek Tırnaklı Hayvan Varlığı

Konya ilinde yadsınamayacak miktarda tek tırnaklı hayvan vardır. İlin güneyinde bulunan dağlık alanlar makineli tarıma geçişi engellediğinden, buralarda tek tırnaklı hayvanlar daha fazla bulunmaktadır. Son beş yıla ait verilere bakıldığında; yıllar itibariyle tek tırnaklı

Tablo II. 1- Konya İli'nin Son Beş Yıllık Hayvan Varlığı

Hayvan	2002	2003	2004	2005	2006
Koyun (Yerli-Diğer)	1.321.192	1.274.114	1.285.048	1.291.405	1.268.846
Koyun (Merinos)	49.638	48.741	47.025	47.796	53.536
Koyun Toplamı	1.370.830	1.322.855	1.332.073	1.339.201	1.322.382
Kıl Keçi	147.198	131.829	122.118	119.703	116.409
Tiftik Keçi	18.343	16.886	16.770	15.849	15.554
Keçi Toplamı	165.541	148.715	138.888	135.552	131.963
KÜÇÜKBAŞ TOPLAMI	1.536.371	1.471.570	1.470.961	1.474.753	1.454.345
Sığır (Saf Kültür)	119.920	119.692	132.598	129.828	142.862
Sığır (Kültür Melezi)	150.063	153.329	159.369	155.359	147.984
Sığır (Yerli-Diğer)	46.349	47.770	49.603	48.893	46.553
Sığır Toplamı	316.332	320.791	341.570	334.080	337.399
Manda	732	659	579	487	263
BÜYÜKBAŞ TOPLAMI	317.064	321.450	342.149	334.567	337.662
At	6.336	6.351	5.533	5.257	4.745
Katır	3.669	3.388	2.599	2.471	1.947
Eşek	22.940	22.308	19.546	18.376	15.936
TEKTIRNAKLI TOPLAMI	32.945	32.047	27.678	26.104	22.628
Tavuk	6.326.257	11.692.790	11.556.775	10.489.567	10.522.467
KANATLI TOPLAMI	6.464.667	11.823.345	11.680.178	10.629.554	10.661.287
Arı Besleyen Köy Sayısı	452	455	434	438	440
KOVAN TOPLAMI	69.559	75.004	69.898	71.243	72.697

Kaynak: Konya Tarım İl Müd. İstatistik Şb., 2006 yılı verileri

hayvan sayılarında önemli bir azalmanın olduğu görülür. Bu azalma en fazla at türünde olmuş, bunu sırasıyla eşek ve katır türleri izlemiştir. Bu azalma tarımda mekanizasyona bağlı olarak devam edecektir. Ancak coğrafi konum itibariyle makineli tarımın uygun olmadığı, özellikle dar arazili dağlık bölgelerde bu hayvanların iş gücünden yararlanma devam edecektir. Hatta bu hayvan sayılarında sayısal düşüşün bundan sonraki yıllarda azalacağı söylenebilir. Nitekim Tablo II. 1 incelendiğinde önceki yıllara nazaran, son iki yıldaki değişimin sınırlı kaldığı görülmektedir.

4. Kümes Hayvanı Varlığı

Konya, 2 milyona yaklaşan nüfusu ile büyük bir pazara sahiptir. Bilindiği üzere bir yerde bulunan kümes hayvanı varlığı pazarlama olanaklarıyla doğru orantılıdır. Dolayısıyla ilde büyük miktarda kümes hayvanı mevcuttur. Son beş yılı kapsayan süre içerisinde; yumurtacı tavuk sayısında sürekli artış görülmüştür. Et i tavuk üretiminin artış seyrinde oransal farklılık olsa da yumurtacı tavuk üretimine benzer bir değişim görülmektedir. Kümes hayvanlarından hindi, ördek ve kaz sayısında ise yıllar itibariyle sürekli bir düşüş gözlenmiştir. Kümes hayvanlarından hindi, ördek ve kaz türleri ekonomik işletmecilikten ziyade, aile işletmeciliği yapısında yetiştirilen hayvanlardır.

5. Su  r nleri Varlığı

Konya'da 59.428 ha. yüzey alanına sahip irili ufaklı 43 g l, baraj gölü ve gölet bulunmaktadır. Konya Tarım İl Müdürlüğünden alınan bilgilere göre g l ve göletlerde sazan başta olmak üzere sudak, turna, kerevit, tatlı su kefal , g ğce, istakoz, levrek ve aynalı sazan bulunmaktadır. Kimi baraj gölü, g l ve göletlerde kurulan ağ kafeslerde alabalık üretimi yapılmaktadır. Kafeslerde balık üreten işletmelerin adres ve yıllık üretim kapasiteleri Tablo II. 2'de verilmiştir.

Tablo II. 2- Konya'da Ağ Kafeslerde Alabalık  retimi Yapan Işletmeler ve Kapasiteleri

Işletme Adresi	Kapasite (ton/yıl)
1. Halkapınar Barajı	100
2. İvriz Barajı	25
3. Beyşehir Gölü	20

Kaynak: Aknaz, A.ve Günlü, A. (2003).

Farklı ilçelerde bulunan 42 adet kaynak suyundan yalnızca Sarayönü (Konuklar),  eltik (Kaş ren), Halkapınar (Ayd nkent), Cihanbeyli (Yeniköy) ve Beyşehir'de (Eflatun pınarı) balık üretiminden yararlanılmaktadır. Kaynak suları üzerinde bulunan alabalık işletmelerinin adres ve kapasiteleri Tablo II. 3'te verilmiştir.

Konya'da üretilen alabalığın tamamı yetiştiricilik, sazan ve sudak ise avcılık yoluyla üretilmektedir. Ayrıca yılda 3 ton kerevit avlanmaktadır. Konya'da 8 adet su ürünleri kooperatifi mevcuttur. Balık yemi üreten fabrika yoktur, ancak sipariş üzerine yem  rettirmek mümkündür.

Tablo II. 3- Konya'daki Bazı Kaynak Sularında Alabalık Üreten İşletmeler ve Kapasiteleri

İşletme Adresi	Kapasite (ton/yıl)
1. Kaşören Köyü / Çeltik	600
2. Dedemli Belediyesi / Hadim	50
3. Başarakavak Kasabası / Selçuklu	20
4. Argıthanı Kasabası / Ilgın	10
5. Beykonak Kasabası / Ilgın	10
6. Balcılar Kasabası / Taşkent	3
7. Mahmuthisar Köyü / Ilgın	3
8. Delimahmutlu Köyü / Halkapınar	2

Kaynak: Aknaz, A.ve Günlü, A. (2003).

Ekonomik açıdan işletme değeri olan Akşehir gölü, Beyşehir gölü, Çavuşçu gölü, Apa baraj gölü ve İvriz baraj gölü Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının belirlediği bedel ile öncelikle kooperatifler olmak üzere her yıl su ürünleri işletmesi olarak kiraya verilmektedir.

Balıklandırma faaliyetleri kapsamında Obruk gölü başta olmak üzere; Kayasu, Deştiğin, Başköy, Yazlıca, Doğanhisar, Yenice, İlimen, Kozanlı, Gökçeşüyük, Saraycık ve Alishar göletlerine aynalı sazan yavruları bırakılmıştır.

6. Konya'da Arıcılık Faaliyetleri

Konya ilinin kovan varlığı ve bal üretimine ait veriler incelendiğinde yıllar itibariyle gerek kovan sayısında gerekse bal üretiminde bir azalma olduğu görülür. Konya ili arıcılıkta ve bal üretiminde, Türkiye'deki üretimin oldukça az bir kısmını gerçekleştirmektedir. Bal üretiminin düşük olmasını coğrafi yerleşim, iklim şartları, arazi yapısı, arı hastalıkları, arıcıların bilgi seviyesinin yetersizliği gibi çok çeşitli faktörler etkilemektedir. Konya'nın coğrafi yapısı dolayısıyla geniş ölçüde bozkır alanlara sahip olması arıcılığı olumsuz yönde etkilemektedir. Çünkü bozkırlarda bulunan çiçekli bitkilerin ömrü kısa olmaktadır. Buna bağlı olarak arıcılık, dağlık ve ormanlık alanların bulunduğu, ilin güney ve güneybatı kesimlerinde yapılmaktadır. Coğrafi yapıya bağlı olarak meydana gelen olumsuz iklim şartları arıcılığı menfi yönde etkilemektedir. Arılarda görülen çeşitli hastalıklar da arıcılığa önemli ölçülerde zarar vermekte, arıcıları bu işten vazgeçmeye kadar götürmektedir. Hastalıklarla zamanında ve gerektiği şekilde mücadele edilmediği zaman kovanlar sönmektedir. Arıcıların, arıcılık hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, eski usullerle arıcılık yapmaları verim düşürücü

diğer faktörlerdendir. Konya ilinde bulunan kovanların büyük bir kısmını modern kovanlar oluşturmaktadır (Aknaz ve Günlü, 2003).

B- Konya’da Hayvancılık İşletmeleri

Üretim faaliyetlerinde bulunan ve ihtiyaçların teminine doğrudan ve dolayısıyla katılan her iktisadi birime işletme denir. İktisadi mal veya hizmet üretmek için faaliyette bulunan işletmeler; üretim faktörlerini sistemli ve sınırlı bir şekilde bir araya getirerek, azami kar elde etmek amacıyla üretim faaliyetinde bulunan, bu faaliyet sonunda bir katma değer oluşturan ünitelerdir.

Türkiye genelinde olduğu gibi Konya ilinde de hayvancılık işletmeleri, önemli oranda modern işletme anlayışından uzak ve geleneksel anlamda üretim faaliyetlerini sürdürmektedirler. Kırsal alandaki mevcut işletmeler önemli oranda polikültür yapıda, ürettiğini tüketen fazlasını piyasaya arz eden, pazarın fiyat, kalite ve miktar tercihlerini takip edemeyen işletmelerdir. Konya ilinde kırsal alanda mevcut 144.905 işletmenin % 97,03’ü bitkisel ve hayvansal üretimi bir arada yürütürken hayvansal üretimde ihtisaslaşmış işletmelerin oranı ise % 2,97 kadardır.

Hayvansal üretim artışını sınırlayan bir diğer engel ise işletmelerin ölçekleridir. Konya ilindeki mevcut süt sığırcılık işletmelerinin işletme ölçeklerine göre dağılımı Tablo II. 4’te verilmiştir.

Tablo II. 4- Konya İli Süt ve Sığır Besi İşletmelerinin Kapasitelerine Göre Dağılımı

İşletme Kapasitesi	Toplam İşletme İçindeki	
	Sayı	İşletme İçinde (%)
1-10 Baş	26.405	92.5
11-50 Baş	1.795	6.3
51-100 Baş ve Üzeri	351	1.2
Toplam	28.551	100

Kaynak: Konya Tarım İl Müd. İstatistik Şb., 2006 yılı verileri

Tablodan görüleceği üzere; ildeki süt ve sığır besi işletmelerinin % 92,5 gibi önemli bir oranı 1-10 baş arasında hayvana sahip küçük ölçekli işletmelerden, % 6,3’ü orta ölçekli işletmelerden ve % 1,2’si büyük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır.

Sığır besiciliğinde ihtisaslaşan işletmelerde, küçük ölçekli işletmeler % 75,8, orta ölçekli işletmeler % 15,1 ve büyük ölçekli işletmeler % 9,1’lik bir dağılım göstermektedir. İlde sığır besi işletmelerinin işletme ölçeklerinin büyüme eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır. Bu, il hayvancılığı için önemli sayılabilecek bir gelişmedir.

İldeki küçükbaş hayvancılık işletmelerinin genelde küçük ölçekli olduğu görülmektedir. Büyük ölçekli işletmelerin oranı koyunculuk işletmelerinde % 9,4 ve keçi işletmelerinde % 5,2 dolaylarındadır. Mevcut işletmeler üretim faaliyetlerinin her aşamasında yetersiz kalmakta, üretimin miktar ve kalite olarak artırılabilmesi için alınması gereken önlemleri almada yetersiz kalmaktadırlar.

İşletme ölçeklerinin küçüklüğü ve geleneksel aile işletmesi anlayışı üreticilerin bilgi, tecrübe ve deneyimlerini artırmak için herhangi bir etkinlik içerisine girmelerini engellemektedir. Nitekim 135 işletme ile yüz yüze yapılan bir ankette üreticilerin % 81,67'sinin herhangi bir eğitim, örgütlenme, bilgi ve beceri artırma faaliyeti içerisinde bulunmadıkları tespit edilmiştir (Aknaz ve Günlü, 2003). Bu durum üretimin önemli oranda geleneksel olduğunun da bir göstergesidir. Yapılan değerlendirmelerden ildeki işletmelerde girdi temini aşamasında geleneksel bir yaklaşımın var olduğu ortaya çıkmaktadır. Küçük ve dağınık işletme yapıları içerisinde ekonomik anlamda girdi temini pek mümkün değildir. Girdi temininde rasyonel bir politika izlemenin yolu dağınık olan üreticilerin örgütlenmeleri ve yığın halinde entansif üretimin benimsenmesidir.

C- Konya İli Hayvancılığında Pazarlama ve Örgütlenme

Modern ekonomi anlayışında üretime asıl yön veren ve geliştiren işletmecilik fonksiyonunu pazarlama oluşturmaktadır. Sanayi ürüne, güvenli bir pazar oluşmasını sağlayarak dışsal ekonominin işletmelere sağlayacağı avantajlardan yararlanma olanağı ortaya koyar. Pazarlama bir toplumun ihtiyaçları ile o toplumun bu ihtiyaçlara verdiği veya vereceği cevaplar arasında bir köprüdür. Pazarlama; modern işletmecilikte gittikçe önem kazanarak, işletmelerin en başta gelen fonksiyonlarından biri olmuştur. Bilinen genel pazarlama tanımlarının ışığı altında hayvan ve hayvansal ürünlerin pazarlanması şu şekilde tanımlanabilir; hayvansal ürünlerin ve hizmetlerin üreticiden tüketiciye ulaştırılınca kadar geçen bütün aşamaları, işlemleri ve kuruluşları kapsayan faaliyetlerin bütünüdür. Genel olarak bakıldığında il hayvancılığının pazarlama konusunda büyük sorunlar yaşamadığı görülmektedir.

Ülke genelinde olduğu gibi ilde de üreticiler dağınık ve örgütsüz bir durumdadır. Mevcut durumda hayvansal üretimde ihtisaslaşmış bir kooperatif bulunmamaktadır. Konya ilinde kırsal kesimdeki örgütlenmenin yetersizliğini eğitim, yönetim, finansman ve benimsenen model üzerinde aramak gerekmektedir. Nitekim Konya ilinde yapılan bir

çalışmada ildeki işletmelerin % 2,3'ü örgütlenme sorununun varlığını kabul etmiştir (Aral, 1995). Araştırmacılar bu oranı, ilde bulunan üreticilerin bu konudaki ilgi ve bilgi eksikliği ile yorumlamaktadırlar.

D- İlin Hayvansal Ürün Potansiyeli

Resmi kurumlardan alınan bilgiler ve yerinde yapılan gözlemler göstermiştir ki, Konya ili büyük bir hayvancılık potansiyeline sahiptir. Hem mevcut hayvan sayısının çokluğu hem işletme kapasitelerinin yüksekliği (Tablo II. 5) buna işaret etmektedir. Dolayısıyla Konya hayvansal ürün potansiyeli yüksek bir ilimizdir.

Tablo II. 5- Konya'da Bulunan Süt ve Besi Sığırcılığı İşletme Sayısı

İşletme Büyüklüğü	İşletme Adedi
1-5 baş	1.168
6-10 baş	857
11-25 baş	3.402
26-50 baş	1.554
51-100 baş	479

Kaynak: Konya Tarım İl Müd. İstatistik Şb., 2006 yılı verileri

İlin et, süt, yem, yün ve deri potansiyeli sırasıyla aşağıda ele alınmıştır.

Tablo II. 6- Konya'da Bulunan Besi Sığırcılığı İşletme Sayısı

İşletme Büyüklüğü	İşletme Adedi
1-5 baş	382
6-10 baş	181
11-25 baş	197
26-50 baş	73
51-100 baş	23

Kaynak: Konya Tarım İl Müd. İstatistik Şb., 2006 yılı verileri

Tablo II. 6'dan yola çıkarak ilin et potansiyeli hakkında çeşitli yorumlar yapılabilir. Fakat sadece ilin hayvan varlığına bakarak bu konuda yorum yapmak yanlış olacaktır. Çünkü ildeki kesimhanelerde, sadece Konya sınırları dahilinde yetiştirilen hayvanlar kesilmez. Bu kesimhanelerde, ilin yakın çevresindeki yerlerden ve özellikle Doğu Anadolu (çoğunlukla büyükbaş hayvanlar) illerinden getirilen kasaplık hayvanlar da kesilmektedir.

Tablo II. 7- Konya'da Bulunan Süt Sığırcılığı İşletme Sayısı

İşletme Büyüklüğü	İşletme Adedi
1-5 baş	184
6-10 baş	234
11-25 baş	1.451
26-50 baş	680
51-100 baş	209

Kaynak: Konya Tarım İl Müd. İstatistik Şb., 2006 yılı verileri

Tablo II. 7'deki verilere göre, her bir hayvanın günlük ortalama ne kadar süt

verdiğinden ya da vereceğinden yola çıkarak ilin süt potansiyeli hakkında bir şeyler söylenebilir ve şehrin süt potansiyeli tahmin edilebilir. Fakat bu yöntem sağlıklı bir sonuç vermez. Bunun çeşitli sebepleri vardır:

1- Üretilen bütün sütlerin işlenmek üzere şehirde toplanmaması. Özellikle yaz aylarında, yaylalara çıkarılan hayvanların sütleri işletmelere getirilemez. Peki, bu sütler nasıl değerlendirilir? Bu sütler hayvan sahiplerinin ve yakın çevrelerinin süt ve süt ürünleri ihtiyacını karşılamakta kullanılır. Yapılan araştırmalar sonucunda bu anlatılanları destekler nitelikte bilgiler elde edilmiştir. Buna göre işletmelere en az sütün sonbaharda, en fazla sütün ise Aralık ve Nisan ayları arasında geldiği saptanmıştır.

2- Şehirde özellikle çok miktarda süt işleyen büyük işletmelerin süt toplarken Konya şehir merkezine ve ilçelerine bağlı kalmaması. Adı geçen işletmeler Konya şehir merkezinden ve ilçelerinden de süt toplarlar. Fakat bu toplanan süt miktarı, kapasitelerine cevap vermeyeceği için, Konya'nın komşu illerinden ve bu illere bağlı ilçelerden de süt alırlar. Burada şunu açıklamakta yarar vardır. İşletme kapasitesi yüksek, 24 saat aralıksız çalışan büyük işletmeler, fabrikaya 200–250 km. uzaklıktaki yerlerden süt toplayarak her gün çok miktarda süt işlerler. Zaten ülke çapında söz sahibi olmuş, şehirdeki büyük işletmelerin Konya ve yakın çevresindeki sütlerle, günde 300 ton civarında süt işlemleri söz konusu olamaz. Peki, bu işletmeler şehre bu kadar uzak yerlerden, süt gibi çabuk bozulabilen hassas bir gıda maddesini nasıl temin ederler? Bu büyük işletmelerin şehre belli uzaklıkta, çevresine göre merkezi sayılan yerleşim birimlerinde, kendileriyle prensipte anlaştıkları, süt toplama işiyle meşgul şirketler ya da şahıslar vardır. Bu şirket ya da şahıslar bölgelerinde bir süt toplama merkezi kurarlar. Kendi birkaç tonluk araçlarıyla ya da diğer şahıs araçlarıyla çevrelerindeki yerlerden, günde bir defa veya iki defa süt toplarlar. Bu toplanan sütler adı geçen merkezde toplanır. Daha sonra toplanan sütler, bozulmadan fabrikaya ulaşması için çeşitli şekillerde soğutma-ilaçlama işlemlerinden geçirilerek miktarına göre özel teçhizatlı kamyonlarla ya da tırlarla fabrikaya gönderilir. Bu gönderme sırasında genellikle yaz aylarında sıcak hava, sütü olumsuz yönde etkileyeceği için taşıtlar geceleri yola çıkarılır. Böylece toplanan sütler bozulmadan işletmelere ulaştırılır.

İlin yem potansiyeli hakkında çeşitli yorumlar yapılsa da bu yorumların hiçbirisi gerçeği yansıtmaz. İşletmelerin sadece hammadde toplama aşaması incelendiğinde bile yapılan yorumların ne kadar tutarsız olduğu ortaya çıkar. Bazılarının sandığı gibi yem fabrikaları,

birkaç hammaddeyi karıştırmak suretiyle yem yapmazlar. Yem fabrikaları çok değişik hammaddeleri (hububat, mısır, pamuk tohumu ve küspesi, ayçiçeği tohumu ve küspesi, soya küspesi) kullanmak suretiyle yem üretirler. Adı geçen hammaddeler de yurdun ve dünyanın değişik yerlerinden getirildiği için, sadece Konya iline ait verilere bakarak yorum yapmanın yanlışlığı kendiliğinden ortaya çıkar.

İlin yün ve deri potansiyeli konusunda da yukarıda et, süt ve yem potansiyeli için söylenen durumlar geçerlidir. Ulaşımın gelişmesiyle birlikte büyük bir köye dönüşen dünyada hammadde temini kolaylaştığı için, sanayi kuruluşları hammaddeleri değişik yerlerden temin edebilmektedir. Bu durum da sadece Konya iline ait verilere dayanarak yorum yapmanın ne kadar yanlış olacağını göstermektedir.

E- Konya İli Hayvansal Ürün Üretimi

Konya İli hayvansal üretim açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Nitekim yıllar itibariyle değişmekle birlikte, Türkiye toplam süt üretiminin % 8'i, toplam kırmızı et üretiminin ise yaklaşık olarak % 3'ü Konya ilinden sağlanmaktadır (Aknaz, A. ve Günlü, A. 2003). Ancak işletmelerdeki yapısal bozukluklar, piyasadan kaynaklanan yetersizlikler ve eksiklikler ile genel ekonomik yapıya bağlı olarak, bu üretim miktarları yıllar arasında istikrarlı bir gelişme gösterememektedir.

Alınacak ekonomik tedbirlerle bu ürünlerde, kısa dönemde azalmayı durdurmak, uzun dönemde ise üretim artışları ile birlikte il, bölge ve ülke ekonomisi açısından önemli sayılacak üretim ve istihdam artışı mümkün olabilecektir. Hayvansal üretim Konya ilinde dış ticaretin gelişmesi için önemli bir potansiyeldir.

Konya'da hayvansal ürünler dış ticaretinin gelişmesi ve ithalatın azaltılarak ihracatın artırılması için gerekli önlemlerin alınması durumunda il, önemli bir hayvansal ürünler ihracatçısı konumuna gelebilecektir. Özellikle ilin süt ve süt ürünleri sanayi alt yapısı, ileri sayılacak bir konumdadır. Benzer şekilde hayvancılığa dayalı önemli bir diğer sanayi kolunu ise et endüstrisi oluşturmaktadır. İldeki mevcut kesimhane ve kombinaların iyi işlemesi ve kapasite kullanımlarının artması durumunda, önemli ithalat ürünlerimizden olan ham deri ve deri sanayi gelişme sağlayabilecek, böylelikle üretilen derinin hem katma değeri il içerisinde kalacak hem de ithalatın azalması mümkün olabilecektir.

F- Yaylacılık Faaliyetleri

Yayla eski Türkçede yaz mevsimi anlamına gelen yay kökü ile hayvanları açıkta ve dağınık olarak otlatmak manasını da ifade eden yaymak mastarından çıkmıştır. Yaylalar, devamlı yerleşmelerdeki bir kısım ailelerin ekonomik faaliyet bölgesi uzantıları olup, buralarda hayvan otlatmak, tarım yapmak ve hayvan ürünleri üretmek gibi ekonomik faaliyetler yapılır. Kırsal yerleşmelerin devamlı yaşama bölgesi dışında kalmalarına rağmen, onların ortaklaşa mülkiyetlerinde veya hazineye ait olan yaylalar, sosyal ve ekonomik bağlarla köye bağlı, köy ekonomisinin tamamlayıcısı durumundaki ekonomik faaliyet bölgesidir.

Ülkemizin büyük çoğunluğunda olduğu gibi Konya ilinde de yaylacılık faaliyetleri, Nisan ile Ekim ayları arasında yapılmaktadır. İlin bazı kesimlerinde yaylacılık, 90'lı yıllardan sonra fonksiyon değiştirerek turizm amaçlı da kullanılmaya başlamıştır.

Yaylacılık Mayıs sonundan başlayıp Eylül ayı ortalarına kadar yaklaşık dört ay devam etmektedir. Yaylalarda hayvancılık yapan göçerler, çevresi taşlarla çevrili, çatısı ağaçlar ve çalılardan örtülü meskenlerde barınırken, rekreasyonel yaylacılık yapanlar, çadırda kalmayı tercih etmektedir. Yaylada bakımı yapılan sığırlar besi hayvanı olup, koyun ve keçilerden elde edilen süt ve peynirler, ticari amaçtan çok aile ve akrabaların yıllık ihtiyaçlarını temin etmeye yöneliktir.

Toros dağlarında yaylacılık faaliyetinin gelişmesinde en etkili faktörlerden birisi su kaynaklarıdır. Toros dağları, önemli bir su rezervuarıdır. Bu dağların eteklerinde karstik ve tektonik kaynakların oluşumu söz konusudur. Eylül ayından itibaren birkaç ay azalsa da yıl boyunca adı geçen kaynaklardan su çıkışı gerçekleşir. Yaz mevsiminde soğuk olan sulara yaylacılar çabuk bozulan gıdaları koyarak, ürünlerini uzun süre saklamaya çalışırlar.

Konya ilinde hem modern hayvancılık hem de yaylacılık yapılır. Bununla birlikte farklı yöntemlerle sığır yetiştiriciliği de söz konusudur. Bu yöntemde sığırlar coğrafi açıdan insan müdahalelerinden uzak mekânlara, 6-7 ay süre ile başıboş bırakılır. Hayvancılığın ekonomik önemini kaybetmesi sonucu yaylacılıkta, hayvan üretiminden turizm yaylacılığına doğru bir geçiş yaşanmaktadır.

Ülkemizde son yıllarda çevre konusunda bazı hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Bu hukuki düzenlemeler orman örtüsünün korunmasını sağlarken, keçilerin yaylalara çıkartılmasını yasaklamış ve keçi sürülerinin orman örtüsü üst sınırındaki yaylalara gitmelerine neden olmuştur. Hayvan sürüleri çobanlar ile birlikte yaylaya en fazla 5-6 saatlik

yolculuktan sonra çıkar. Çeşitli erzaklar ise traktör ya da at arabaları ile taşınır. İlköğretim ve ortaöğretim okulları açıkken yaylaya sadece yetişkinler gider. Kasabada kalan çocuklara daha çok büyükanne ve babaları ya da diğer aile yakınları bakar. Okulların tatile girmesiyle birlikte diğer aile fertleri de yaylaya iştirak eder.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların yaylaları birbirinden ayrı yerlerdedir. Bazı yaylalarda hem sığır hem keçi birlikte bulunur. Yaylacılık faaliyetleri içerisinde bir de çobansız otlatma yöntemi vardır. Bu yöntemde hayvanlar güvenli bir yere (ada gibi) bırakılır. Belli bir süre sonra oradan alınır. Fakat bu yöntemin sarp ve taşlık mekânlarda otlanan hayvanların ayaklarının kırılması ya da ayaklarının taşlara sıkışması sonucunda hayvanların ölmesi, hastalıkların takip edilememesi gibi sakıncaları vardır.

Yayla evleri iki şekilde inşa edilir. Bunlardan ilki çadır, diğeri de taş ve ağaç kullanılarak yapılandır. Yöre koşullarına göre kıl çadır ya da modern yapılı çadır kullanılmaktadır. Bazı yaylalarda evlerin bir kısmı ağaçlar çakılarak ve çevresine naylon geçirilerek oluşturulur. Diğer yayla evlerinin duvarları yerden itibaren 80 cm. yükseltilerek, taştan örülmektedir. Daha sonra evin içine ağaçtan direkler dikilerek sütun gibi kullanılmış çatı yükselir. Böylece 40–50 cm.'lik daha boyut kazandırılarak 120–130 cm.'lik tavan yükseltisi oluşturulur. Çatı naylon ve çuvallar ile örtülmektedir. Evin hemen önünde bir mutfak kısmı bulunur. Eve bitişik olarak yapılan bir de ardiye ve kuzuluk bulunmaktadır. Kuzuluğun 20 ile 30 m. yakınında çitlerle çevrili ağıl yer alır (Yazıcı ve Arıbaş, 2002). Bazı yaylacılar yanlarında tavuk getirmekte, bazıları da küçük bahçeler yaparak günlük ihtiyaçları için sebze yetiştirmektedir.

Yaylacıların oturduğu obaların (yayla evi) ortasında talvar adı verilen küçük bir kulübe bulunur. Yerden 30–40 cm. dört ağaç kazık üzerine yükseltilen talvar, zemin tahtadan yapılmak kaydıyla, oturulacak yerlerin yapıldığı, direklerin yaklaşık bir metre kadar uzatıldığı, üzerinin çalılarla örtüldüğü ve geceleri kullanılmak üzere lambalığın yapıldığı sohbet yeridir.

Yaylalarda, kurban bayramı döneminde ve diğer aylarda iç piyasa ihtiyacını karşılamak için besi sığırcılığı yapılmaktadır. Sığırlar et oranı düşük olmasına rağmen, doğal koşullarda beslenmesi sonucu etin lezzetli olmasından dolayı tercih edilmektedir. Keçi ve koyun yetiştiricileri yaylalarda; süt, çökelek ve yağ üretir. Bu ürünlerin büyük bir kısmı aile, akraba ve komşu ihtiyaçlarını karşılamakta kullanılır.

Göç eden aileler arı kovanlarını da yanlarında götürerek yaylalarda arıcılık faaliyetlerini sürdürmektedirler. Çünkü yaylalar bol miktarda çiçeğe sahip olduğundan arıcılar tarafından tercih edilmektedir. Zaten ülke genelinde arıcılar kış aylarında kovanları sahile indirerek, yaz aylarında da yaylalara çıkararak daha fazla ürün alma yolunu tercih etmektedirler.

BÖLÜM III: KONYA'DA HAYVANCILIĞA DAYALI SANAYİ

Konya bir tarım ve hayvancılık kentidir. Fakat son yıllarda ilde sanayinin hızlı bir şekilde geliştiği görülmektedir. Bu gelişmede hayvancılığa dayalı sanayi önemli bir yer tutmaktadır. Konya ilinde hayvancılığa dayalı sanayi sektöründe faaliyet gösteren birçok işletme bulunmaktadır. Bunlar içerisinde dünyanın değişik ülkelerine ihracat yapacak büyüklükte işletmeler olduğu gibi küçük çaplı işletmeler de vardır. Konya ilinde hayvancılığa dayalı sanayi beş ayrı konu başlığı altında ele alınmıştır. Bu faaliyet alanları sırasıyla;

1. Et Sanayi

İlde et sanayinin geçmişi belediye mezbahaları üretimine dayanmaktadır. Bunlar bulundukları ilçe ya da beldenin ihtiyacını karşılayabilecek kapasitedeki işletmelerdi. Dolayısıyla teknolojik imkanlardan ve gelişmişlikten yoksundular. Ülkemizin 3. et kombinası 1956 yılında Konya'da açılmıştır. Bu tarihten sonra ilde, et sanayi gelişmeye başlamıştır. Günümüzde özel sektör kombinalarının hemen tamamında kesim, soğutma, parçalama ve mamul madde üretimi yapılmaktadır. Bu işletmeler içerisinde teknolojik gelişmeyi takip edenler olduğu gibi çağın gerisinde kalanlar da vardır. İlde et sanayi gelişmiştir. Merkez ilçeler başta olmak üzere Ereğli, Akşehir, Ilgın, Beyşehir ve Seydişehir ilçelerinde et sanayinde faaliyet gösteren kesimhaneler vardır. Mevcut et sanayi işletmelerinin sayıları dikkate alındığında, hayvansal üretimin gelişmesi için gerekli alt yapının var olduğu gözlenmektedir. Sektörde yaşanan sorunlar ortadan kalktığında, mevcut kesimhanelerin kapasiteleri artacak ve bunlara yenileri de eklenebilecektir. Aşağıda Konya ilinde ve ülke genelinde et sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin belli başlı sorunları ele alınmıştır. Bunlar;

1-Hayvanların büyük çoğunluğunun küçük ve ilkel yöntemlerle kesilmesi ve bunun sonucunda hayvanların yan ürünlerinin değerlendirilememesi,

2-Sektördeki kapasite kullanım oranının düşük olması,

3-Bilinçsiz ithalat,

4-Karkas derecelendirme yapılmaması ve karkas standartlarının uygulanmaması,

5-Sektörde soğuk zincirin kurulamamış olması,

6-Sektör ve işletme düzeyinde üretim planlamasının yapılmaması,

7-Et üretiminin büyük çoğunluğunun (% 90) taze olarak tüketilmesi,

8-Sektörün haksız rekabete çözüm bulamayı,

9-Hayvan yetiştiriciliğinde, et ve et mamulleri sanayi işletmeleri ile çiftçiler arasında sözleşmeli hayvancılık modelinin uygulanmaması,

10-Genç hayvanların kesilmesi ve et ithalinde sağlık kontrollerinin etkin olmaması (Dinler, 1996).

Konya’da et ve et ürünleri sanayinde faaliyet gösteren başlıca işletmeler ve adresleri aşağıda (Tablo III. 1) verilmiştir.

Tablo III. 1- Konya İli’nde Et Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletmeler ve Adresleri

Sı.No	İşletme Adı	Bulunduğu Yer
1	Konet Konya Et ve Et Ür. San. Tic. A.Ş.	Merkez
2	S.S. Doğanbey Besler Tar. Kal. Koop.	Beyşehir
3	Filik Et Mamulleri	Merkez
4	Seyet Hayvancılık San. ve Tic.	Seydişehir
5	Topaloğulları Sucuk İmalathanesi	Beyşehir
6	Akkent Sucuk İmalathanesi	Akşehir
7	Medine Gıda Maddeleri Paz. Ltd.	Merkez
8	Hatipoğlu Gıda Kimya San. Tic.	Merkez
9	Özseyet Tarım Ürünleri Hayvancılık Tic. San. Ltd. Şti.	Seydişehir
10	Dündar Sucukları	Akşehir
11	Bazaloğlu Sucuk İmalathanesi	Beyşehir
12	Onet Et ve Et Ürünleri Gıda Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
13	Real Hipermarketler Zinciri A.Ş.	Merkez
14	İlgin Arzum Tar. Hay. Gıda ve Tüm Gıda Ür. San. ve Tic. Ltd. Şti.	İlgin
15	Eset Ender Et Ürünleri	Akşehir
16	Özyörükoğlu Et Gıda Petrol ve Yem San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
17	Kombassan Giyim Gıda Tur. San. İç ve Dış Tic. A.Ş.	Merkez
18	Yaşar Tekin İç Dış Tic. A.Ş.	Merkez
19	Akpi Tavukçuluk Turizm Taş. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
20	Buhara İnegöl Restaurant ve Gıda San. Ltd. Şti.	Merkez
21	Demirbaşlar Gıda ve Hay. Nak. Mahrukat San. Tic. Ltd. Şti.	Akşehir
22	Selman Yiğit-Selman Et Ürünleri	Merkez
23	Adese Alışveriş Merkezleri Tic. A.Ş.	Merkez
24	Hilkan Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
25	Şahinler Gıda İht. Mad. Zah. Bes. ve Mam. San. Tic. Ltd. Şti.	İlgin
26	Meram Et Kombinası	Merkez
27	Hak Et ve Et Ürünleri	Akşehir

28	Meşhur Köfteci	Beyşehir
29	Kadem Hayvancılık Gıda ve Tarım Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.	Akşehir
30	Demirbaz Et	Merkez
31	Erzirve Et Mamülleri	Ereğli
32	Tatlısu Gıda Tarım ve Hay. San. Tic. Ltd. Şti.	Beyşehir

Kaynak: Konya Tarım İl Müd. İstatistik Şb., 2006 yılı verileri

2. Süt Sanayi

Konya ilinde hayvancılığa dayalı sanayi içerisinde en yaygın olanı, süt ve süt ürünleri sanayidir. Konya ili süt sanayi işletmeleri bakımından, oldukça gelişmiş bir durumdadır. İlde, süt ve süt ürünleri sektöründe yarım asrı aşkın tecrübeye sahip, ülke çapında söz sahibi olmuş işletmeler vardır. İlde faaliyet gösteren toplam 74 adet mandıra ve süt fabrikası bulunmaktadır. Bu tesislerin % 53'ü il merkezinde, % 33'ü Ereğli ilçesinde bulunmaktadır. Ancak gerek üretim ve tüketim aşamasındaki geleneksellik, gerekse pazarlama kanallarının uzunluğu nedeniyle bu işletmelerde kapasite kullanım oranı düşük düzeylerde gerçekleşmektedir. Konya ili süt üretimi ve işletmelerin faaliyetleri birlikte değerlendirildiğinde, bu durum daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Yıllar itibarıyla bakıldığında, ilde üretilen sütün ancak % 30 kadarının sanayi tesislerinde işlendiği görülmektedir. İldeki sanayi işletmeleri daha çok beyaz peynir, kaşar peyniri, tereyağı ve yoğurt üretimi yapmaktadır. Konya'da süt ve süt mamulleri sanayi; işletme sayısı ve kapasiteleri, işleme yöntemi, kullanılan teknik bilgi ve teknolojinin düzeyi gibi analitik ölçütler açısından karmaşık bir yapı sergilemektedir. İlde süt sanayinin kapasite kullanım oranı % 50 dolayındadır ve sektörün hammadde ithalatı yoktur.

Süt ve süt ürünleri sanayinde faaliyet gösteren başlıca işletmeler ve adresleri (Tablo III. 2) aşağıdadır.

Tablo III. 2- Konya İli'nde Süt Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletmeler ve Adresleri

Sı.No	İşletme Adı	Bulunduğu Yer
1	Çağlak Tereyağları ve Gıda Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
2	Aksüt Süt ve Süt Mam. San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
3	Cezmi Dişci	Merkez
4	Altınkaynak Süt ve Gıda Mam. İn. San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
5	Akova Süt ve Gıda Mam. San. ve Tic. A.Ş.	Merkez
6	Şeker Süt ve Gıda Mam. San. ve Tic. A.Ş.	Merkez
7	Aygın Süt ve Gıda Mam. San. ve Tic. A.Ş.	Merkez
8	Berberoğlu Süt Ürünleri ve Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
9	Ereğli İvriz Pet. Gıda ve Marketçilik Tic. Ltd. Şti.	Ereğli

10	Güzelsoy Süt Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.	Ereğli
11	S.S. Akşehir Ilgın Pancar Ekicileri Koop.	Ilgın
12	Akova A.Ş. Bozkır Süt Toplama Merkezi	Bozkır
13	Akça Süt Mam. Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	Ereğli
14	Büyüktorunlar Süt Ürün. Gıda San. Tic. A.Ş.	Ereğli
15	Okay Süt Mamulleri	Ereğli
16	Meysüt Meyve Süt ve Gıda Mam. San. Tic. A.Ş.	Ereğli
17	Ar-Pey Süt Ürünleri Tic. Ltd. Şti.	Ereğli
18	S.S. Gıda San. Cihan-Pak Süt Tarımsal Kal. Koop.	Cihanbeyli
19	Cevherler Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	Cihanbeyli
20	Özka Süt Ür. Bes. İht. Mad. San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
21	Özseda Tereyağları	Merkez
22	Enka Süt ve Gıda Mam. San. Tic. A.Ş.	Merkez
23	Ekici Tereyağları	Merkez
24	Dağ Süt Mamulleri	Merkez
25	Rensan Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	Karapınar
26	Taşcıoğlu Süt Mamulleri	Ereğli
27	Öksüzler Süt Ürn. Soğ. Ha. Dep. Y. Ür. San. Tic. Ltd. Şti.	Ereğli
28	Haser Süt Mam. Nak. Gıda San. Tic. A.Ş.	Ereğli
29	Üçpınar Süt ve Gıda İml. Paz. Ltd. Şti.	Merkez
30	Cebel Süt Ürünleri Gıda Maddeleri İm. San. Tic. A.Ş.	Merkez
31	Has Güneş Süt Ürünleri	Seydişehir
32	Mutlu Süt Gıda İnş. San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
33	Milkon Süt Ürn. Gıda Mad. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
34	S.S. Sarkoop Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	Merkez
35	Agetüs Turz. Otel. Gıda İnş. Tic. Ltd. Şti.	Ereğli
36	Tuna Süt Mam. San. Tic. A.Ş.	Merkez
37	Yeni Obam Tereyağları	Merkez
38	Pınarbaşı Süt Mam. San. İm. Tic. Paz.	Ereğli
39	S.S. Derbent Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	Derbent
40	Halis Yazıcı	Merkez
41	Ahmet Bülent Pala	Ereğli
42	Uzundemir Süt Mam. Amb. İnş. San.	Merkez
43	Sütkon Gıda Tar. Ür. ve Day. Tük. Mal. San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
44	Yıldız Gıda Hay. Yem San. ve Tic. Ltd. Şti.	Ereğli
45	Lekesiz Gıda Soğuk Hava Depo San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
46	Ünsütsan Süt ve Gıda Mam. San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
47	Umut Süt ve Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
48	Aksantaş Tuğla Sun. Süt Yağ. Dem. Had. Tic. San. A.Ş.	Akşehir
49	Hikmet Kaya Gıda İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez

50	Pekkaymak Süt Ürünleri	Merkez
51	Uğur Pak Süt-Uğur Kaya	Beyşehir
52	Ömürlü Süt Ür. San. Tic. A.Ş.	Merkez
53	Kafaoglu Süt ve Gıda Mam. San. Tic. Ltd. Şti.	Ereğli
54	Torunoğlu Süt ve Gıda Mam. San. Tic. A.Ş.	Ereğli
55	Akçapınar Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	Hüyük
56	Beyda Day. Tük. Mal. Petr. Ürn. Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
57	Büyükkaygın Süt Ürünleri San. Gıda İh. Mad. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
58	Ayder Süt Ürünleri San. Gıda Tic. Ltd. Şti.	Akşehir
59	Edige Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	Ereğli
60	Konobam Tereyağları	Merkez
61	Tadın Süt Mamulleri	Merkez
62	İzi Süt Gıda Mam. San. Tic. A.Ş.	Merkez
63	Kay-Sar Süt Ürn. Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
64	Arpacı Süt ve Gıda Mam. San. Tic. Ltd. Şti.	Ereğli
65	Kasapoğlu Süt Mam. Gıda San. Ltd. Şti.	Ereğli
66	Lider Ercan (Ercan Mandıra)	Akşehir
67	Sel-Süt Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
68	Akbel Süt ve Süt Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.	Ereğli
69	Özemek Süt Mamulleri	Merkez
70	Emekli Süt ve Süt Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez
71	Kuzucu Süt Mam. Nak. Gıda San. Tic. A.Ş.	Ereğli
72	Bacanıklar Güldem	Merkez
73	Talat Özakpınarlar Gıda San. Tic. A.Ş.	Merkez
74	Bildiriciler Süt ve Süt Ür. San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez

Kaynak: Konya Tarım İl Müd. İstatistik Şb., 2006 yılı verileri

Kısa adı KOSSİMAD olan ve 1990 yılında kurulan Konya Süt ve Süt Ürünleri İmalatçıları Derneği, 2003 yılında bir anket çalışması yapmıştır. Buna göre;

Konya merkez ve Ereğli’de bulunan süt üretimi ve süt ürünleri işletmeleri hakkında şu bilgiler edinilmiştir:

Konya’da 25, Ereğli’de 19 olmak üzere toplam 44 işletme faaliyet göstermektedir. Bu işletmelerde; Konya’da 850, Ereğli’de 650 olmak üzere toplam 1500 ton günlük süt işlenmektedir. Toplam 40.000’in üzerinde müstahsilden süt, günlük olarak toplanmaktadır. İşletmelere sütler 450-500 süt toplama aracı ile getirilmektedir.

Konya süt ürünleri işletmelerinin süt sanayindeki yeri ve ekonomiye katkısı hakkında ise şu bilgiler edinilmiştir:

Konya ili bölge olarak süt ve süt ürünleri üretiminde, günde ortalama 1500 ton üretim

ile Türkiye’de ilk sırada yer almaktadır. Mevsime bağılı süt üretiminde artış ve azalmalara göre, işletmelerdeki günlük üretim % 10-15 değışiklik arz etmektedir. Sektör müstahsil aileleri ve işletmelerin bünyesindeki personelleri ile toplam 160-170.000 kişiye aş imkanı sağlamaktadır. İşletmelerde kullanılan yakıtlar da dahil olmak üzere günlük 20.000 YTL’ye yakın yakıt tüketimi ile petrol sektörüne, günlük 1000 ton yem tüketimi ile yem sanayi sektörüne, istihdam ettiğı 2500-3000 personel ile istihdama yönelik katkı sağlamaktadır. Ayrıca işletme bünyelerinde veteriner, ziraat mühendisi, gıda mühendisi ve teknikerler istihdam edilerek üniversite mezunlarına yönelik istihdam sorunu paylaşılmaktadır. Süt işlenerek süt ürünleri marketler, bakkallar ve satış yerleri ile topluma sunulmakta, bu ürünlere kolayca ulaşılması sağlanmaktadır. Toptancılar, marketler, bakkallar ve daha yüzlerce satış yeri, süt ürünleri ile ekonomisine katkı sağlamakta, zengin vitrine sahip olmaktadır. Süt tozu ve peynir altı tozu üretimi ile bisküvi, çikolata ve daha pek çok gıda üretimi yapan sektöre katkı sağlanmaktadır.

Bu anket sonucunda Konya süt ürünleri işletmelerinin genel sorunları da tespit edilmiştir. Buna göre:

- 1- Süt üretiminin ahırcılıktan kurtulup, işletmecilik şeklinde yapılmamasından kaynaklanan temel sorunların mevcudiyeti,
- 2- Toplayıcı araçlarının ev ev, köy köy, kasaba kasaba dolaşarak; 30 kg ile 50 kg arasındaki sütleri alıp, tankında biriktirerek toplamasının ve süt işletmelerine getirmesinin çok uzun zaman alması,
- 3- Toplayıcıların işletmelere zamanında gelmemeleri,
- 4- Müstahsillerin sağımdan önce, sağım esnasında ve sağım sonrası yeterli derecede temizlik ve hijyene dikkat etmemeleri,
- 5- Müstahsilin yeterli bilgiye sahip olmaması,
- 6- Müstahsillerin yıl boyunca ekonomilerini ayakta tutan, her ay gün geçirmeden paralarını aldıkları süt hayvancılığına, gerekli önemi ve dikkati göstermemeleri,
- 7- Tarım İl Müdürlüğü’nün denetimlerinin yalnızca süt işletmelerine yönelik olması. Esasında süt; işletmelere gelmeden müstahsil bazında denetlenmelidir. Böylece sütün ilk elden kaliteli olarak toplanması mümkün olacaktır.
- 8- Süt ürünleri pazarında önemli bir yere sahip olan marketlerin, ödemelerde süt işletmelerini mağdur edecek şekilde 3-4 ay gibi uzun vadeler ile alım yapmaları.

Halbuki aralarına girmeye çalıştığımız Avrupa ülkelerinde hayvansal menşeli ürünlerin ödemeleri kanun ile belirlenmiş olup, 1 hafta gibi kısa bir sürede ödeme zorunluluğu getirilmiştir.

Yukarıda sayılan problemlerin çözümü için:

Zeytinde olduğu gibi sütte de KDV indiriminin yapılması, süt işletmelerinin istihdam, üretim, pazar gibi pek çok alanda ekonomiye sağlayacağı katkıları artıracaktır. TSE'nin peynirde belirlemiş olduğu kuru madde oranı % 40 olmasına karşın, piyasa teamüllerinde bu oran maksimum % 34-36 olarak görülmektedir. Burada % 40'lık kuru madde oranı koyun peynirinde olabilir. Ancak inek sütünden yapılan peynirlerde, % 40'lık kuru madde oranı piyasa teamüllerinin çok üzerinde bir oran olduğundan, TSE'nin peynirde istediği kuru madde oranının yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır.

3. Yem ve Yem Katkı Sanayi

Yem sanayi; çeşitli hayvancılık işletmelerinin ihtiyaç duyduğu ve hayvansal verimin, genetik sınırların çizdiği azami düzeye, en az masrafla çıkartılması için gerekli tam ve tamamlayıcı karakterde karma yemler üretmek üzere, faaliyet gösteren bir sanayi koludur. Yem sanayi, tarımsal girdinin önemli bir bölümünü oluşturmakla birlikte, tarım ve hayvancılığın gelişmesinde önemli bir kaynak meydana getirir. Yeme hammadde vermek için tarımsal üretime, hayvancılığın ve hayvansal ürünlerin gelişmesi için yeme, bunun gelişmesi için de yem fabrikalarına ihtiyaç vardır. Yörenin bir tarım ve hayvancılık bölgesi olması, yem sanayisine kolay hammadde sağlanması ve ürünün değerlendirilmesi bakımından önemlidir.

Tarım İl Müdürlüğünden alınan bilgilere göre ilde yem fabrikalarında kapasite kullanım oranı, faal olan fabrikalar için % 62'dir. 1985-89 arası karma yeme uygulanan sübvansiyon (% 86 oranında), sektörü oldukça canlandırmıştır. Fakat bu destekleme uzun sürmemiştir. Çünkü bazı yem fabrikaları gerçek dışı beyanlarla bu desteklemeyi kötüye kullanmışlar, devlet de bu uygulamayı kaldırmıştır.

Yem sektörü, bitkisel üretim ile hayvansal üretim arasında köprü durumundadır. Üretilen karma yemlerde kullanılan yem hammaddelerinin, başta soya ve mısır olmak üzere, yaklaşık % 25'lik kısmının ithalat yoluyla karşılanması sanayicileri zorlamaktadır. İlde kaliteli kaba yem üretimi yetersizdir. Hayvancılık işletmelerinde girdilerin % 70'ini yem teşkil ettiğinden, öncelikle yem sanayinin problemlerini çözmek gerekmektedir.

Yine Tarım İl Müdürlüğünden alınan bilgilere göre, Konya ilinde bulunan toplam 43

adet karma yem fabrikasının, ortalama aylık tek vardiya üretim kapasiteleri 55.000 tondur. Bu yem fabrikalarının üretim kapasiteleri 5-40 ton arasında değişmektedir. Mevcut üretimleri 20.000 ton civarında olup, kapasitenin ancak % 36'sı ihtiyacı karşılamaktadır. Buna ilave olarak; Adana, Gaziantep, Afyon, Ankara, Kırşehir, Karaman ve Aksaray yem fabrikalarından da tüketimin % 20-25 kadarı gelmektedir. Ayrıca yetiştirici, % 10-15 oranında kendi yemini üretmektedir.

Bunun yanında ilde, 10 adet yem katkı ve yalama taşı fabrikası bulunmaktadır. Bu fabrikaların kapasiteleri, 500-2000 kg./saat mineral yem ve 180-270 kg./saat yalama taşıdır. Bu fabrikalarda 150 kişi istihdam edilmektedir. İldeki toplam yem bayii sayısı ise 721'dir. Yem sanayinde faaliyet gösteren başlıca işletmeler ve adresleri Tablo III. 3'te verilmiştir.

Tablo III. 3- Konya İli'nde Yem Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletmeler ve Adresleri

Sı. No	İşletme Adı	Bulunduğu Yer
1	Ahmet Günhan Yem Fabrikası	Merkez
2	Akşehir Yem Gıda Tar. Hay. Ürün. San. ve Tic. A.Ş.	Akşehir
3	Tigem Altınova Tarım İşletmesi Müdürlüğü	Kadınhanı
4	Balcılar Yem San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
5	Bereket Yem San. ve Tic. Ltd. Şti.	Yunak
6	Bes-Yem Besicilik Yem Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
7	Besa Yem Fabrikası	Ereğli
8	Cihanbeyli Yem ve İnşaat San. ve Tic. A.Ş.	Cihanbeyli
9	Çöğenler Yemcilik Tar. Ür. Hay. Pet. Ür. Tic. ve San. Ltd. Şti.	Merkez
10	Çum-Paş Çumra Patates ve Ziraî Ürünleri Değerlendirme San. A.Ş.	Çumra
11	Derbent Un ve Yem Fabrikaları San. ve Tic. A.Ş.	Derbent
12	Güney Yem Fabrikası	Merkez
13	Er-Yem Tarım Ürünleri ve Yem San. Tic. Ltd. Şti.	Ereğli
14	Hasat Tarım Ürünleri Hayvancılık ve Nakliye Tic. Ltd. Şti.	Merkez
15	İlgın Un İrmik Makarna San. ve Tic. A.Ş.	İlgın
16	Kamer Yem Üretim ve Pazarlama	Ereğli
17	Kantarıcı Gıda San. ve Tic. A.Ş.	Akşehir
18	Karacadağ Hayvancılık Tarım Ürünleri Tic. ve San. A.Ş.	Kulu
19	Kardeşler Gıda Yem San. ve Tic. A.Ş.	Merkez
20	Kardeşler Tav. Ekip. San. ve Tic. A.Ş.	Merkez
21	Kar-Yem Karapınar Yem San. ve Tic. A.Ş.	Karapınar
22	Ekin Tarım	İlgın

23	Kulusan Yem Gıda Hayvancılık Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.	Kulu
24	Muammer Kuzucu Yemcilik San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
25	Mathı Yem	Merkez
26	Özbaşak Yem San. ve Tic. Ltd. Şti.	Yunak
27	Hüsnü Özbey Yem San. ve Tic. A.Ş.	Merkez
28	Pancar Yem San. ve Tic. A.Ş.	Merkez
29	Saray Yem San. ve Tic. A.Ş.	Sarayönü
30	Sey-Ka Un, Yem, Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.	Seydişehir
31	Şanlı Yem Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
32	Tarpaş Yem San. ve Tic. A.Ş.	Merkez
33	Vatan Yem İmalat San. ve Tic. Ltd. Şti.	Yunak
34	Vitaminli Azim Yem ve Gıda San. Tic. A.Ş.	Ereğli
35	Alibeyhüyüğü Belediyesi Yem Fabrikası	Çumba
36	Özbeysa Yem Fabrikası	Beyşehir
37	Konya Şeker Yem Fabrikası	Merkez
38	Selet Entegre Et ve Süt Ürünleri San. A.Ş.	Ereğli
39	M. Altınay (Safir) Yem Fabrikası	Merkez
40	Neba Tarım Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
41	Ereğli Hay. Yem Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	Ereğli
42	Yunak Yem San. ve Tic. A.Ş.	Yunak
43	Pulluklar Yem Sanayi	Merkez

Kaynak: Konya Tarım İl Müd. İstatistik Şb., 2006 yılı verileri

Yem katkı sanayinde faaliyet gösteren başlıca işletmeler ve adresleri Tablo III. 4'tedir.

Tablo III. 4- Konya İli'nde Yem Katkı Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletme Adresleri

Sı.No	İşletme Adı	Bulunduğu Yer
1	Ac-İl Acar İlaç San. A.Ş.	Merkez
2	Aytekinler Yem-Katkı San.	Merkez
3	Kovisan Konya Yem-Katkı Maddeleri Premiks San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
4	Öz-Taş Özkan Çiftçi Ltd. Şti.	Merkez
5	Neba Tarım Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
6	Myvet Hay. Yem Katkı Mad. Paz. San. Ltd. Şti.	Merkez
7	Mineraller Yem San. ve Tic. A.Ş.	Merkez
8	Reva Tarım Kimya San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez
9	Polmex Boya Yem Katkı İlaç San.	Merkez
10	Uramel Yem Kimya ve Katkı Maddeleri San. ve Tic. A.Ş.	Merkez

Kaynak: Konya Tarım İl Müd. İstatistik Şb., 2006 yılı verileri

4. Yün Sanayi

Şehir merkezi ve gelişmiş ilçeler başta olmak üzere, ilin değişik yerlerinde yün ticaretiyle uğraşan kuruluşlar vardır. Fakat ilde yünü gerçek manada işleyip, kullanılmak üzere piyasaya sunan sanayi tesisi yoktur. İlde üretilen yün, yukarıda söz edilen işletmeciler tarafından toplanarak, belli kar oranı karşılığında, ülkemizin değişik yerlerinde bulunan yün sanayilerine satılmaktadır.

5. Deri Sanayi

İlde deri sanayi gelişmiştir. Fakat bu gelişme, özellikle ayakkabı sektöründe olmuştur. Konya, Türkiye ayakkabı sektöründe önde gelen iller arasındadır. Öyle ki şehir merkezinde yer alan Kunduracılar Sitesi, ihtiyaca cevap veremeyince, 2000'li yıllardan itibaren şehir dışında, Aykent adında yeni bir sanayi sitesi daha açılmıştır. Bunun yanında çanta ve diğer deri eşyalar da ilde üretilen mamuller arasındadır. Bu sanayi kolunda en büyük tesis, Kombassan Şirketler Topluluğu bünyesinde kurulmuş olan Komderi A.Ş.'dir (Foto: III. 21). Bu tesis, kapasite açısından ilde tek olduğu için ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Entegre bir kuruluş olan KOMDERİ A.Ş. ileri teknoloji ve tecrübesiyle, ülkemiz ve dünyanın sayılı fabrikalarından olup; kuzu, koyun, keçi gibi küçükbaş, dana, sığır gibi büyükbaş ve devekuşu derilerinin tabaklanması suretiyle giysilik, ayakkabılık, saraciyelik mamul deri, ayakkabı ve deri konfeksiyon üretimiyle, pazarda saygın bir yer edinmiştir. İnsanlık tarihi kadar eski olan deri kullanımını, özgün çeşitleriyle toplum hizmetine sunma azmini, yeni açılım ve değişim politikalarıyla besleme yolunda olan KOMDERİ A.Ş. 33.000 m² kapalı ve 117.000 m² açık alan ile günde 20 ton büyükbaş, 3000 adet küçükbaş ihtiyaca cevap verebilecek kadar ayakkabı üretim kapasitesi ile sektörün önemli tesislerindendir.

Türk-İtalyan işbirliği ile kurulmuş olan tesiste, üretilen tabaklanmış giysilik derilerin tamamına yakını, direkt ya da dolaylı yollarla ihraç edilmektedir. Sayılı firmalara ulaştırmış giysilik ve ayakkabılık deride, hem yurt içinde hem yurt dışında pazar bulmaktadır. Ayakkabı ve konfeksiyon üretimi de yapmakta olan tesis, kendi ürettiği MARDİNİ, BASSANO, CONIA ve özgün firmalara yaptığı imalatlarla kalitesini ispat etmiştir.

Bugüne kadar Amerika Birleşik Devletleri, Rusya, İtalya, İngiltere, Almanya, Fransa, İsrail, Ortadoğu ve Arap ülkelerinden oluşan geniş bir yelpazeye ihracat yapmış olan KOMDERİ A.Ş. rekabet gücü ve yüksek kapasitesi ile dünya devleri ile yarışmaktadır. Ülkemizin yanı sıra İngiltere, Fransa, Ortadoğu ve Balkan ülkeleri gibi, dünyanın pek çok

yerinden hammadde (deri) temin etmektedir. KOMDERİ A.Ş. Konya'daki fabrikasının yanı sıra İstanbul, Antalya, Ankara ve Konya'da değişik şubeler açmış olup; bunun yanında ülke çapında bayilik ağı oluşturmaya çalışmaktadır. Yurt dışından almış olduğu ISO 9001:2000 belgesi ile günümüz teknolojisini ve tecrübelerini birleştirerek, sağlıklı ve kaliteli ürünler üretmeyi sürdürmektedir. ISO 9001:2000 kalite belgesi konusunda çalışmaları, 16 Mart 2003 tarihinde MÜSİAD tarafından ödüle layık görülmüştür. Fabrika çevresinde gerçekleştirilen çimlendirme ve ağaçlandırma çalışmaları, gelişmiş biyolojik ve kimyasal arıtma ünitesi, sanayileşme-doğa dengesini koruma amacı ile gelecek nesillere ve günümüz insanlığına çevre konusunda ihtiyacımız olan hassasiyeti sergilemek açısından güzel bir örnek teşkil etmektedir. Ayrıca işletmede ISO 14000 (Çevre Yönetim Sistemleri) konusunda çalışmalara başlanmıştır (<http://www.komderi.com.tr>-25.04.2007).

BÖLÜM IV: KONYA'DA HAYVANCILIĞA DAYALI SANAYİNİN COĞRAFİ TEMELLERİ

Konya'da hayvancılığa dayalı sanayinin coğrafi temelleri, doğal faktörler ve beşeri faktörler olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmıştır.

A- Doğal Faktörler

Bu bölümde; jeoloji ve toprak yapısının hayvancılığa etkisi, yeryüzü şekillerinin hayvancılığa etkisi, iklimin hayvancılığa etkisi ve bitki örtüsünün hayvancılığa etkisi değerlendirilmiştir.

1. Jeoloji ve Toprak Yapısının Hayvancılığa Etkisi

Genel olarak bakıldığında Konya İli'nde Paleozoik, Mesozoik, Tersiyer ve Kuvaterner'e ait formasyonların bulunduğu görülür. İlin güney kesimleri Kambriyen-Tersiyer aralığında çökelmiş kaya birimlerinden müteşekkildir. Bu kayalar, Doğanhisar, Beyşehir, Seydişehir, Akören, Ahırlı, Bozkır ve Hadim yörelerinde yüzeylemektedir. Konya il sınırları içerisinde, Mesozoik'ten günümüze kadar olan zaman aralığında çökelmiş birimler daha çok yer tutmaktadır. Mesozoik (ikinci zaman) yaşlı kayalar Ereğli, Bozkır, Seydişehir, Ahırlı, Akören, Altınekin, Kadınhanı, Beyşehir, Akşehir, Ilgın, Doğanhisar yörelerinde bulunmaktadır. Mesozoik-Erken Tersiyer yaşlı birimlerin teşekkülünde, Neotetis'in açılıp kapanması ile ilgili bir dizi tektonik ve sedimanter olayın etkili olduğu, jeologlar tarafından dile getirilmiştir. Mesozoik sonunda kapanan okyanusun sıkışması ile ortaya çıkan dağ oluşumu evresinde Toroslar oluşurken, okyanus kabuğu parçaları olan ofiyolitler bu kütlelerin arasına sokularak oluşumlarını tamamlamışlardır. Ofiyolitler özellikle Meram dolaylarında, Ereğli güneyindeki alanlarda, Bozkır'ın güney kesimlerinde, Karapınar ve Cihanbeyli ilçelerinin değişik yerlerinde gözlenmektedir (Özgül, 1976).

Geç Eosen-Oligosen döneminde, Geyikdağı Birliği'nin oluşturduğu yükseklikleri aşp güneye doğru ilerleyen Aladağ, Bozkır ve Bolkar birlikleri, Konya ilinin güneyindeki yüksekliklerin daha da artmasına yol açmıştır. Burada bir fikir vermesi açısından Antalya-Konya il sınırında bulunan Geyik Dağı'nın 3130 m. yükseltiye sahip olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Böylece yöredeki deniz suyu, kuzey-kuzeydoğuya doğru kaçarak burada kapalı bir iç deniz ile yükseltiler arasındaki çukurluklarda bulunan gölleri oluşturmuştur. Güneydeki Anatolid-Torid kuşağından gelen bol miktardaki akarsu, bu iç denizin sularının tatlılaşmasını sağlamıştır. Bu evrede başlayan volkanik etkinlik, Orta Miyosen'den Kuvaterner

sonlarına kadar sürmüştür. Orta Miyosen'den itibaren devam eden volkanizmanın çukurlukları doldurarak oluşturduğu yükselter bir taraftan Üst Miyosen sonu bölgenin genel yükselmesine neden olurken, bir taraftan da bu yükselmeye bağlı olarak oluşan doğal setler (Bozdağlar Sırtı) Pliyo-Kuvaterner göl havzasını, Tuz Gölü Havzası ve Hotamış Gölü (Konya Gölü) Havzası olmak üzere ikiye ayırmıştır. Bu dönemde göl halinde bulunan coğrafi üniteler, kısa zamanda çevreden gelen akarsuların getirdiği sedimanlarla dolarak ova görünümü kazanmıştır (Ulu ve diğ., 1994).

Konya'nın genel jeolojik özellikleri ve tektoniği konusu daha önce ele alınmıştı. Burada bu özelliklerin hayvancılığa etkisi üzerinde durulacaktır. Konya İli'nin jeolojik yapısı, hayvancılığı dolaylı olarak etkilemiştir. Şöyle ki, jeolojik yapıyla doğrudan ilişkili olan yer altı suyu açısından il ele alındığında, Konya kapalı havzasının ülkemiz yer altı suyu potansiyelinin % 40'ına sahip olduğu görülür. Bu % 40'a varan potansiyelin temelinde, değişik jeolojik zamanlarda oluşmuş tabakaların yer altı suyunun oluşumuna zemin hazırlaması yatmaktadır. Çünkü yapıları gereği geçirimli tabakalar yüzey suyunu yer altına sızdırırken, geçirimsiz tabakalar bu suların derinlere inmesine engel olmakta ve birikmelerine neden olmaktadır. Bu jeolojik yapıyla ilişkili olarak yer altı suyu miktarı da artmaktadır. Genel olarak Konya ve çevresinde su taşıyan akiferler Paleozoik mermerleri, Mesozoik ve Neojen kalkerleri ile Kuvaterner alüvyonlarıdır. Yer yer daha derinlerden çıkarılsa da 20 ila 100 m. arasında zengin yer altı suyu rezervleri bulunmaktadır. Jeolojik yapıya uygun olarak bu yer altı suları, bazı kısımlarda artezyen yapmaktadır (Tapur, 1998).

Yine jeolojik yapıya bağlı olarak yer altı suyu bazı yerlerde yüzeye yakın, bazı yerlerde derinlerde bulunmaktadır. Açılan kuyular vasıtasıyla yeryüzüne çıkarılan yer altı suları, gerek doğrudan, gerekse yem bitkilerinin sulanması için dolaylı olarak hayvancılığa etki etmektedir.

Konya Ovası'nda yaklaşık 77 bin kuyu bulunduğu, bunun da 52 bininin kaçak (izinsiz) olduğu yetkililerce belirtilmektedir. Hem Konya şehrinin içme suyu ihtiyacı hem de tarım alanlarının sulama suyu ihtiyacı için yer altından aşırı derecede su çekilmesi sebebiyle, Konya'da yer altı suyu seviyesi, bazı kesimlerde yılda ortalama 1 m. düşmektedir (<http://www.konyagentema.org-02.05.2007>).

Kaynak sularının oluşumu da jeolojik yapıyla alakalıdır. Konya'nın değişik kesimlerinden çıkan kaynaklar, aynı zamanda yüzeysel akışa geçerek Göksu Nehri, İvriz Çayı ve Meram Çayı gibi bazı akarsuları beslemektedir.

Bahsedilen yer altı suları ve kaynaklar, bulundukları alanlarda sulama ve kullanma suyu olarak kullanıldığından tarımı, dolayısıyla hayvancılığı etkilemektedir. Özellikle hayvan yemi olarak üretilen yonca, mısır, fiğ gibi tarım ürünleri, muhakkak ki sulanabilen arazilere ekilmektedir. Ayrıca Konya’da çok geniş alanlarda tahıl tarımı yapılmaktadır. Tahıl tarımı yer yer kuru tarım (dry farming) yöntemi ile yapılmasına rağmen önemli ölçüde sulamalı tarım şeklinde uygulanmaktadır. Böylece tane verimi artarken buğdayın boyu da uzamaktadır. Bu da kışlık kuru yem olarak kullanılan samanın, daha bol elde edilmesini sağlamaktadır. Bunların yanı sıra, hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanmasında da bu sular kullanılmaktadır.

İlin güneyinde bulunan alanların jeolojik geçmişi incelendiğinde şiddetli bir dağ oluşum süreci geçirdikleri anlaşılır. Bu sebepten ilin güney kesimleri çok dağlık ve yüksek bir topoğrafya özelliği gösterir. Özellikle Taşkent, Hadim ve Bozkır ilçelerinin arazisi faylanmayla çok parçalanmış ve adı geçen alanlarda diklikler artmıştır. Sonuç itibariyle buralarda tarım alanları son derece azdır. Fakat bu arızalı yapı bazı kaynak sularının oluşumuna zemin hazırlamıştır. Mesela Taşkent ilçesinin merkezinde bulunan Mihrap kaynağının oluşumunda faylanmalar etkili olmuştur (Buldur, 1998). Aynı oluşuma bağlı olarak arazinin değişik yerlerinde bulunan pınarlar, insanların ve hayvanların su ihtiyacının karşılanmasında kullanılmaktadır.

Dağlık kesimlerde tarım alanlarının sınırlı olması neticesinde, buralarda yaşayan kırsal nüfus, geçim tarzı olarak hayvancılığı seçmiştir. Bu alanlarda hayvancılıkla uğraşanların oturdukları, bir kısmına da sürülerini kattıkları mağaraların oluşumu jeolojik yapıyla ilgilidir. Gerçekten Antalya’nın Alanya ve Gazipaşa, Mersin’in Anamur ilçeleri ile Konya’nın Hadim ve Taşkent ilçelerinden hayvancılıkla uğraşan kimselerin bir kısmı kıl çadırlarda, bir kısmı taştan yaptıkları evlerde, bir kısmı da karstik erime sonucu oluşmuş mağaralarda yaylacılık faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Jeolojik yapı depremsellikle de doğrudan ilgilidir. Deprem riski açısından bakıldığında; Konya İli’nin % 8’i I. derece, % 8’i II. derece, % 17’si III. derece, % 40’ı IV. derece ve % 27’si de V. derecedeki zon içinde yer alır. Akşehir, Doğanhisar, Ilgın ve Tuzlukçu ilçeleri I. derece deprem bölgesinde; Hüyük, Yunak ilçeleri II. derece deprem bölgesinde ve Konya il merkezi IV. derece deprem bölgesi dahilinde bulunmaktadır (Eren, 2000). İl arazisinin büyük çoğunluğu 4. ve 5. derece deprem alanında yer aldığından, ilde şiddetli depremler görülmez fakat; zaman zaman düşük şiddetli depremler ve devamında artçı sarsıntılar görülmektedir.

Dolayısıyla hayvancılıkla ilgili bina ve eklentileri (ahır, ağıl, çardak, yayla evleri, süt toplama merkezleri, süt fabrikaları, mandıralar, kesimhaneler, tavuk çiftlikleri ve hayvancılık sektörü ile ilgili diğer yapılar) bu durumdan fazla etkilenmemektedir.

Jeolojik yapı ve dolayısıyla ana kaya, değişik toprak tiplerinin de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Konya’da değişik toprak guruplarının ortaya çıkmasında ana kaya ile beraber, buranın yağış rejimi, yağış miktarı, sıcaklığı, bitki örtüsü ve jeomorfolojik özellikleri etkilidir.

Konya genelinde kahverengi ve kestane rengi topraklar yaygındır. Karapınar Karacadağ çevresinde çoğunlukla, volkan tüfleri üzerinde oluşmuş kumlu topraklar yaygındır. Konya havzasında vertisol topraklar, çöküntü sahalarında kireçli topraklar yer alır. Ayrıca Konya havzasında Ereğli, Akgöl, Aslım, Alakova, Tersakan, Hotamış bataklığı çevresinde çorak topraklar ile Konya ovalarında alüvyon topraklar görülür. Konya il sınırları içindeki Konya, Cihanbeyli, Ereğli, Ilgın ovalarında alüvyal topraklar; bataklık ve sulak alanlarda, hidromorfik alüvyal topraklar; dağlık ve plato yüzeylerinde kırmızı kahverengi ve kahverengi topraklar bulunmaktadır.

İlde görülen toprak tiplerinin hayvancılığa etkisi, öncelikle bitki örtüsü açısından olmaktadır. Verimli toprakların bulunduğu alanlarda, tarım faaliyetleri yoğun olarak yapılırken ya da hayvanlara elverişli bitkiler yetişirken, verimsiz toprakların bulunduğu alanlardan yararlanma oranı azalmaktadır. Bunu açarsak alüvyal toprakların bulunduğu alanlar verimli olduğundan buralarda tarla tarımı yapılmaktadır. Bu alanlarda hayvancılık için gerekli olan yem bitkileri yetiştirilmektedir. Alüvyal toprakların bulunduğu yerler zengin bir floraya sahip olacağından, buralardan hayvanların otlatılmasında da yararlanılmaktadır. Bataklık ve sulak alanlarda bulunan hidromorfik alüvyal topraklar, su seviyesinin fazla olmasından dolayı hayvancılık için elverişli ortam oluşturmaz. Eğimli sahalarda bulunan topraklardan, sadece hayvan otlatma şeklinde faydalanılır. Kırmızı kahverengi ve kahverengi toprakların bulunduğu alanlar ise step bitki örtüsünün gelişimine zemin hazırladığından, küçükbaş hayvancılık (özellikle koyun yetiştiriciliği) açısından kayda değerdir.

Konya ovasının güney ve güneydoğusunda, yanardağ bacalarından çıkan lav külleri geniş yer kaplamaktadır. Karacadağ’ın doğu ve batısında bataklık ve çorak topraklar yer alır. Mesela Karapınar topraklarının büyük çoğunluğu bu özelliktedir. Bunda en büyük etken olarak ilçe topraklarının büyük bir bölümünün iki volkanik dağ arasında (Karadağ ve Karacadağ) bulunması söylenebilir. Volkanik toprakların bulunması üzerine yağış azlığı

eklenince buralarda bitki örtüsü gelişimi yavaşlamış, bundan da hayvancılık faaliyetleri olumsuz etkilenmiştir. Ayrıca buralarda görülen rüzgar erozyonu söz edilen toprak yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Bilindiği üzere rüzgar, toprağın yüzeyindeki verimli ve ince unsurlardan oluşan tabakayı taşımaktadır. Böylece meydana gelen rüzgar erozyonu kültür ve doğal bitki örtüsünün gelişimini engellemesinin yanı sıra, hayvanların telef olmasına neden olmaktadır.

Jeolojik yapıyla ilişkili arazi ve toprak yapısına bağlı olarak, yapı malzemesinin türü de değişmektedir. Mesela ova ve platolarda bulunan yapılar (evler başta olmak üzere hayvancılık faaliyetlerinde kullanılan bina ve eklentileri) daha çok kerpiçten yapılırken, ilin güneyinde bulunan yapıların genellikle taştan yapıldığı görülmektedir. Bu farklılık; ova ve platolarda kerpiç hammaddesinin fazlaca bulunması, ilin güneyinde bulunan Toros dağlarıyla kaplı sahalarda da kireç taşlarının yaygın olarak bulunmasıyla açıklanabilir.

2. Yüzey Şekillerinin Hayvancılığa Etkisi

Konya İli, Orta Toroslar'ın kuzey kenarı ile İç Anadolu'nun geniş düzlüklerini içerisine almaktadır. Konya İli'nin jeomorfolojik özelliklerini, Neotektonik dönemde meydana gelen olaylar şekillendirmiştir (Bozyiğit ve Karaaslan, 2005). Bu süreç içerisinde meydana gelen volkanik faaliyetler sonucunda Takkeli Dağ, Erenler-Alacadağ, Karacadağ ile Karapınar yakınlarındaki Meke ve Acıgöl gibi volkanik şekiller teşekkül etmiştir. Araştırma sahasında, ova ve plato sahaları geniş yer kaplamaktadır. Ovalar, muhtelif zamanlarda meydana gelen blok faylanmalarla çöken sahalarda oluşan göllerin, zamanla çevreden gelen sedimanlarla dolgulanması sonucunda teşekkül etmişlerdir. Özellikle Konya Ovası ve bunun devamı niteliğindeki Ereğli ovasında, kalın alüvyal depolar bulunmaktadır. Ovalık sahaları çevreleyen plato düzlükleri ise akarsu vadileri ile derince yarılmışlardır. Bunların yanında ilin güney kesimlerinde, Toros dağlarının değişik kolları bulunmaktadır. Buralar şiddetli dağ oluşum evreleri geçirdiklerinden ilin, orta ve kuzeyinin aksine çok engebelidir. Bu dağlık alanlar aynı zamanda başta Göksu Nehri olmak üzere, değişik akarsular tarafından aşındırılmışlardır.

Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere ilin büyük çoğunluğu ova ve platolardan oluşmaktadır. Bu topoğrafik özellik İç Anadolu Bölgesi'nde görülmekte olan karasal iklim özellikleriyle birleşince, ilde step bitki örtüsü yaygınlaşmıştır. Bunların sonucunda adı geçen alanlarda küçükbaş hayvancılık, tarımdan sonra en etkili ekonomik faaliyet olarak ortaya çıkmıştır. Ova ve platolarda büyükbaş hayvancılık, daha çok ahır hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır.

İlin Toros dağlarıyla kaplı güney kesimleri (Doğanhisar, Hüyük, Derebucak, Ahırlı, Bozkır, Hadim, Taşkent, Halkapınar) engebeli olduğundan, küçükbaş hayvancılık faaliyeti şekil değiştirmiştir. Ova ve platolardaki düzlüklerde daha çok koyun yetiştirilirken, bu alanlarda engebeli arazi yapısına uygun olarak keçi yetiştirilmektedir. Bunun yanında ailelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak için besledikleri yerli sığır cinsleri de vardır.

Yer şekillerinin engebeli olması küçükbaş hayvan sürülerinin büyüklüğünü de etkilemiştir. Dağlık kesimlerde ova ve platolardaki gibi büyük sürülere rastlanmaz. Arazinin engebeli olması sonucunda buralarda yerleşmeler akarsu boylarında ya da etrafına göre çukurda kalan alanlarda kurulduğundan, dağlık alanlar yaz aylarında yaylacılık faaliyetinin yoğun olarak yapıldığı yerler haline gelmiştir.

İlin yer şekillerinin çeşitliliği, yerleşmelerin farklılaşmasına neden olmuştur. Ova ve platolarda arazi geniş olduğundan, yerleşmeler geniş bir alana yayılmıştır. Ovadaki meskenlerin, yapı malzemesi, duvar kalınlığı, kapı ve pencere büyüklükleri, dam şekilleri, dam inşa malzemesi gibi konularda tam bir benzerlik gösterdiği görülür. Hatta hemen çoğunda tahıl üretimi ön planda olduğundan; meskenlerin şekli ve kullanım alanları da tahıl ekonomisi şartlarına göre aynı tarzda şekillenmiştir. Yörede çoğunluğu oluşturan kır meskenlerine gelince; bunların hemen hepsinde bir avlu (havlu, hayat) mevcuttur. Ailenin oturduğu ev ve diğer eklentiler havlu içinde dizilmiştir. Bazen de ahır ve ağılın, avlunun dışında ama eve bitişik bir şekilde inşa edildiği görülür. Avlu, evin sahibinin ekonomik durumuna bağlı olarak büyük veya oldukça küçüktür. Çevresi 2-3 m. yüksekliğinde bir duvarla çevrilmiştir, genelde iki kapısı bulunur. Bunlardan biri; günlük kullanım amacı ile hane sakinlerinin girip çıktıkları küçük kapı, diğeri ise ziraat aletlerinin ve hayvanların giriş çıkışında kullanılan büyük kapıdır. Konya Ovası yerleşmelerinde öncelikle tahıl ziraatı ve buna ek olarak hayvancılık geçim kaynağı olduğundan, evin bölümleri de buna göre yapılmıştır. Kır meskenlerindeki başlıca eklentiler; yakacak odası (kesmik damı), kayıt damı, ağıl ve ahır, ambar, aşhane (mutfak), izbe ve hariciyedir (Kitapçıoğlu, 1992). Bunların ortasında da genişçe (en az bir traktörün rahatça hareket edebileceği büyüklükte) bir boşluk bulunur. Bunlardan eve en uzak olanı ahır ya da ağıldır. Bunun temelinde hayvanlardan kaynaklanan kötü koku ve hastalıkların orada yaşayan aile fertlerini etkilemesini önleme düşüncesi yatmaktadır. Dağlık alanlarda bulunan yerleşmelere bakıldığında, arazi sınırlı olduğundan yerleşmelerin dar bir alanda kurulduğu görülür. Buralarda alan darlığı nedeniyle hayvancılıkla uğraşan aileler, evlerinin altını ahır

olarak kullanılmaktadır. Bunun bir değişik şekli evin bitişiğinde bulunan boş arsaların, ağıl yapılmak suretiyle hayvanların buralarda yetiştirilmesidir. Söz edilen durumlar, hayvanlardan kaynaklanan hastalıkların ve kötü kokuların insanları rahatsız etmesi gibi birtakım olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir.

İlin yer şekillerinin farklılığı dolaylı olarak hayvanların beslenmesini de etkilemektedir. Ova ve platolarda arazi düz ve düze yakın olduğundan sürüler otlanırken, geniş bir alan kat ederek yorulmaktadırlar. Dağlık bölgelerde ise arazi sınırlı olduğundan sürüler dar bir alanı kat etmektedir. Fakat arazinin eğimi fazla olduğundan iniş çıkışlarda hayvanlar en az düz alanlardaki kadar yorulmaktadır. Bu da birim hayvandan alınan verimi düşürmektedir.

Yer şekillerine bağlı olarak iki türlü yaylacılıktan bahsedilebilir. Bunlar; yatay yönde yaylacılık ve dikey yönde yaylacılıktır. Yatay yönde yaylacılık denince, düz ve düze yakın alanlarda görülen yaylacılık faaliyeti akla gelir. Bu yaylacılık şeklinde yıl boyu yaşanan yer ile yaylamak için çıkılan yer arasında fazla bir yükselti farkı yoktur. Mesela Karapınar'da olduğu gibi devamlı yaşanan yer olan ova yüzeyinden, yaylamak için köyün hemen dışında bulunan sahalara çıkmak bu türden bir yaylacılık faaliyetidir. Dikey yönde yaylacılık denince ise; daha çok ilin güneyinde bulunan dağlık alanlarda görülen yaylacılık faaliyeti anlaşılır. Bu yaylacılık şeklinde yıl boyu yaşanan yer ile yaylamak için çıkılan yer arasında ciddi bir yükselti farkı vardır. Taşkent, Hadim ve Bozkır ilçelerinde Göksu nehrinin kolları boyunca kurulu yerleşim yerlerinden, 1500 m. ve üstünde bulunan alanlara yaylamak için çıkılması buna örnek gösterilebilir.

İlin güneyinde bulunan alanlarda yer şekillerinin elverişsizliği birtakım olumsuzluklara neden olmuştur. Mesela 2000 yılında Hadim ilçesinin Bağbaşı ve Taşkent ilçesinin Avşar kasabalarında devlet tarafından çiftçilere kredi verilmek şartıyla, süt sığırcılığı yapılmaya çalışılmış fakat; başta yer şekilleri olmak üzere olumsuz coğrafi şartlar yüzünden sonuç alınamamıştır. Bunun sebepleri irdelendiğinde şunlar ortaya çıkar:

1- Açık alanda (mera) beslenmeye alışmış olan hayvanların kapalı alanlara alınması ve bunun sonucunda hayvanların hastalanarak ölmesi ya da kesilmek zorunda kalması.

2- Yem ve saman başta olmak üzere hayvanların ihtiyaçlarının karşılanmasında maddi sorunlar yaşanması. Kasabaların bulunduğu alanlar aşırı dağlık yapıda olduğundan tarla arazisi son derece azdır. Buralarda sadece insanların ihtiyacını karşılayacak kadar tarım arazisi vardır. Bunun sonucunda bazı yetiştiriciler hayvanlarına yedirmek üzere Konya'nın ova köylerinden

kamyonlarla saman getirmişlerdir. Samana ödenen paraya taşıma maliyeti de eklenince faaliyet, ekonomik olmaktan çıkmıştır. Yem giderlerinin ise hayvan yetiştiricilerini zorladığı zaten bilinen bir gerçektir.

3- Yetiştiricilerin büyük çoğunluğunun besi ve ahır hayvancılığı konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması. Bu sebeple hayvanların bakımında birtakım sorunların yaşanması kaçınılmaz olmuştur.

Taşkent'in Avşar kasabasında söz konusu olumsuz şartlar yüzünden 90'lı yıllarda büyük maddi kaynak aktararak yapılan süt mandırası, birkaç yıl çalıştıktan sonra kapanmıştır. Çünkü arazinin engebeli olması nedeniyle süt toplamada ve ürünleri pazarlamada çeşitli sorunlar yaşanmıştır. Yine Taşkent'in Balcılar kasabasına yapılmış olan yüksek kapasiteli soğuk hava deposu, aynı nedenlerden dolayı atıl vaziyette beklemektedir.

3. İklimin Hayvancılığa Etkisi

Araştırma sahasında karasal iklim özellikleri görülür. Konya ve çevresi, Türkiye'de en az yağış alan yerlerden birisidir. Yağışın önemli bir kısmını ilkbahar mevsiminde alır. İlkbaharda kutbi karasal hava kütleleri doğuya çekilmekte, böylece batı yönlü depresyonların aktivitesi ile Konya ve çevresi yağış almaktadır. Ayrıca etrafı dağlar ve platolarla çevrili olan Konya, Çumra, Ereğli ve Karapınar ovalarında, ilkbahar aylarında havaların ısınmasıyla birlikte görülen ve halk arasında “kırkikindi yağmurları” olarak bilinen konvektif yağışlardan da söz etmek gerekir. Yaz mevsiminde ise, kutbi hava kütlelerinin kuzeye kayması sonucu sahaya tropikal hava kütleleri hakim olur. Bu hava kütlelerinin etkisi ile yaz mevsimi sıcak ve kurak geçer. Sonbahar mevsiminde Balkanlar üzerinden gelen gezici hava kütleleri yağış getirmektedir. Kış mevsiminde ise, kuzeyden Türkiye'ye sokulan soğuk hava kütleleri, Konya ve çevresinde soğuk ve kar yağışlı günlerin yaşanmasına sebep olmaktadır.

Konya İli'nde seçilen meteoroloji istasyonlarının verilerine göre; yıllık ortalama sıcaklık 9.6 °C (Hadim) ile 11.9 °C (Akşehir) arasında, yıllık ortalama yağış miktarı ise 294.9 mm. (Karapınar) ile 764.0 mm. (Seydişehir) arasında değişmektedir. Yağış değerleri arasında bu derece fark olmasında, yer şekilleri ve hava kütlelerinin farklı etkileri söz konusudur. Diğer iklim elemanlarının yıllık ortalama değerleri arasında bariz farklar görülür (Tablo IV. 1).

Tablo IV. 1- Konya İli'nin Bazı İlçelerine Ait Meteorolojik Veriler

İlçeler	Toplam Yağış (mm)	Nisbi Nem (%)	Sıcaklık Ortalaması (°C)	Ort. Sıc. +10°C> gün Sayısı
Merkez	320.9	60	11.4	203.5
Çumra	317.7	64	11.2	202.3
Hadim	670.9	57	9.6	180.4
Ereğli	303.1	62	11.3	205.5
İlgın	425.7	63	10.8	197.8
Akşehir	620.0	60	11.9	213.2
Beyşehir	468.0	63	10.9	197.6
Seydişehir	764.0	62	10.8	204.3
Karapınar	294.9	62	11.6	197.9
Cihanbeyli	329.3	60	10.9	194.7
Yunak	461.2	60	10.8	197.4
Kulu	400.2	62	10.0	186.5
Ortalama	448.0	61.2	10.9	198.4

Kaynak: <http://www.tarim.gov.tr>-18.04.2007

İl genelinde yağışların büyük bir kısmı sonbahar ve özellikle kış aylarında düşmektedir. Bitki büyüme ve gelişimi açısından büyük öneme sahip olan, Nisan-Mayıs-Haziran aylarındaki yağışın toplam yağışa oranı, il geneli ortalaması olarak ancak % 27,3'tür. Bu değerler, il genelinde nadaslı tarım sisteminin hakim olmasının nedenini ve sulamanın önemini net olarak ortaya koymaktadır. İlde meteorolojik verilerin alındığı ilçelerin ortalaması olarak nisbi nem % 61,2; sıcaklık ortalaması 10,9 °C ve ortalama sıcaklığın 10 °C'yi geçtiği gün sayısı 198,4'tür.

Sonuç olarak Konya'da, yarı kurak birinci dereceden mezotermal su eksiği yaz mevsiminde ve çok kuvvetli, nispeten deniz etkisine yaklaşan karasal iklim etkili olmaktadır (Bozyiğit, 2000).

Bu bilgiler hayvancılık açısından değerlendirildiğinde, öncelikle il genelinin az miktarda yağış almasının, bitkisel ve hayvansal üretim açısından büyük bir sorun teşkil ettiği sonucuna varılır. Mesela ülkemizin en az yağış alan yerlerinden biri olan Karapınar ve çevresinde, hayvancılık faaliyetleri zor şartlar altında yürütülmektedir. Yağış azlığı bitkilerin gelişimini sınırlandırmış, buna aşırı otlatma da eklenince hayvanlar açısından vazgeçilmez

olan meralardan faydalanma azalmıştır. Yine bu sebepten Karapınar ve çevresi, rüzgar erozyonunun etkili olarak görüldüğü bir alan haline gelmiştir. Zaman zaman çıkan kum fırtınaları küçük bitkilerin üzerini kapatarak onları ortadan kaldırırken, otlatılmakta olan hayvanların da ölümüne neden olmuştur.

İlde ilkbahar yağışlarının yetersiz olduğu yıllarda tahılların, yem bitkilerinin ve otların gelişiminin yavaşladığı, dolayısıyla hayvancılığın bundan olumsuz etkilendiği görülür. Köylülerden alınan bilgilere göre bazı yıllarda baharın erken gelmesi sonucu ahırlarda ve çardaklarda bulunan hayvanlar yaylalara çıkarılmış fakat; sıcaklıkların mevsim normallerinin altına düşmesi neticesinde hayvanlar telef olmuştur. Yaz kuraklığının aşırı şekilde hissedildiği karasal iklimin görülmesi, su kaynaklarının debisinin düşmesine ya da ortadan kalkmasına neden olduğundan, hayvanların bakım ve beslenmesi zorlaşmaktadır. Bu bağlamda il genelinde yağışların az olduğu bazı yıllarda hayvancılıkla uğraşanlar zor durumda kalmışlardır. Mesela yağışların azlığı neticesinde su kaynaklarının yaz aylarında kuruması sonucunda, çiftçiler bitkilerine ve hayvanlarına yakındaki su kaynaklarından tankerlerle taşıma yöntemi başta olmak üzere değişik yollardan su bulmak mecburiyetinde kalmışlar, bu durum da maliyeti artırmıştır.

Değişik zamanlarda görülen aşırı yağışlar, bitki örtüsünden yoksun alanlarda sel baskınlarına neden olarak hayvancılığı olumsuz etkilemektedir. Bu yağışların sele dönüşmesi sonucunda vadi ağızlarına kurulmuş hayvan barınakları hasar görmüştür. Toros dağlarının yüksek kesimlerinde bulunan Derebucak, Ahırlı, Bozkır, Hadim, Taşkent, Halkapınar ilçelerinin yaylalarında bulunan hayvan barınakları, bazı yıllarda yağın aşırı karlar nedeniyle yıkılmaktadır. Aşırı soğukların görüldüğü dönemlerde balıkçılık yapılan göllerin donması balıkçıları olumsuz etkilemektedir. Aynı şekilde aşırı yağışlar (özellikle kar yağışları) arıcılık faaliyetlerini de engellemektedir. Mesela çok kar yağdığı zaman arıcılar, kovanlarda bulunan arıların dışarıya rahat çıkabilmeleri için çeşitli zorlukları göze alarak kovanları yağın kardan temizlemek mecburiyetinde kalmaktadırlar. Kuvvetli rüzgarların görüldüğü zamanlarda hayvan barınaklarından zayıf olanların yıkıldığı, güçlü olanların ise bazılarının çatılarının uçtuğu görülmektedir.

Aşırı soğuklarda ahırların ısıtılması mecburiyeti maliyeti artırmış, bu durum da hayvan sahiplerini zor durumda bırakmıştır. Yine iri dolu taneleri otlatmakta olan hayvanların telefine ve arazide ekili haldeki yem bitkilerinin zarar görmesine neden olmuştur.

İlde zaman zaman görülen sis ve kar yağışları etkisini artırdığında, ulaşım imkanları kısıtlanmakta, çok çabuk bozulabilen bir gıda maddesi olan sütün toplanması ve işletmelere taşınması uzun zaman aldığından maliyet artmaktadır. Yine kar yağışı aşırı ve sürekli olduğu zamanlarda sürüler otlatılamamakta, normalin üstündeki yağmurlar sele neden olarak hayvanları telef etmekte, bu sırada görülen şimşek çakmaları sonucu az da olsa bazı hayvanların ve çobanların öldüğü görülmektedir.

4. Bitki Örtüsünün Hayvancılığa Etkisi

Konya ilinde, İrano-Turanien floristik türleri ile Anadolu endemik türlerinin hakim olduğu, kurakçıl ve çorak türlerin yer aldığı bir step vejetasyonu bulunmaktadır. Bu vejetasyonun teşekkül ve dağılışında; iklim, toprak ve jeomorfolojik özellikler etkili olmuştur.

Konya ilinde tabii bitki örtüsü step, çalı ve orman vejetasyonu olarak 3 ana grup halinde toplanabilir.

Konya ilinin de bulunduğu İç Anadolu Bölgesi, İlkçağlar'dan beri iskan alanı olarak kullanılmıştır. Bunun için insanlar; yakacak odun, kereste ihtiyacı, maden işletmeciliği ve tarla açmak suretiyle ormanları tahrip etmişler ve bu ormanların yerini antropojen stepler dediğimiz ot toplulukları almıştır. Ova tabanında ilkbahar yağışları ile çiçek açıp yeşeren ve gelişen, yaz kuraklığı ile sararıp kuruyan kısa boylu ot toplulukları olarak adlandırdığımız step (bozkır) vejetasyonu geniş yer kaplamaktadır. Step vejetasyonunun gelişmesini sağlayan en önemli etken, havzanın iklim özellikleridir. Çalışma alanındaki bu step formasyonları genellikle tek yıllık olup, bunların bir kısmı soğanlı ve yumrulu bitkilerdir.

İlde bulunan bataklık ve alçak sahalarda (Hotamış, Aslım, Alakova, Akgöl bataklığı gibi) tuzlu ve çorakçıl (halofit) türler yer almaktadır. Akarsu vadileri ve göllerin kenarında tatlı su bitkileri ile Karapınar çevresinde kara yavşan (*Artemisia scaparia*) gibi kum ve rüzgar erozyonuna dayanıklı türler bulunmaktadır (Tapur, 1998). Bu step alanlarının diğer bir önemli özelliği ise önemli hububat tarımı yapılan alanlar olmasıdır. Tarım alanlarında ekilen önemli kültür bitkileri, buğday, yulaf, arpa, şeker pancarı, mercimek, nohut ve fasulyedir. Ayrıca sulanabilen alanlarda sebze tarlaları ve meyve bahçeleri yer almaktadır.

Step vejetasyonu doğal olarak küçükbaş hayvancılığı ortaya çıkarmıştır. İlin steplerle kaplı ova ve platolarında yaşayan insanlar, geçimlerini sağlamak için kuru tarımın yanında, değişik küçükbaş hayvan türlerini yetiştirmeyi geçim şekli haline getirmişlerdir. Ova ve platolardaki küçükbaş hayvan türleri içinde en yaygın olanı koyundur. Ayrıca buralarda tiftik

keçisi yetiştiriciliği de önemlidir.

Bunun yanında Taşkent, Hadim gibi ilçelerde dağların kuzeye bakan yamaçlarında, akarsu boylarında ve yüksek yerlerde değişik ot formasyonları görülmektedir. Bu ot formasyonları toplanarak “havan” denilen makinelerle kesilmekte ve ot samanı olarak kışın hayvanlara yedirilmektedir.

Konya ilinde, ova tabanında yer alan step formasyonları ile dağ yamaçlarında nisbeten yağışlı ve nemli alanlardaki orman formasyonları arasında çalılıklar yer almaktadır.

Konya Ovası’nı çevreleyen dağlık alanlarda (Bozdağlar, Erenler Dağı, Loras Dağı, Hacıbaba Dağı, Karaman’ın güneyindeki dağlar, Ulukışla çevresindeki dağlar, Karadağ ve Ereğli-Karapınar çevresindeki volkanik tepelikler) orman formasyonları yer almaktadır. Bu alanlar ova tabanına göre nem ve yağış bakımından daha elverişlidir. Orman formasyonlarının üzerinde ise yaklaşık 1800-2000 m.den sonra eksterm derecedeki iklim şartlarının hüküm sürdüğü alanlarda, yüksek dağ çayırları ile otların yer aldığı Alpin stepler mevcuttur.

Çalı ve orman vejetasyonunun bulunduğu alanlar, küçükbaş hayvancılık yanında büyükbaş hayvancılık ve arıcılık faaliyetlerinin de yapıldığı yerlerdir. Buralar dağlık alanlar olduğu için küçükbaş hayvanlardan yaygın olarak keçi, büyükbaş hayvanlardan ise daha çok yerli inek türleri beslenmektedir. Çalı ve orman vejetasyonunun bulunduğu alanlar, aynı zamanda ot vejetasyonu bakımından da zengin olduğundan buralarda arıcılık faaliyetlerinin yapıldığı görülmektedir.

Ardıç ağaçlarının bulunduğu dağlık alanlarda özellikle keçi yetiştiricileri, bu ağaçların dallarını keserek bunları yük hayvanlarıyla ya da kızaklarla evlerinin yakınında bulunan ağıllara getirmekte ve kısmen de olsa hayvanların yem ihtiyacını karşılamaktadırlar. Bu hayvan yetiştiricileri için zor bir yöntem olmasına rağmen, ekonomik olması nedeniyle özellikle Taşkent, Hadim, Bozkır ilçelerinin değişik köy ve kasabalarında uygulanmaktadır. Bu yöntemde ağaçlar kökünden kesilmediği için erozyona sebep olmamakta fakat; yine de ağaçlara zarar verilmektedir.

B- Beşeri Faktörler

Konya İli’nde doğal faktörlerin yanı sıra beşeri faktörler de hayvancılığı etkilemektedir. Bunlar; nüfus, hayvancılıkla ilgili kuruluşlar ve ulaşım-pazarlamadır.

1. Hayvancılıkla Uğraşan Nüfus

Konya ilinin nüfusu, 2007 yılı sonunda kesinleşen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

sonuçlarına göre 1.959.082 kişidir. Nüfusun 1.412.343 kişisi şehirlerde yaşarken, 546.739 kişisi kasaba ve köylerde yaşamaktadır. Şehirde yaşayanların oranı % 72,1, köyde yaşayanların oranı % 27,9'dur (<http://tuikapp.tuik.gov.tr>-31.01.2008). Bu rakamlar ilde göz ardı edilemeyecek bir kırsal nüfusun bulunduğu manasına gelmektedir. Kırsal nüfus demek aynı zamanda tarımsal nüfus demektir. Hayvancılık faaliyetlerinin büyük çoğunluğu kırsal kesimde yaşayanlar tarafından icra edildiğine göre, ilin genel nüfusuna oranla önemli bir nüfus kitlesi bu faaliyet alanında çalışmaktadır.

İlde bulunan köylerden büyük çoğunluğunun nüfusu 500'ün altındadır ve bu köylerin çoğu düşük nüfusludur. Bu düşük nüfuslu köylerin büyük bir bölümü, ilin güneyindeki dağlık alanlarda bulunmaktadır. Buralarda tarım arazisi sınırlı olduğundan, insanlar hayvancılığı geçim kaynağı olarak seçmek zorunda kalmışlardır.

İlde erkek işgücünün yarıya yakını tarım sektöründe istihdam edilmekte, ancak bu oran giderek azalmaktadır. Kadın işgücünün ise yaklaşık % 90'ı tarım sektöründe istihdam edilmekte, bu oran kırsal kesimde % 100'e yaklaşmaktadır. Çünkü kırsal kesimde, tarımdan başka kadın nüfusun çalışabileceği ekonomik faaliyet alanı yoktur.

Konya ilinde toplam istihdam içerisinde en büyük pay % 63,2 ile tarım, hayvancılık, orman ve balıkçılık sektörüne aittir. Türkiye genelinde olduğu gibi, Konya'da da birincil ekonomik faaliyet alanı tarımdır. Bu sektörü sırasıyla kamu hizmetleri ve imalat sanayi takip etmektedir. Son idari yapılanma sonucunda, Konya'daki ilçe sayısı 31'e çıkmıştır. İlde bulunan belediye sayısı 206, köy sayısı 588'dir. Bu veriler ilde bulunan kırsal nüfusun dağılımı konusunda bilgiler vermektedir. İlde bulunan 31 ilçenin 17 tanesinin nüfusu on binin altında olup fazla gelişmemiştir (Tablo IV. 2). Dolayısıyla buralar da kırsal nüfus olarak değerlendirilmelidir.

Karatay, Meram, Selçuklu ve Çumra ilçelerinin olduğu bölgede nüfusun önemli bir bölümü şehir merkezinde yaşarken, adı geçen yerlerin dışındaki ilçelerde köyde yaşayanların oranı daha fazladır. Adı geçen ilçe merkezlerinin ilk üçü büyükşehir merkezini oluşturduğundan, Çumra ise kendi adıyla anılan ova üzerinde kurulduğu ve şehir merkezine yakın olduğu için buralarda şehirde yaşayan nüfusun oranı daha fazladır. Merkez ilçeler ve Çumra haricinde kalan yerlerde kırsal nüfusun şehir nüfusundan fazla olması, ilde önemli miktarda bir kır nüfusu olduğunu gösterir.

Tablo IV. 2- Konya İli'nin İlçelere Göre Belediye ve Köy Sayısı

İlçenin Adı	Nüfus	İlçe Merkezi	Köyler	Köy	Kasaba
Karatay	248.826	229.995	18.831	25	5
Meram	304.696	282.523	22.173	22	10
Selçuklu	466.233	454.537	11.696	21	5
Ahırlı	6.080	1.098	4.982	10	2
Akören	6.899	2.781	4.118	8	3
Akşehir	99.831	63.472	36.359	23	12
Altınekin	14.874	3.711	11.163	14	4
Beyşehir	72.712	32.799	39.913	37	19
Bozkır	32.054	6.801	25.253	39	11
Cihanbeyli	62.572	15.192	47.380	21	14
Çeltik	11.505	4.250	7.255	7	3
Çumra	64.247	28.153	36.094	31	11
Derbent	5.819	3.033	2.786	6	2
Derebucak	9.740	3.017	6.723	4	5
Doğanhisar	22.510	5.945	16.565	8	9
Emirgazi	10.739	5.567	5.172	7	3
Ereğli	134.438	94.542	39.896	44	7
Güneysınır	11.286	5.089	6.197	12	3
Hadim	16.490	3.238	13.252	20	8
Halkapınar	5.356	1.487	3.869	15	1
Hüyük	19.148	3.618	15.530	9	11
Ilgın	61.814	31.178	30.636	36	8
Kadınhanı	35.483	14.096	21.387	37	5
Karapınar	48.821	31.913	16.908	15	5
Kulu	46.366	20.496	25.870	28	8
Sarayönü	28.813	9.053	19.760	12	7
Seydişehir	63.798	37.763	26.035	31	9
Taşkent	8.497	1.300	7.197	3	6
Tuzlukçu	8.167	3.977	4.190	11	1
Yalıhüyük	1.778	1.612	166	2	1
Yunak	29.490	10.107	19.383	30	7
Toplam	1.959.082	1.412.343	546.739	588	206

Kaynak: <http://tuikapp.tuik.gov.tr-31.01.2008>

Konya ili şehirleşme açısından bölge iller arasında Ankara, Eskişehir ve Kayseri illerinden sonra gelmektedir. Şehirleşme oranı % 64,7 olan Türkiye ortalamasının gerisindedir. Toplam nüfusun köy ve şehir dağılımı kadar zaman içerisinde izlediği süreç de önem taşımaktadır. Konya ilinde, 1950-1997 arası dönemde kırsal nüfusta mutlak ve oransal olarak meydana gelen gelişme ve değişme şöyledir: Bu dönemde Türkiye'de kırsal nüfus yüzde

75'lerden yüzde 35'ler düzeyine inmiş, mutlak değer olarak % 41,2'lik bir artış kaydetmiştir. Aynı dönemde Konya ilinde kırsal nüfus, oransal olarak % 79,4'ten % 41 düzeyine gerilemiş, mutlak değer olarak ise % 35'lik bir yükselme göstererek, köy nüfusu 208.151 kişi daha artmıştır. Son 70 yılda Konya ili gerek km²'ye düşen insan sayısı gerekse demografik gelişme endeksi bakımından Türkiye ortalamasının altında bir gelişme göstermiştir. Adı geçen dönemde Türkiye nüfusu % 360 oranında bir artış kaydederken, Konya ili % 283 oranında bir artış sağlamıştır (Aknaz ve Günlü, 2003).

1927 yılında Konya ilinde % 20 olan şehirde yaşayan nüfusun payı özellikle 1950 yılından sonra hızlı bir artış göstererek, 2007 yılında % 72'ye ulaşmıştır. Burada ilçe merkezleri de merkez olarak alınmıştır. Konya genelinde 1990 yılından sonra şehir nüfusu köy nüfusunu geçmiştir. Buradan anlaşıyor ki Konya, kırsal ekonomik yapıya sahip bir ildir. Çünkü kırsal ekonomik yapıya sahip olmayan illerde, şehir nüfusu kır nüfusunu Konya'ya göre daha önceki yıllarda geçmiştir.

2. Hayvancılıkla İlgili Kuruluşlar

0Araştırma konusu olan hayvancılık tarımın bir koludur. Dolayısıyla konu tarımla doğrudan ilişkilidir. Bu bölümde ilde bulunan ve tarımla ilgili faaliyet gösteren kuruluşlara yer verilmiştir.

D.S.İ. Bölge Müdürlüğü: İlde Devlet Su İşleri IV. Bölge Müdürlüğü bulunmaktadır. 1954 yılında kurulmuştur. Kurulduğu tarihten bugüne kadar 1 adet regülatör, 7 adet baraj ve depolama, 17 adet gölet, 14 adet sulamaya yönelik, 3 adet de drenaja yönelik pompa istasyonu yapılarak Konya çiftçisinin hizmetine sunulmuştur.

1995 yılında sulama amaçlı hizmet veren Altınapa Barajı, bu yıldan itibaren ilin içme - kullanma suyuna yönelik hizmet vermeye başlamıştır. Kurulan arıtma tesisleri vasıtasıyla şehir şebekesine direkt bağlanarak yılda ortalama 100 hm³ su, Altınapa Barajı'ndan şehir şebekesine alınmaktadır.

Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğü: İlde Köy Hizmetleri II. Bölge Müdürlüğü bulunmaktadır. 1984 yılında kurulmuştur. Kurulduğu tarihten bugüne kadar 2.709 km. asfalt, 3.324 km. stabilize, 652 km. tesviye, 145 km. ham yol olmak üzere toplam 6.830 km. yol yapılmıştır. 611 köyde içme suyu çalışmaları yapılarak 254.074 kişinin kullanımına sunulmuştur.

Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü: Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü sulama hizmetleri ile birlikte toprak muhafaza hizmetleri, tarla içi geliştirme, drenaj ve laboratuvar hizmetleri vermektedir. Köy hizmetleri tarafından sulamaya açılan alan 90.059 ha.'dır.

Orman Bölge Müdürlüğü: İl genelinde bulunan ormanların muhafazası ve ağaçlandırma çalışmalarının yürütülmesi faaliyetlerini yapmaktadır.

Toprak Mahsulleri Ofisi Bölge Müdürlüğü: TMO Konya Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde Konya, Niğde, Aksaray ve Karaman olmak üzere 4 il yer almaktadır. Bölge Müdürlüğüne bağlı 9 Şube Müdürlüğü ve 27 Ajans Amirliği bulunmaktadır. 36'sı daimi işyeri, 11'i Koltuk Ambarı olmak üzere 47 birimde faaliyette bulunmaktadır.

İl genelinde 6 Şube Müdürlüğü (Akşehir, Karapınar, Kulu, Konya, Sarayönü, Yunak) ve 22 Ajans Amirliği ile bunlara bağlı 10 Geçici Alım Merkezi faaliyet göstermektedir. Konya ili genelinde 423.000 ton kapasiteli, kapalı depolama tesisi bulunmaktadır. Mevcut kapalı depo kapasitesi alımlara yeterli gelmemekte, bu nedenle yapılan alımlar açık sahalarda ve polietilenli toprak yığınlar altında muhafaza edilmektedir.

T.M.O. bir Kamu İktisadi Teşekkülü olup, amacı yurttaki hububat fiyatlarının üreticiler yönünden normalin altına düşmesini ve tüketici aleyhine anormal derecede yükselmesini engellemektir.

T.C. Ziraat Bankası: İlde Ziraat Bankasının 32 şubesinde 480 personel çalışmaktadır. Ticari bankacılık ve bütün bankacılık işlemleri yanında tarım kesimine finansman sağlamaktadır. Bugüne kadar yaklaşık 25.000 çiftçiye zirai kredi kullanırmıştır. Ziraat Bankası şubeleri yaklaşık olarak bitkisel üretime 8 milyon YTL, hayvansal üretime 12 milyon YTL, hayvancılık yatırımlarına 700.000 YTL, tarım araç ve gereçlerine 1,5 milyon YTL ve kooperatiflere 7 milyon YTL kaynak aktarmıştır.

Kooperatifler

a) Tarım Kredi Kooperatifleri (T.K.K.): Tarım Kredi Kooperatifleri Konya Bölge Birliği halen Konya, Niğde, Aksaray ve Karaman illeri olmak üzere 4 il, 38 ilçe, 1182 kasaba ve köyde 80.000 ortağa 154 birim ile hizmet götürmektedir. Konya ilinde 93 adet Tarım Kredi Kooperatifi bulunmaktadır. Konya ilinde bitkisel üretim yapan hane sayısı 120.898, toplam Tarım Kredi Kooperatifi ortak sayısı ise 44.180'dir.

b) Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri: İlde 194 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifi mevcut olup, bu kooperatiflere 20.816 adet üye kayıtlıdır. Örgütlenmeyi sağlayarak üretimden

pazarlamaya kadar olan süreçte ortaklarına ucuz girdi temini ve ürünlerin değerinde pazarlanmasını amaçlamaktadır.

c) Sulama Kooperatifleri: Bu kooperatiflerle yer altı ve yer üstü sularının çiftçiler tarafından kullanımı amaçlanmış olup, il genelinde 262 adet sulama kooperatifinin 25.461 üyesi vardır.

d) Su Ürünleri Kooperatifi: Su ürünleri yetiştiriciliği ve pazarlama amacı ile Konya’da 10 adet kooperatif kurulmuş olup, ortak sayısı 935’tir.

e) Pancar Ekicileri Kooperatifleri: Pankobirlikler 1163 sayılı kooperatifler yasasına göre kurulmuş ve tarım sektöründe tarımsal girdi temini, dağıtımı ve ürün değerlendirme kooperatifleri grubunda yer almaktadır. Pankobirlikler hizmetin geniş bir alanda yaygın olarak sunulması ve sistemin alt dinamizminin oluşturulması amacıyla satış mağazaları açmışlardır.

Konya, sınırları içerisinde 3 adet şeker fabrikası ve 3 adet pancar ekicileri kooperatifi bulunan tek ildir. Bunlar Akşehir-İlgın, Ereğli ve Konya pancar ekicileri kooperatifleridir. Akşehir-İlgın, Ereğli ve Konya Pancar Ekicileri Kooperatiflerinin 31.07.2001 tarihi itibarıyla sırasıyla 10, 3 ve 10 adet olmak üzere il genelinde toplam 23 adet satış mağazası mevcuttur. Bu 3 adet pancar ekicileri kooperatifinin üye sayısı ise 167.605’tir.

Ziraat Odaları: Ziraat Odaları 6964 sayılı kanunla kurulmuşlar, her ilçede örgütlenmişler ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği üst çatısını oluşturmuşlardır.

Konya’da her ilçede Ziraat Odası bulunmaktadır. Meram Ziraat Odası, Merkez Ziraat Odası olup, Orta Anadolu Ziraat Odaları Koordinasyon Kurulu görevini de yapmaktadır

Ürün Borsaları: Konya Ticaret Borsası 1912 yılından beri çalışmakta olup, Orta Anadolu Bölgesi için bir tahıl merkezi olarak hizmet vermektedir. 1997 yılında hizmete giren yeni tesisler, spot ve vadeli borsa hizmetlerinin kolaylıkla verilebileceği bir anlayış içinde toplam 8.000 m²’lik kullanım alanı olan modern bir yapıdır. Bu kompleks, un değirmenleri ve buğday pazarının bulunduğu sanayi bölgesinde olup, çiftçilerin kolayca ulaşması için elverişli bir konuma sahiptir. Alım-satım işleri, numuneler üzerinden yapılmaktadır. Konya Ticaret Borsası Türkiye’nin en aktif tahıl merkezidir. Rekabetçi tüccarları olan faal bir nakit piyasaya sahiptir. Çumra, Beyşehir, Kadınhanı, Yunak, Sarayönü ve Kulu ilçelerinde şubeleri mevcuttur.

Konya Ticaret Borsası, ISO 9002 kalite güvence sistemini kurarak Türkiye’de ilk kez kalite belgesi alan borsa olmuştur.

Çiftçi Birlikleri

a) Köylere Hizmet Götürme Birlikleri: Köylerin altyapısını iyileştirme, köye içme suyu, yol gibi hizmetleri götürmek amacı ile kurulmuş birlikler olup Türkiye’de bir zamanlar yaygın olan bir örgütlenme biçimidir.

b) Sulama Birlikleri: D.S.İ. tarafından yapılan sulamaların kullanıcılara devri sonucu oluşan birliklerdir.

c) Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği: İlde 1 adet Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliği mevcut olup, ilçelerde de 8 şube açmıştır. Birliğe kayıtlı 971 işletme bulunmaktadır.

Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi: Ziraat Fakültesi 1982 yılında eğitim ve öğretime başlamıştır. Bu tarihten sonra Toprak, Tarla Bitkileri ve Tarım Makineleri bölümleri ile sonraki yıllarda Zootečni, Gıda Mühendisliği ve Bitki Koruma bölümlerine öğrenci olarak eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmiştir. 1999-2000 öğretim yılından itibaren Bitkisel Üretim Programı, Hayvansal Üretim Programı, Tarım Teknolojisi Programı ve Gıda Mühendisliği Programı olmak üzere 4 lisans programına öğrenci almakta ve 4 yıllık lisans, 10 bölümde yüksek lisans ve 7 bölümde doktora eğitimi yaptırılmaktadır.

Selçuk Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi: Fakültede eğitim öğretim faaliyetlerinin yanında il hayvancılığının gelişmesine ilişkin bilimsel araştırmalar yapılmaktadır. Hayvancılığın geliştirilmesi için çeşitli araştırma ve deneme çalışmaları yapılmakta, aynı zamanda Konya ili ve çevre illerde karşılaşılan hayvansal üretim ile ilgili problemler çözüme kavuşturulmaya çalışılmaktadır.

Bahri Dağdaş Milletlerarası Kışlık Hububat Araştırma Merkezi: Bahri Dağdaş Milletlerarası Kışlık Hububat Araştırma Merkezi 1987 yılında kurulmuştur. Araştırma Merkezinin Milletlerarası yükümlülükleri yanında bölge üreticisine hizmet amacıyla yürüttüğü çalışmalar da vardır. Bunlar 3 başlık altında toplanabilir:

- 1- Bölge için çeşit geliştirmek.
- 2- Hastalık ve zararlılarla mücadele çalışmaları.
- 3- Yetiştirme tekniği çalışmaları.

Bahri Dağdaş Milletlerarası Kışlık Hububat Araştırma Merkezi, ilde bulunan Hayvancılık Araştırma Enstitüsü ile birleşerek “Bahri Dağdaş Uluslararası Tarımsal Araştırma Enstitüsü” adı altında faaliyetlerine devam edecektir.

Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü: Sulu tarımın daha karlı, sulamanın bilgili ve randımanlı yapılması için gerekli yöntem ve esasların belirlenmesi, sulama sahalarındaki çoraklaşmanın önlenmesi için etkili ve uygun drenaj tesislerinin kurulması, çoraklaşmış tuzlu sodik toprakların ıslahı ile ilgili esaslar, münavebe ve yöre iklim koşullarına uygun bitki çeşitlerinin belirlenmesi, yörede yetiştirilen bitkilerin gübre ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu gübrelerin uygulama esaslarının tespiti, su ve rüzgar erozyonuna karşı alınması gereken toprak muhafaza tedbirleri gibi hususlarla görevli olan Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü, bu görevleri yerine getirebilmek için bugüne kadar çok sayıda araştırma projesi yürüterek sonuçlandırmış ve ilgililerin istifadesine sunmuştur.

T.İ.G.E.M.'e Bağlı Tarım İşletmesi Müdürlükleri: Konya ili, sınırları içerisinde 3 adet Tarım İşletmesi Müdürlüğüne sahip tek ildir. Bunlar; Konuklar, Gözlü ve Altınova Tarım İşletmesi Müdürlükleridir. Bu, Konya tarımının tarımsal potansiyelinin yüksekliğine işaret ettiği gibi, il üreticisinin tohumluk ihtiyacının kolaylıkla karşılanması ve uygulanan modern tarım tekniklerinin üretici tarafından görülüp, benimsenmesinde çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, il ekolojisinin tohumculuk açısından uygun olduğunu göstererek, özel tohumculuk şirketlerini cesaretlendirmekte ve yatırım yapmaya yönlendirmektedir.

T.İ.G.E.M., ülkemizin ihtiyaç duyduğu yüksek vasıflı tohumluk ve damızlık hayvan materyali üretmekle görevli bir kamu kuruluşudur.

İl Kontrol Laboratuvarı Müdürlüğü: Konya İl Kontrol Laboratuvar Müdürlüğü, 1987 yılında Tarım İl Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet vermeye başlamıştır. 1995 yılında 441 sayılı K.H.K. ile direkt Bakanlık Koruma Kontrol Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır.

Gıda, yem, su, su ürünleri ve işletmelerin atık su denetimleri ile gıdaların ithal ve ihracatında alınan numunelerin ilgili mevzuata göre laboratuvar kontrollerini yapmaktadır.

Ayrıca, Veteriner Kontrol Araştırma Enstitüsü, Tarım Reformu Bölge Müdürlüğü, Konya Veteriner Sağlık Meslek Lisesi, Çumra Ziraat Meslek Lisesi, Et Balık Kurumu ve Özel Şirketler il tarımına ve hayvancılığına hizmet eden kuruluşlar arasında yer almaktadır (<http://www.tarim.gov.tr-18.04.2007>).

3. Ulaşım ve Pazarlama

Bir yerde sanayi tesislerinin kurulması ve gelişmesi, çeşitli koşullara bağlıdır. Bu koşulların belli başlıları şunlardır: Ulaşım, sermaye, hammadde, enerji, iş gücü, pazarlama, işletme ve teknolojidir.

Yukarıda değinildiği gibi bir yerde sanayinin kurulması ve gelişebilmesi için gerekli şartlardan biri de ulaşımıdır. Çünkü hammaddelerin işletmelere taşınması ve buralarda üretilen malların satılması için tüketim merkezlerine ulaştırılması gerekir. Bunun için önce yeterli sıklıkta ve yeterli nitelikte yol ağına ihtiyaç duyulur. Bu nedenle ülkemizdeki sanayi tesisleri genellikle ulaşımın geliştiği yerlerde kurulmuştur. Kısacası ulaşım ve sanayi tesisleri arasında bariz bir paralellik vardır. Mesela konuyla ilişkili olarak Konya'nın Ereğli ve Çeltik ilçeleri karşılaştırıldığında, bu ilçelerin coğrafi özellikleri birbirine benzemesine rağmen gelişmişliklerinin farklı olduğu görülür. Çünkü Ereğli'den geçen Konya-Adana yolu burada sanayi tesislerinin kurulmasına zemin hazırlamıştır. Çeltik'ten ise ana yol geçmediği için ilçede sanayi gelişmemiştir.

Ulaşımın hızlı olması, sebze-meyve ve et-balık-süt nakliyesinde daha önemlidir. Çünkü bahsedilen ürünler kısa sürede bozuldukları için bir an önce tüketiciye ulaştırılmalıdır. Ulaşım için yoldan başka uygun donanımlara sahip nakil araçlarına da ihtiyaç duyulmaktadır. Burada ulaşımı biraz açacak olursak sanayi faaliyetlerinde ham veya yarı işlenmiş maddelerin fabrikalara getirilmesi ve işlendikten sonra pazarlara ulaştırılması büyük önem taşır. Bu nedenle gelişmiş ulaşım ağına ve araçlarına ihtiyaç vardır. Hızlı, ucuz, düzenli ve güvenilir kara, hava, deniz ve demir yolları taşımacılığının ticaretle birlikte sanayinin gelişmesine katkısı büyüktür.

Çalışmada ele alınan işletmelerin adresleri incelenirken şu sonuca varılmıştır. İl merkezinde ve ilçelerde sektörde faaliyet gösteren işletmelerin genelinin, ana yollara yakın alanlara ya da şehrin çevre yollarının etrafına kuruldukları görülmüştür. Hangi sektör ele alınırsa alınsın ulaşımın sanayi içerisinde önemli bir yeri vardır. Çünkü yukarıda belirtildiği gibi ulaşım, hammaddenin kaynağından alınıp işletmeye getirilmesinden, ürünün tüketiciye ulaştırılmasına kadar geçen tüm aşamalarda etkili olan bir faktördür. Hatta ulaşım, işçilerin ve diğer işletme personelinin servisler aracılığıyla şehrin değişik yerlerinden alınıp mesai bitiminde evlerine dağıtılmasında bile etkili olan bir faktördür.

BÖLÜM V: SEKTÖRDEKİ BAŞLICA SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Türkiye hayvancılığının mevcut yapısal durumu gözden geçirildiğinde, ülkemizdeki işletmelerin çoğunluğunun modern işletme anlayışından uzak olduğu görülür. Geleneksel olarak üretim faaliyetlerini sürdüren kırsal alandaki mevcut işletmeler; kendi kendine yeterliliği amaçlayan kapalı bir üretim modeli içerisinde, ürettiğini tüketen, fazlasını piyasaya arz eden küçük işletmelerdir. Düşük ölçekli bu işletme anlayışı, Türkiye'de uygulanan yanlış tarım ve destekleme politikalarının da etkisiyle hayvansal üretimin karlı ve verimli olmasını engellemektedir. Hayvancılık sektörünün ülke kalkınmasında kendisinden beklenen görevleri yerine getirmesi için mevcut hayvan varlığının ıslahı, barınak, yem, pazar, finansman, sağlık gibi sorunların çözülmesi gerekir. Et ve et ürünlerinde uygulanmakta olan KDV oranı, başlıca temel gıda maddesi olan, yeterli ve dengeli beslenmek için gerekli olan et ve et ürünlerinin fiyatını arttırmakta ve bu ürünlerin tüketimini azaltmaktadır. Şu anda uygulanmakta olan Katma Değer Vergisi toptan satışlar için % 1, perakende satışlar için % 8'dir. Ancak bu, kayıt dışı ekonomiyi artırmakta ve dolayısıyla sektörde düzenli olarak çalışan firmalar aleyhine haksız rekabet oluşturmaktadır.

Türkiye hayvancılık yönünden oldukça büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak geçmişte ve şu anda gerekli önlemlerin alınamaması büyük bir milli servetten gereği gibi yararlanamama sonucunu doğurmuştur. Alınabilecek çok basit ve uygulanabilir tedbirlerle Türkiye, bu kanaldan ciddi döviz girdisi sağlayabilir. Kaldı ki yakın komşumuz olan ülkeler bu konuda büyük bir pazardır. Bunun örneğini bu alanda bizden çok daha zayıf birçok Avrupa ülkesinde görmekteyiz. Bizim ülke insanımızın çalışkanlığı ve zeka düzeyi, bu ülkelerin insanlarından daha düşük değildir. Zira o ülkelerde mevcut olan ve zeka gerilemesine sebebiyet veren; alkol ve uyuşturucu gibi bir çok kötü alışkanlık o ülkelerin insanlarına nazaran, bizim ülke insanımızda yok denecek düzeydedir.

Türkiye hayvancılığında görülen önemli sorunlar, aynı zamanda Konya hayvancılığı için de geçerlidir. Adı geçen sorunlar şu başlıklar altında toplanabilir:

A- Sosyo-Ekonomik Sorunlar

Sosyal ve ekonomik konularda yaşanan sorunlar 14 ayrı başlık altında değerlendirilmiştir. Bunlar sırasıyla:

1- Hayvancılığın tarımın alt sektörü olarak görülmesi: Ülkemizde hayvancılığın tarımın alt sektörü olarak görülmesi, başlı başına bir sorun teşkil etmektedir. Hayvancılık

kapsamlı bir ekonomik faaliyet alanıdır. Tarımın alt sektörü olarak görülmesi yerine ayrı bir sektör olarak değerlendirilmesi yaşanan sorunları azaltacaktır.

2- Yem maliyeti: Hayvancılığımızda yem maliyeti, üreticileri en fazla etkileyen sorunların başında gelmektedir. Çünkü hayvanların yem ihtiyacını kendi karşılayamayan işletmeler, kazançlarının önemli bir kısmını yeme harcamaktadırlar.

Hayvansal üretimde toplam işletme giderleri arasında yem giderleri, yaklaşık % 70'ler düzeyine ulaşarak önemli bir yer tutmaktadır. Konya ilinin de dahil olduğu Orta Anadolu Bölgesi'nde, büyükbaş hayvan birimi başına 1,42 ha. çayır-mera alanı düşmektedir. Bu alan Türkiye ortalamasının üstünde olmakla birlikte, bölgede ve ilde meralar kalite ve verim yönünden oldukça düşüktür. Konya ilindeki hayvancılık işletmelerinin % 46,67'si kullandıkları kaba yemi kendileri yetiştirmekte, % 30'u dışarıdan satın almakta ve % 23,33'ü ise hem yetiştirip hem satın almaktadır (Aknaz ve Günlü, 2003). Ayrıca yem fiyatları ile ürün fiyatları arasındaki dengesizlik yaşanan sorunu derinleştirmektedir.

3- Hayvan ıslahı çalışmalarının yetersizliği: Hayvan ıslahı çalışmaları sürekli yapılmasına rağmen istenilen seviyeye gelememiştir. Melezleme çalışmaları ise hala devam etmektedir.

4- Hayvancılıktaki örgütlenme yetersizliği: Hayvancılık sektöründe önemli sorunlardan bir tanesi de örgütlenmede yaşanmaktadır. Sektörde yaşanan sorunlara çözüm bulmak için örgütlenme şarttır. Et, süt ve yem üreticileri ülke çapında örgütlenmişler ama istenilen seviyeye ulaşamamışlardır.

5- Hastalıklarla mücadele: Hastalıklarla mücadele ekonomik olarak çiftçileri zor durumda bırakmaktadır. Çünkü veteriner ve ilaç maliyeti hayvan hastalıkları ile mücadeleyi zorlaştırmakta, hatta zaman zaman imkansızlaştırmaktadır. Hayvan hastalıkları ile mücadelenin yetersiz oluşu bir diğer sorundur. Yeterli derecede bilinçli olmayan kişilerce yönetilen ve kırsal kesimde geleneksel yöntemlerle üretim yapmaya çalışan işletmelerin varlığı, hayvan hastalıklarının bertaraf edilmesinde sıkıntılara yol açmaktadır. Yaşanan bu sorunun temelinde ülkede hayvan hareketlerinin fazla ve kontrolsüz oluşu, yetiştiricilerin bilgi eksikliği ve Türkiye'nin coğrafi konumu önemli oranda etkili olmaktadır. İl genelinde bulunan çiftçilerin büyük çoğunluğunun, veteriner hekimlerden ve ilgili devlet kuruluşlarından yeterince yararlanmadığı görülmektedir.

6- Entegrasyon yetersizliği ve mevcut kesimhanelerin özelleştirilmesi: Hayvancılık sektörü ilgili olduğu sektörlerle tam olarak entegre olamamıştır. Bu durum da bazı problemleri beraberinde getirmiştir. Mevcut kesimhanelerin özelleştirilmesi çiftçileri daha zor bir duruma sokmuştur. Çünkü çiftçiler devletin kendilerine sağladığı destekten, yeterince faydalanamaz hale gelmişlerdir. Dolayısıyla çiftçilerin rekabet güçleri azalmıştır.

7- Yıllar boyu izlenen hükümet politikaları: Çiftçiliği ortadan kaldıracı, tarımın şirketleşmesine hizmet edici, kırdan kente göçü tetikleyici politikalar. Ülkemizde uzun yıllardır popülist eğilimlerin ağırlık kazanması sebebiyle, tarımda uygulanan destekleme politikaları ekonomiyi ve istikrar tedbirlerini olumsuz etkilemektedir. Serbest piyasa şartlarının tam oluşmaması, devletin tarımda belirleyici unsur olması ve bütçe dışı finansman kaynaklarına sıkça başvurulması hazineye maliyet artırımından başka bir şey getirmemektedir. Bunun nedeni, ülkemizde taban fiyatlar belirlenirken, siyasi tercihler ve oy kaygısının ön plana çıkmasıdır. Dünya şartları ile uyumlu olmayan fiyatlar nedeniyle borsalar çalışmamakta, ithalat cazip hale gelmekte ve Ziraat Bankası bütçe dışı kaynak aramak zorunda kalmaktadır. Aktarılan bu kaynaklar doğal olarak devletimizin her yıl katlanan borç oranlarını artırmaktan başka bir işe yaramamaktadır.

8- Düşük verimli yerli ırkların mevcudu: Mevcut sığır sayısının yüzde 36'sı ve koyun sayısının yüzde 97'si düşük verimli yerli ırklardan oluşmaktadır (Günlü ve Sakarya, 2001). Hayvancılığın ıslahına gerekli önem verilmediğinden verimlilik oldukça düşüktür.

9- İşletme yapılarından kaynaklanan problemler: Türkiye'de uygulanan piyasa ekonomisi şartları, hayvansal üretimin artık ihtisaslaşmış birer işletme olarak faaliyetlerini sürdürmelerini gerektirmektedir. Ancak, Türkiye genelinde olduğu gibi Konya ilinde de hayvancılık işletmeleri, modern işletme anlayışından uzak ve geleneksel anlamda üretim faaliyetlerini sürdürmektedirler. Kırsal alandaki mevcut işletmeler önemli oranda polikültür yapıda, ürettiğini tüketen, fazlasını piyasaya arz eden, pazarın fiyat, kalite ve miktar tercihlerini takip edemeyen işletmelerdir. Hayvansal üretim artışını sınırlayan bir diğer engel ise işletmelerin ölçekleridir. Mevcut işletmeler, üretim faaliyetlerinin her aşamasında yetersiz kalmakta, üretimin miktar ve kalite olarak artırılabilmesi için alınması gereken önlemleri alamamaktadır. İldeki işletmelerin küçük ölçekli oluşları, ölçek ekonomilerinin işletmelere sağlayacağı avantajlardan yararlanabilme olanağını ortadan kaldırmaktadır. İşletme ölçeklerinin küçüklüğü ve geleneksel aile işletmesi anlayışı; üreticilerin bilgi, tecrübe ve

deneyimlerini artırmak için herhangi bir etkinlik içerisinde girmelerini engellemektedir. Optimum işletme büyüklüğü tespit edilmeden yapılan üretim de çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Küçük işletmelerde maliyet dezavantajı işletmeler için büyük bir problemdir. Gelişen dünyanın gereksinimlerine cevap vermeyen, emek-yoğun ve sağlıklı üretim yapan işletmeler, kaliteli üretimden uzaklaşmaktadırlar. Bunlardan başka öne çıkan işletme problemleri olarak; finansman, pazarlama-tanıtım, teknolojiyi yenileyememek, kalifiye eleman, hammadde temini, mevzuat ve kamu bürokrasisi söylenebilir.

10- Pazarlama zincirinin uzunluğu: Örgütlenmenin oldukça zayıf olduğu bu sektörde, pazarlama zincirinin uzunluğu da göz önüne alındığında, üreticilerin yaşadığı sıkıntıların hafife alınmayacak, oldukça büyük sorunlar olduğu görülmektedir.

11- Göç: Konya'nın nüfus artış hızı Türkiye ortalamasına yakındır. Fakat ilde kır ve şehir nüfusunun artış oranı arasında bariz bir farkın olduğu görülür. Bu da il içerisinde köyden kente göçün yaşandığını göstermektedir. Bunun yanında il dışından da Konya'ya göç yaşanmaktadır. Yaşanan bu göç sonucunda Konya şehir merkezi, son yıllarda hızlı bir büyüme trendine girmiştir.

12- Eğitim: Tarımsal konularda eğitim düzeyinin yeterli olmadığı görülmektedir. Tarımsal faaliyetlerden arzu edilen verimin elde edilemeyeşinin en önemli sebeplerinden biri de çiftçilerin eğitim seviyesinin düşük olmasıdır. Bilindiği gibi çiftçilerimizin büyük çoğunluğu kırsal kesimde yaşamaktadır. Kırsal kesimde eğitim imkanlarının sınırlı olması, çiftçilerin eğitilmiş olmasını ya da eğitim almalarını engellemektedir. Hayvancılıkla uğraşanların eğitim seviyelerinin düşük olması, ürettiklerini pazarlarken çeşitli sorunlar yaşamalarına neden olmaktadır. Mesela üreticilerin tanımadıkları kişilere veresiye mal satarken dolandırılmaları, yaşanan problemlerin başında gelmektedir.

13- Öz sermaye yetersizliği: Tarımda yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve yeni yatırımların yapılması, yani üretimi geliştirmek için daha teknik, daha entansif ve rasyonel çalışma gerekmektedir. Bu hususu temin için işletmeler, gerekli girdileri sağlamada yeterli ve dengeli sermayeye ihtiyaç duymaktadır. Konya'da çiftçilerin büyük bir kısmının problemi olan sermaye yetersizliği, bitkisel ve hayvansal üretimi olumsuz etkilemektedir. Sermaye yetersizliği üretimde girdilerin yetersiz kullanımına neden olmaktadır. Sermaye yetersizliğinin nedenleri olarak; alacakların tahsil edilememesi, işletme giderlerinin ve üretim maliyetlerinin

artması, öz kaynak oluşturmamak, sektördeki teşvik yokluğu ve kredi maliyetlerinin yüksekliği gösterilebilir.

14- Gelir düşüklüğü: Türkiye’de tarım sektöründe çalışanların geliri, diğer sektörlerde çalışanlara nazaran daha düşüktür. 1999 yılı istatistiklerine göre kişi başına düşen GSMH, Konya’da 2373 \$ olup aynı yıla ait İç Anadolu Bölgesi ortalaması 2762 \$, Türkiye ortalaması ise 3021 \$ olarak gerçekleşmiştir (Aknaz ve Günlü, 2003). Yukarıda verilen gelirlerde Konya’ya ait gelirin düşük olmasının nedeni, ilin bir tarım kenti olması dolayısıyla kişi başına düşen gelirin az olmasıdır.

B- Üretim Sorunları

Üretimde yaşanan sorunlar 7 ayrı başlık altında değerlendirilmiştir. Bunlar sırasıyla:

1- Hayvansal üretim problemleri

Bu başlık altında hayvan ırkına ait problemler, bakım ve beslemeye ait problemler ve finansla ilgili problemler ele alınmıştır.

a) Hayvan ırkına ait problemler: Besi ve süt sığırcılığına uygun ırkların kullanılmaması nedeniyle verimin düşük olması, suni tohumlama uygulamasının yetersiz olması, damızlık hayvanların uygun vasıflarda olmaması, köylerin uzak olmasından suni tohumlama ve veterinerlik hizmetlerinin yeterli olmaması.

b) Bakım ve beslemeye ait problemler: Uygun olmayan hayvan barınakları, yem bitkileri ekilişi ve üretiminin yetersiz olması, hayvan bakıcısı ve çoban temininde güçlüklerin olması, mera alanlarının tespitinin tamamlanamamasından dolayı meraların yetersiz kalması, su ürünleri üretiminde kullanılan yem maliyetlerinin yüksekliği, yem bitkileri tohumu temininde güçlük, yaylaların paylaşılamaması, hayvan dışkılarının görüntü ve koku kirliliğine neden olması.

c) Finansla ilgili problemler: Tarımsal üretim içerisinde hayvansal üretimin payı % 30-35 düzeyinde olmasına karşılık, tarıma verilen destek içerisinde hayvancılığa verilen pay % 10’lar düzeyinde kalmıştır. Hayvansal üretimi artırma yönünde verilen desteklerin yetersizliği yanı sıra verilen kredi faizlerinin yüksek olması üreticinin kredi almasını engellemekte, alanların da zor durumda kalmasına sebep olmaktadır.

2- Bitkisel üretim problemleri

Bu başlık altında ele alınan konular hayvancılıkla doğrudan ilgili değildir. Fakat, açıklanan problemler dolaylı olarak hayvancılığı etkilediğinden aşağıda bunlara yer

verilmiştir. Mesela yem bitkileri konusunda yaşanan problemler doğrudan bitkisel üretimle ilgiliyken dolaylı olarak da hayvansal üretimle alakalıdır.

a) Topraktan kaynaklanan ve verimliliğin düşmesine neden olan problemler:

Konya ili tarım topraklarının % 87,8'i ince bünyeye sahiptir (Konya İli Arazi Varlığı, 1992). Bu durum ise düşük organik maddeyle birlikte havasızlık, yetersiz drenaj, kaymak tabakası oluşturma ve düşük mikrobiyal aktivite gibi pek çok probleme sebep olmaktadır. Ayrıca il topraklarında tuzluluk, alkalin reaksiyon, kireç, organik madde yetersizliği, besin maddeleri yetersizliği, mikro element noksanlığı görülmektedir. Sertifikalı tohumluk ve fide kullanımındaki yetersizlik de bir diğer problemdir.

b) Monokültür tarımdan ileri gelen problemler: Konya ilinde özellikle tahıl monokültürü yaygındır. Tahıl monokültür tarımının toprak verimliliğinde azalma, hastalık ve zararlı yoğunluğunda artış, yabancı ot popülasyonunda artış gibi olumsuzlukları sıkça görmektedir.

c) Erozyon ve rüzgarın bitkiler üzerindeki olumsuz etkileri: Konya ilinin büyük çoğunluğu kapalı havza durumundadır. Bu kapalı havza içerisinde bazı alanlarda (özellikle Karapınar ve çevresinde) yağış azlığı ve rüzgarın etkisiyle bitkiler gelişmemekte, var olanlar da ya zor şartlar altında yaşamını sürdürmekte ya da ortadan kalkmaktadır.

d) Yağış yetersizliği: Konya ili ülkemizin en az yağış alan yerlerini (Karapınar ve çevresi, Tuz gölü ve çevresi) bünyesinde bulundurmaktadır. Bu durum da tarım ve hayvancılık faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

e) Mekanizasyon problemi: İlde tarımsal mekanizasyon istenilen seviyede olmadığından bazı problemlerin yaşanması kaçınılmaz olmuştur. Özellikle ilin güneyinde bulunan dağlık alanlarda makineleşme sınırlı seviyededir.

f) Arazilerin kabiliyet sınıflarına göre kullanılmaması ve arazilerin parçalı olması: İlde bulunan araziler çiftçiler tarafından kabiliyet sınıflarına göre kullanılmamaktadır. Bunda en büyük neden, çiftçilerin eğitimsizliği ve ilde bulunan tarımla ilgili kuruluşların kendilerinden beklenen görevleri yerine getirmede yetersiz kalmalarıdır. Bunun yanında özellikle ilin güney, güneydoğu ve güneybatısında yer alan dağlık alanlarında bulunan arazilerin parçalı olması tarım ve hayvancılık çalışmalarını olumsuz yönde etkilemektedir.

g) Üretimde kalite düşüklüğü: İlde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde yapılan üretimlerde, kalite istenilen seviyede değildir. Bunda ilin fiziki ve beşeri coğrafyasına ait potansiyellerin yetersizliği etkilidir.

h) Yetersiz girdi kullanımı: Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde istenilen verimin alınabilmesi için girdi kullanımına önem vermek gerekir. Fakat ilde bu faaliyet alanlarında girdi kullanımı yetersiz olduğundan istenilen verim alınamamaktadır.

3- Su kaynakları ve sulama problemleri

Burada sıralanan problemler de bitkisel üretim problemleri gibi doğrudan tarım faaliyetlerini etkilemektedir. Fakat, hayvancılık tarımın alt kolu olduğundan aşağıda bunlara da değinilmiştir.

a) Sulama yetersizliği ve drenaj problemi: Konya Ovası'nda yer yer taban suyu seviyesi yüksek düzeyde bulunmaktadır. Ovada taban suyu seviyesi ve tuz konsantrasyonunun yüksek olması, sulı tarım alanlarında tuzlu ve sodyumlu alanların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

b) Su kaynaklarında kirlilik: Konya ilinde değişik türde katı ve sıvı atıklar, arıtmasız olarak Aslım Bataklığı ile ana tahliye kanalına, oradan da Tuz Gölü'ne boşalmaktadır. Tahliye kanalı, etraftaki köyler tarafından sulamada kullanıldığından kanal kurur ve atık sular Tuz Gölü'ne ulaşamaz. Atık suyla sulama yapılan köylerin topraklarında tuzluluk, patojen mikroorganizma invazyonu ve ağır metal kirlenmesi görülmektedir.

4- Yayım hizmetlerindeki problemler

İl çiftçisinin eğitilmesi konusunda yayım hizmetlerinde çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle kırsal kesimde bulunan çiftçilerle ilgili kuruluşların ve kişilerin iletişimde kopukluklar söz konusudur.

5- Örgütlenme problemleri

İl çiftçileri bazı alanlarda örgütlenmişlerse de bu örgütlenme istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Dolayısıyla yaşanan sorunların çözümü gecikmekte ya da zorlaşmaktadır. Bugün gelişmiş batı ekonomileri, hayvancılık sektöründeki başarıyı önemli oranda sektörde iyi işleyen, üretim kesimi ile entegre olmuş ve kaynak oluşturabilen örgütlenme modellerine borçludurlar. Ülke genelinde olduğu gibi Konya ilinde de üreticiler, dağınık ve örgütsüz bir durumdadır. Burada sadece kırsal kalkınma kooperatiflerinden söz edilebilir

6- Tarım politikalarının etkisiyle oluşan problemler

Yıllardan beri ülkemizde uygulanan tarım politikaları, doğal olarak ilimiz için de geçerlidir. Adı geçen politikalar nedeniyle oluşan problemler, çiftçileri zor durumda bırakmakta hatta çalışma azimlerini kırmaktadır.

7- Pazarlama problemleri

a) Pazarlamanın görevlerini yerine getirecek organizasyon yapısının olmaması:

Gelişmiş ülkelere benzer örgütler aracılığı ile üretim planlamasının yapılmaması, beraberinde önemli pazarlama problemlerini de getirmektedir.

b) Tarıma dayalı sanayinin yetersizliği nedeniyle hammaddelerin mamule işlenememesi nedeniyle katma değer kaybının olması: Eğitim düzeyi yeterli olmayan, dünya ve Türkiye'deki üretim ve pazar durumlarını inceleyecek bilgi ve donanımdan yoksun bir kitle, münferiden hangi ürünü ekeceğine karar vermek mecburiyetinde kalmaktadır. Bunun sonucunda bir önceki yıl yüksek değerde pazar fiyatı bulunan bir ürüne aşırı yönelim sonucu, ürün fiyatının belirgin bir şekilde düşmesi ve pazar bulunamaması gibi problemlerle karşılaşmaktadır.

C- Çözüm Önerileri

Yukarıdaki sorunlar Türkiye hayvancılığını dolayısıyla Konya hayvancılığını ilgilendirmektedir. Bu bölümde, görüşmelerde kendilerine başvuru alan işletme yetkililerinden alınan bilgilere dayanarak ortaya konulan çözüm önerileri sıralanmıştır. Belirtilen sorunların çözümü ve ülke hayvancılığı ile birlikte Konya hayvancılığının da kalkındırılması için:

1- Hayvancılık sektörünün ülke kalkınmasında kendisinden beklenen görevleri yerine getirmesi için; mevcut hayvan varlığının ıslahı, barınak, yem, pazar, finansman, sağlık gibi sorunların çözülmesi gerekir.

2- Türkiye'de akılcı ve üretim artışını sağlayacak tarım politikaları, kalıcı bir şekilde devlet politikası haline getirilmelidir. Zira ülke insanımızın büyük çoğunluğu geçimini bu sektörden sağlamaktadır.

3- Bu alanda üretilen ürünlerin arttırılması, kalitenin iyileştirilmesi ve ürünleri değerlendirecek entegre kuruluşların yaygınlaştırılması ve desteklenmesi uygulamaları, kısa sürede öz kaynaklarla gelişme fırsatını kazandıracaktır. Aynı zamanda bu gelişmeler, büyük bir işsizlik sorunu olan ülkemizde, istihdam alanı oluşturacak ve ekonomiyi canlandıracaktır.

4- Bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de kalkınmanın temeli kendi öz

kaynaklarının gereği gibi değerlendirilmesinde yatmaktadır.

5- Hayvancılığın tarımın alt sektörü olarak görülmesi yerine, ayrı bir sektör olarak değerlendirilmesi yaşanan sorunların çözümü olacaktır.

6- Sektörde yaşanan sorunların çözümü için örgütlenme şarttır.

7- Taban fiyatlar belirlenirken, siyasi tercihler ve oy kaygısı ön plana çıkmamalıdır.

8- Optimum işletme büyüklüğü tespit edilerek üretim yapılmalıdır.

9- Yem fiyatları üretim fiyatları ile dengeli hale getirilmelidir. Yem fiyatlarının pahalılığı yüzünden üretim yapamaz hale gelen hayvancılık işletmeleri, ürün fiyatlarına paralel yem fiyatı uygulamasının yapılması ile maliyetlerini düşürecek ve daha ucuza üretim yapabileceklerdir.

10- Köyden kente göçün önlenmesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Bu bağlamda kırsal kesimde halka büyük destek veren belediyelerin kapatılmasının önüne geçilmelidir.

11- Üretici birlikleri ticari faaliyetler yapmak yerine hayvancılığın önündeki sorunları giderecek çözümlere odaklanmalıdır. Üretici birlikleri çiftçinin eğitilmesi, AR-GE faaliyetlerinin yapılması, ihracata yönelik çeşitlerin geliştirilmesi, kalitenin geliştirilmesi, piyasa araştırmaları ve promosyon gibi faaliyetlere yönelmelidir.

12- Türkiye’de üretilen ürünlere ihracat teşviki verilmelidir.

13- Kaliteli damızlık üretiminin gerçekleştirilmesi için verim kontrolleri, soy kütüğü işlemlerinin uygulandığı belirli kapasitedeki nüve damızlık işletmelerinin kurulması ve teşvik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu işletmelerden satılan hayvanlar için ekonomik olarak önem taşıyan bir prim ve destekleme işlemi uygulanmalıdır.

14- Kamu kesimi örgüt yapısı ve işleyişi noktasında, sektörler arasında yaşanan koordinasyon ve bilgi alışverişindeki engellerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Son yıllarda giderek artan özel sektör hizmetlerinin, etkili olmasını sağlamak için yapılan yasal düzenlemeler süratle uygulamaya geçirilmelidir. Hayvan hastalıkları ile planlı bir mücadele için gerekli olan bilgi ve veriler tek elde toplanmalı, hayvan sağlık enformasyon sisteminin kurulabilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Haksız rekabetin önlenmesi, yanlış uygulamaların daha etkili olarak denetlenmesi gelinen bu aşamada zorunlu hale gelmiştir.

15- Üreticilerin malları pazarlanırken ilçelerde bulunan tarım müdürlüklerinin, aracı olarak alıcı ve satıcı arasında köprü görevi görmesi sektörü rahatlatarak, böylece bilinçsiz üreticilerin sürekli olarak yaşadıkları dolandırıcılık olayları azalacaktır.

16- Özellikle kırsal kesimde ilçe milli eğitim müdürlükleri ve ilçe tarım müdürlükleri birlikte çalışarak halk eğitim merkezleri bünyesinde, konu ile ilgili halkın bilinçlendirilmesine yönelik kurslar düzenlemelidir.

17- Merdiven altı üretim yapan yerler, belediyeler başta olmak üzere ilgili kuruluşlarca sık sık denetlenmelidir.

18- Yerel ve ulusal medya kuruluşları, sorunların çözümü noktasında konuya ağırlık vermelidir.

19- KOSGEB (Küçük-Orta Sanayi Geliştirme Birliği) daha etkili çalışmalıdır.

20- İşletme sahiplerinin mağdur olmaması için yeni yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

21- Doğalgaz şebekesi olan yerlerde işletmeler acilen doğalgaz kullanımına geçmelidir.

22- İşletmeler katı atıkları yakındaki bir hayvan çiftliğine vermek, satmak ya da toprak altına gömmek suretiyle çevreyi korumalıdır.

23- Atık su arıtma tesisleri bir an önce hizmete sokulmalıdır.

Ayrıca iş gücü yapısının niteliklerini artırıcı mesleki eğitimin özendirilmesi, istihdamın teşviki, AR-GE teşviklerinin arttırılması, üretim ve ihracatın özendirilmesi gerekmektedir

Bunlara ek olarak yatırım ve istihdamın üst sınırlara tırmadığı Konya’da, üretilen malların iç ve dış pazarlara ulaşması, ulaşım alt yapısının gerçekleşmesi ile mümkün olacaktır. Dolayısıyla aşağıda sıralanan yatırımlara öncelik verilmesi şehri rahatlatacaktır. Bunlar:

Hızlı tren projesi: Nüfus, tarım ve sanayi açısından Türkiye’nin büyük şehirlerinden biri olan Konya, hızlı tren projesi ile Ankara’ya ve İstanbul’a yakınlaşacaktır. Bu projenin tamamlanmasıyla, İstanbul-Konya arasındaki 12 saat 25 dakikalık mesafe 3 saat 45 dakikaya düşecektir. Ülkemiz içindeki bağlantıları daha kuvvetli ve işlevsel hale getirecek olan hızlı tren projesinin bir an önce tamamlanması gerekmektedir.

Duble yol yapımının tamamlanması: İl, İç Anadolu Bölgesinin ortasında, diğer bütün illeri birbirine bağlayan önemli bir geçiş güzergahında bulunmaktadır. Bu nedenle Konya’yı lojistik üst haline getirebilecek çalışmalar yapılmalıdır. Bu çerçevede Konya ile çevre iller arasındaki duble yol çalışmalarının acilen bitirilmesi ve 126 km.’yi bulan Konya şehir çevre yolu yapım çalışmalarına vakit geçirmeden başlanması gerekmektedir.

Sivil havaalanı: Konya’nın en büyük ihtiyaçlarından birisi Sivil Havaalanı Projesidir. Böyle bir proje Konya’yı bir fuar ve kongre merkezi haline getirecektir. Ayrıca proje, Konya ile bütünlük arz eden Aksaray ve Karaman illerine de hitap edecek bir yapıda hazırlanmalıdır.

Diğer yandan mevcut askeri havaalanı şehir içinde kalmaktadır. Bu nedenle mevcut askeri havaalanı Karapınar çevresine nakledilerek, merkezdeki havaalanı sivil havaalanına dönüştürülmelidir.

Yurtiçi ve yurtdışı hava ulaşımı: Bugün Konya'dan sadece İstanbul'a uçak seferleri bulunmaktadır. Konyalı işadamları basta İzmir olmak üzere bazı büyük şehirlere de iç hat seferleri düzenlenmesini istemektedir. Bu çerçevede İzmir-Konya-Gaziantep, İzmir-Konya-Erzurum, İzmir-Konya-Van gibi aktarmalı seferler konulmalıdır. Ayrıca Konya'nın ihracat potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda, Konya'dan yurtdışına uçak seferlerinin başlatılması büyük önem taşımaktadır.

SONUÇ

Konya ili arazisi Hersinien Orojenezinden etkilenmiş ve Alp Orojenezi ile esas şeklini almıştır. Geçirdiği jeolojik evreler boyunca çökelen farklı litolojik birimler ilin değişik kesimlerinde gözlenmektedir.

Jeoloji ve toprak yapısına bağlı olarak ilin büyük bir yer altı suyu potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. Bu potansiyel kaynak sularının oluşumunu sağlamıştır. Bu kaynak suları ve kuyulardan çıkarılan sular, yem bitkilerinin yetiştirilmesinde ve hayvanların içme suyu ihtiyacının karşılanmasında kullanılmaktadır. İlin güneyinde bulunan alanların dağlık olması sonucunda tarım alanları sınırlanırken su kaynakları artmıştır. Dolayısıyla buralarda yaşayan halk geçim tarzı olarak hayvancılığı seçmiştir. Bu seçim ve engebeli arazi yapısı, yaylacılığı gündeme getirmiştir. İlin büyük çoğunluğu 4. ve 5. derece deprem kuşağında bulunduğundan şiddetli depremler görülmez. İlde çok çeşitli toprak tipleri görülmektedir. Bu toprak tipleri bitki örtüsünü, rüzgâr erozyonunu ve yapı malzemesi türünü etkilemektedir.

İl yüzey şekilleri açısından genel olarak sade bir görünüm arz eder. Çünkü ilin büyük çoğunluğu düz ve düze yakın alanlardan oluşmuştur. Bu özellik ilde görülen karasal iklim şartlarıyla birleşince step bitki örtüsü ortaya çıkmış, bunun sonucunda da küçükbaş hayvancılık yaygın ekonomik faaliyet olarak yapılmaya başlanmıştır. Yeryüzü şekillerinin farklılığı küçükbaş hayvancılığın da şekil değiştirmesine neden olmuştur. Düz ve düze yakın alanlarda yaygın olarak koyun beslenirken, dağlık kesimlerde daha çok keçi yetiştirilmektedir. Yeryüzü şekillerine bağlı olarak dikey yönde ve yatay yönde olmak üzere iki türlü yaylacılık faaliyeti ortaya çıkmıştır. Yeryüzü şekilleri ayrıca yerleşmeleri farklılaştırmış, hayvanların beslenmesini değiştirmiştir. Öyle ki, ovalık kesimdeki yerleşmelerde ahır, eve uzak iken,

dağlık kesimlerde evin hemen altındadır. Ova ve platoluk sahalarda hayvanlar otlamak için çok geniş alanları kat ederek yorulurken, engebeli sahalarda ise eğim fazla olduğundan hayvanlar yine yorulmakta ve her iki durum da verimin düşmesine sebep olmaktadır. İlin güneyinin çok dağlık olması devlet tarafından zaman zaman yapılan kalkınma projelerinin sonuçsuz kalmasına neden olmaktadır.

İl genelinde yağışın az olması bitkisel ve hayvansal üretim açısından büyük sorun teşkil etmektedir. Bu durum, en çarpıcı şekilde Karapınar ilçesinde görülmektedir. İl ikliminde eksterm değerlerin görülmesi sonucunda; bitkilerin gelişimi yavaşlamakta, zaman zaman hayvanlar telef olmakta, su kaynakları yetersiz kalmakta, sel baskınları yaşanmakta, aşırı kar yağışları görülmekte, göller donmakta, kuvvetli rüzgârlar görülmekte, ahırların ısıtılması zorlaşmakta, iri dolu taneleri hayvanları ve bitkileri olumsuz etkilemekte, ulaşım yavaşlamakta ya da durmakta, az da olsa hayvanlar ve çobanlar ölmektedir.

İlde görülen bitki örtüsü step, çalı ve orman vejetasyonu olmak üzere üçe ayrılır. İlin büyük çoğunluğunun ova ve platolarla kaplı olması karasal iklim şartlarıyla birleşince step bitki örtüsünün yayılış alanı genişlemiştir. Bunun sonucunda küçükbaş hayvancılık yaygın bir ekonomik faaliyet halini almıştır. Bunun yanında ilin güneyinde bulunan dağlık alanların yüksek kesimlerinde ise alpin çayırlar görülmektedir. Bu durum küçükbaş hayvancılık yanında arıcılık faaliyetlerinin de görülmesine neden olmuştur. Çalı ve orman vejetasyonunun görüldüğü alanlarda ise arıcılık yaygın olarak yapılmaktadır.

Konya ilinin nüfusu, 2007 Yılı sonunda kesinleşen Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 1.959.082 kişidir. Bu nüfusun 2/3'ü şehirlerde yaşarken 1/3'ü kırsal alanlarda yaşamaktadır. Büyükşehir merkezindeki ilçelerde ve Çumra'da şehir nüfusu fazla iken diğer ilçelerde kırsal nüfus daha fazladır. Kırsal kesimde erkeklerin % 90'ı kadınların % 100'ü tarım sektöründe çalışmaktadır. Bu farklılık kırsal kesimde kadınların çalışabileceği başka alan olmamasından kaynaklanmaktadır.

Konya, verimli geniş ovaları ve gelişmiş tarımsal alt yapısıyla ülkemizin bir numaralı tahıl ambarı durumundadır. İlde tarımsal üretimi artırmak için gerçekleştirilen sulama projelerinin bir kısmı tamamlanmış, bir kısmı ise devam etmektedir. Konya özellikle buğday, arpa ve şeker pancarı üretimi açısından ülke genelinde söz sahibidir. Bunun yanında ilde bahçe meyveciliği ve seracılık son yıllarda gelişme gösteren alanlardır. Büyük ve küçükbaş hayvancılık ile tavukçuluk da Konya'da gelişmiş sektörler arasında yer almaktadır.

İlin ekonomik faaliyet alanları farklılık göstermektedir. İlin ekonomisi büyük oranda tarım ve tarıma dayalı sanayi ile ticarete dayanmaktadır. Bunlar içerisinde hayvancılığa dayalı sanayi önemli bir yer tutar. Hayvancılığa dayalı sanayinin hammadde ihtiyacı ilden, ilin çevresindeki illerden, yurdumuzun hatta dünyanın değişik yerlerinden karşılanmaktadır.

Anadolu’da bazı şehirlerin tarihten gelen konumları gereği, kendi sınırları dışında, çevresindeki illeri de etkisi altına alan bir hinterlandı vardır. Konya tarihte görüldüğü gibi, ekonomik ve siyasal açıdan kendi bölgesini etkileyen, yönlendiren bir çekim merkezidir. Tarihten gelen bu özelliklerinin yanında, son yıllarda gerçekleştirdiği ticari potansiyelle Anadolu’nun merkezi durumuna gelmiştir. Konya Anadolu’nun ortasında oldukça önemli bir tarım merkezi olunca, sanayileşmede de tarımsal sanayi öncelik kazanmıştır. Dolayısıyla şehir sahip olduğu bu özelliklerle hayvancılığa dayalı sanayi için oldukça elverişlidir. Ulaşım ve pazarlama konusunda söz edildiği gibi sermaye, hammadde, ulaşım, enerji, iş gücü, pazarlama, işletme ve teknoloji gibi sanayi için gerekli özellikler ilin büyük çoğunluğunda mevcuttur.

İl merkezinde ve ilçelerde sektörde faaliyet gösteren küçük işletmeler yanında ülke çapında söz sahibi olmuş, yarım asrı aşkın tecrübeye sahip işletmeler vardır. Konya ilinde hayvancılığa dayalı sanayi bazı sorunlara rağmen gelişmektedir. İncelemelerden çıkarılan sonuca göre, gelecekte de bu gelişmenin müspet yönde devam edeceği söylenebilir. Sektörün yaşadığı çeşitli sorunlar, gerek devlet gerekse sivil toplum kuruluşları tarafından bir an önce çözüme kavuşturulursa bu gelişme daha hızlı olacaktır.

Tarım ve hayvancılık sektöründe, ülke genelinde yaşanan bir takım problemleri ilimiz de yaşamaktadır. Fakat son yıllarda yaşanan gelişmelerle, ilimizde büyükbaş hayvan ıslah çalışmalarında önemli gelişmeler olmuştur. Ancak yapılan bu çalışmalar yeterli değildir. Bu noktada, ilimiz başta olmak üzere ülke genelinde sektörde yaşanan problemlerin çözümü için, bütün tarımsal işletmelerde kurumsallaşma ve ihtisaslaşma yaygınlaştırılmalı, verimlilik ve kaliteli üretim artırılarak ithalata olan kısmi bağımlılık ortadan kaldırılmalıdır. Ayrıca hayvancılığımızın AB ülkeleri ile rekabet edebilir bir düzeye getirilmesi için, üreticilerin ekonomik ve mesleki çıkarlarını koruyabilecekleri başta kooperatifler ve üretici birlikleri gibi örgütler olmak üzere, yem bitkileri üretiminden pazarlama organizasyonuna kadar tüm tarım alanlarını içine alan, ulusal bir programın acil olarak uygulamaya konulması zorunlu görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, A.ve Bozyiğit, R. (2000). Çarşamba Çayı Havzası'nın Fiziki Coğrafyası. Konya: S.Ü. Araştırma Fonu. Proje no: 97/002.
- Aknaz, A.ve Günlü, A. (2003). Konya Ekonomisinde Hayvancılığın Yeri ve Önemi. Konya: Ulusal I. Konya Ekonomi Sempozyumu. s.329-368.
- Aral, S. (1995). Konya İlinin Hayvancılık Potansiyeli ve İl Kalkınmasındaki Rolü. İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Blumenthall, M. M. (1944). Bozkır Güneyinde Toros Sıradağlarının Serisi ve Yapısı. İ.Ü.F.F. Mec., Seri B, Cilt IX, Sayı:2, İstanbul.
- Bozyiğit, R. (2000). Fethiye ve Konya'nın Kuraklık Yönünden Karşılaştırılması. S.Ü. Eğitim Fak. Derg. Sayı: 9, s.10-33.
- Bozyiğit, R.ve Karaaslan, T. (2005). Konya İli'nin Coğrafi Özellikleri. Yeni İpek Yolu Derg. Sayı: 211, s.26-31, Konya.
- Buldur, A. D. (1998). Yukarı Göksu Havzası'nın Hidrojeomorfolojisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: M.Ü. Sos. Bil. Enst.
- Cumhuriyetin 75. Yılında Konya. (1998). Konya.Çetik, A. R. (1985). İç Anadolu'nun Vegetasyonu ve Ekolojisi. S. Ü. Yay. No:7, s.19, Konya.
- DİE. (2002). 2000 Genel Nüfus Sayımı. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.
- Dinler, Z. (1996). Tarım Ekonomisi. Ekin Yayınları, Bursa.
- D.S.İ. (1975). Konya-Çumra-Karapınar Ovaları Hidrojeolojik Etüt Raporu, Ankara.
- Eren, Y. (2000). Konya Bölgesi'nin Depremsellik Özellikleri. Geoteknik İncelemelerin Mühendislikteki Önemi, Deprem ve Zemin Açısından Konya Paneli, Bildiriler, s.54-65, Konya.
- Esen, A. (2003). Konya ve İlçelerinin Kalkınmışlıkları. Ulusal I. Konya Ekonomi Sempozyumu, s.159-226.
- Günlü, A., Sakarya, E. (2001). Konya İli Süt Sığırcılık İşletmelerinde Karlılık ve Verimlilik Analizleri ile İşletmelerin Üretim ve Pazarlama Sorunları, Vet. Bil. Derg. Sayı:17, s.97-105.

- Hoşgören, M. Y. (1994). Türkiye'nin Gölleri. Türk Coğrafya Derg. Sayı:29, s.19-51.
- İnan, N. (1988). Konya Ovası'nın İklimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: S.Ü. Sos. Bil. Enst.
- İnan, N., Şen, E., Başaran, N. (2007). Konya Ovası'nın İklimi, DMİ Yay. No:2006/04, s.1-280, Ankara.
- Ketin, İ. (1959). Türkiye'nin Orojenik Gelişmesi, M.T.A. Derg. Sayı:53, Ankara.
- Kitapçıoğlu, F. (1992). Konya Ovası Mesken Eklentileri ve İktisadi ve Sosyal Yaşamdaki Yeri. Türk Coğrafya Der. Sayı:27, s.115-119, İstanbul.
- Konya İli ve İlçeleri. (1994). Konya.
- Konya Sanayi Envanteri Araştırması. (2002). KSO Yay. No:2, Konya.
- Oğul, M. (2003). Genel Ekonomik Göstergeler. Ulusal I. Konya Ekonomi Sempozyumu. s.41-53.
- Özgül, N. (1976). Toroslar'ın Bazı Temel Jeolojik Özellikleri. TJK. Bült. 19(1), s.65-78.
- Selçuk Biricik, A. S. (1982). Beyşehir Gölü Havzasının Strüktürel ve Jeomorfolojik Etüdü. İst. Üniv. Ed. Fak. Coğ. Der. Sayı:27, s.27-42, İstanbul.
- Selçuk Biricik, A. S. (1987). Konya'nın İklim Özellikleri. İst. Üniv. Ed. Fak. Coğ. Der. Sayı:2, s.89-99, İstanbul.
- Sür, A., Sür, Ö. ve Yiğitbaşıoğlu, H. (2002). Volkanlar (Türkiye'nin Volkanik Yöreleri ve Depremler). Ankara: Bilim Yayınları.
- Sür, Ö. (1972). Türkiye'nin Özellikle İç Anadolu'nun Genç Volkanik Alanlarının Jeomorfolojisi, A.Ü.D.T.C. Fakültesi Yay. No:223, s.40-49, Ankara.
- T.C. Tarım ve Köy İşleri Bak. Köy Hiz. Gn. Müd. Yay. (1992). Konya İli Arazi Varlığı. İl Rapor No: 42, s.12-18, Ankara.
- Tapur, T. (1998). Eski Konya Gölü ve Çevresi'nin Fiziki Coğrafya Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi. Konya: S.Ü. Sos. Bil. Enst.
- Toruk, İ. (2003). 1970-2000 Döneminde Konya'daki İktisadi Ortam. Ulusal I. Konya Ekonomi Sempozyumu. s.25-40.
- Ulu, Ü.-Öcal, H., Bulduk, A., Karakaş, M., Arbas, A., Saçlı, L., Taşkiran, M.A., Ekmekçi, E., Adır, M., Sözeri, Ş. ve Karabıykoğlu, M. (1994). Cihanbeyli-Karapınar Yöresi Geç

Senozoyik Çökelme Sistemi: Tektonik ve İklimsel Önemi. Türkiye Jeo. Kurultayı Bült., Sayı 9, s.149-163.

Yalçınlar, İ. (1990). Bozkır'da Fosilli Kambro Ordovisiyen Tabakalar (Konya), Coğrafya Araştırmalar, Cilt 1, Sayı:2, s.113-129, Türk Tarihi Kurumu Basımevi, Ankara.

Yazıcı, H.ve Arıbaş, K. (2002). Beyşehir Gölü Adalarında Nüfus, Yerleşme ve Ekonomik Faaliyetler, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, Coğrafya Dergisi, Sayı 10, s.37. İstanbul.

İnternet Adresleri

31.01.2008-<http://www.die.gov.tr/sayimlar.htm>

06.04.2007-<http://www.dsi.gov.tr/agibilgi/agibilgi.aspx>

11.04.2007-http://www.dsi.gov.tr/baraj/baraj_arama.cfm

25.04.2007-<http://www.komderi.com.tr/index.asp?sayfa=firma&sayfa2=profil>

01.04.2007-<http://www.konev.org.tr/konya/tarih.htm>

02.05.2007-<http://www.konyagentema.org/site/modüles/news/article.php/storyid=26>

18.04.2007-http://www.tarim.gov.tr/arrayuz/10/icerik.asp?fl=sanal_kutuphane/sanal_kutuphane.htm

31.01.2008-<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitimapp/adnks.zul>

03.04.2007-<http://www.42tr.net>

Foto I. 1- Taşkent ilçesindeki (Feslikan Yaylası'nın kuzeyinde) bozulmuş orman alanları
(Fotoğraf güneyden kuzeye doğru çekilmiştir)

Foto I. 2- Akşehir ilçesinde bulunan Akyem'e ait sanayi tesisleri

Foto I. 3- Beyşehir-Seydişehir karayolu üzerinde bulunan Beyşehir Yem Fabrikası

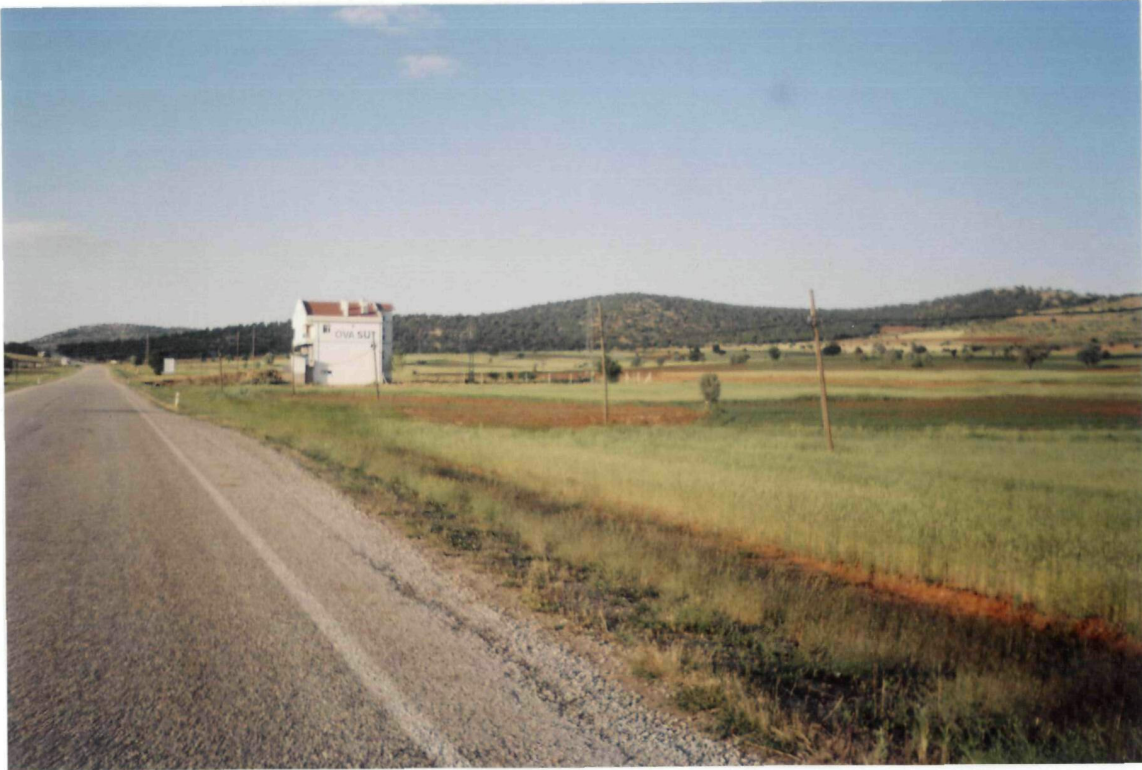

Foto I. 4- Bozkır ilçesi sınırları dahilinde bulunan Ova Süt'e ait süt toplama merkezi

Foto I. 5- Cihanbeyli organize sanayi bölgesinde bulunan Cihan Yem Tesisleri

Foto I. 6- Ereğli Organize Sanayi Bölgesinin genel görünümü

Foto I. 7- Ilgın Yem Tesisleri

Foto I. 8- Karapınar Organize Sanayi Bölgesinde bulunan Karyem Tesisleri

Foto I. 9- İl merkezinde (Karatay) bulunan Hilal Deri Tesisleri

Foto I. 10- İl merkezinde (Karatay) Ereğli çevre yolu üzerinde bulunan yem fabrikaları

Foto I. 11- İlde (Karatay) bulunan en büyük entegre et tesisi

Foto I. 12- İl merkezinde (Karatay) bulunan Özbey Yem Fabrikası

Foto I. 13- İl merkezinde (Karatay) bulunan Enka Süt Entegre Tesisleri

Foto I. 14- İl merkezinde (Karatay) bulunan Tarpas Yem Fabrikası

Foto I. 15- Kulu ilçesinde bulunan Kulusan Yem Fabrikası

Foto I. 16- Meram Et Kombinası

Foto I. 17- Konya Şeker Fabrikası bünyesinde bulunan Konya Şeker Yem Fabrikası

Foto I. 18- Sarayönü Yem Fabrikası

Foto I. 19- Konya-Ankara karayolu'nda bulunan Matlı Yem Fabrikası

Foto I. 20- Seydişehir ilçesinde bulunan Sey-Ka Yem Tesisleri

Foto III. 21- İl merkezinde (Karatay) bulunan Komderi Entegre Tesisleri